

DOMOVINA

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3128

Izhaja vsak četrtek

Narodna za tuzemstvo: četrletno 8 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za
zemstvo razen Amerike: četrletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din;
Amerika letno 1 dolar. — Račun poštna hranilnica, podružnica v Ljubljani, št. 10.713.

Vsem prijateljem in prijateljicam „DOMOVINE“ želita
prijetne božične praznike uredništvo in uprava

Kje je denar

Iz vrst malih vlagateljev, te hrbtenice naših zadružnih denarnih zavodov, smo dobili naslednji dopis, ki ga priobčujemo, ker vemo, da govori iz njega skrb tisočev malih štedljivcev, ki ne morejo do besede.

Skoraj vsak časopis, ki ga primeš v roko, je poln nasvetov in pobud, kako bi se pomagalo dolžnikom. Kakor bele vrane pa so redke vrste po našem časopisu o žalostnem stanju nas malih vlagateljev, ki smo si od ust pritrgovali dinar za dinarjem, da bi imeli od česa živeti, ko obnemorejo naše delavne roke. Čudno je to: tistega, ki je moral celo razsipati denar, hitijo vsi vprek štiti, za nas, ki smo zbirali narodno premoženje, pa se nihče ne zmeni.

Ko sem hodil zadnja leta kakor nadležen brezposelnik beračit v hranilnico po kovače, so me gospodje vedno tolažili, češ, samo malo potrpite, da se uredi kmečka zaščita, ki je napravila nepravilike v našem denarništvu. Mislil sem, da govorijo gospodje od srca in sem šel iz hranilnice z vzdihom: »Zadolženemu sosedu tudi ni z rožicami postlano.« Zdaj pa, ko sem čital poročilo o zadružniškem zborovanju v Beogradu, kar nisem verjel lastnim očem: Kmečki dolgov naših slovenskih zadrug znašajo res lepo vsoto 478 milijonov dinarjev, toda vseh vlog v naših zadružnih hranilnicah je pa 1411 milijonov dinarjev. Kje sta ostali dve tretjini našega denarja, če je le kmečka zaščita bila tista zarjavela zavora, ki je branila našemu denarju iz hranilnic. Nič bi ne rekli, če ostane ena tretjina naših vlog zamrzla pri kmetih, saj vemo, da je varno spravljena v zemlji. Kje sta pa ostali dve tretjini, vprašamo vlagatelji. Pri obrtnikih, porečejo morada denarni zavodi. Tri četrtine naših podeželskih obrtnikov so kmetje-obrtniki katerih dolgov so že obseženi v vsoti kmečkih dolgov... Ostajata nam še trgovina in industrija kot znana jemalca posojil. Ze ustroj teh dveh panog našega gospodarstva je tak, da vršijo vsi denarni zavodi z njima le posle na kratek rok in se denar vanje vložen vrača po nekaj mesecih nazaj v zavod. Če bi se naš denar tako posojal, bi vsi vlagatelji vsaj dve tretjini naših prihrankov od časa do časa lahko dvigali, kakor smo bili prej vajeni.

Ker denarja ni v naših zadružnih hranilnicah, je moral iti neko drugo pot, s katere ga ni nazaj. Čuli smo, da so neke naše zadružne denarne organizacije sledile zgledu velikih bančnih zavodov in so same z zadružnim denarjem ustanovljale velike industrije, ki menda danes počivajo, ker niso bili dani za njihov prospeh potrebni pogoji. Vemo celo več: Neka centralna zadružna organizacija je pošiljala v časih pred denarno krizo svojim članicam-kmečkim denarnim zavodom navodila, naj ne posojajo kmetom,

kar je bil sicer namen teh podeželskih posojilnic, temveč naj vlagajo vse vloge pri centrali. Ta pa je denar malih štedljivcev nalagala po bančnih obrestih z visokim dobičkom v svoje in tuje industrije. Izneverila se je tako osnovnemu zadružnemu načelu, da je zadruga zato tu, da zbira cenen denar, to se pravi, da daje majhne obresti zato, da more podeljevati cenena posojila, ki bodo pa zato varna. Ni namreč namen zadružnega denarnega zavoda, da bi zase zaslužil, kakor to delajo banke, temveč da služi širokim narodnim plastem s cenanimi posojili.

Kakor vse kaže, bodo izkoristile naše zadruge ugodno priliko in bodo šle pod zaščito, da se izognejo na eni strani pritisku nas vlagateljev, na drugi strani se bodo pa otresli dolžniki in tudi načelstva ki so garantovali varnost vlog z neomejenim varstvom, te nadležne odgovornosti, ker jim zakon dovo-

Zadružništvu se mora pomagati na noge

V Beogradu se je vršila pretekli teden letna skupščina Glavne zadružne zveze, ki jo je vodil predsednik dr. Anton Korošec, ki je v svojem uvodnem govoru poudaril pomen zveze, v kateri je preko zadružnih zvez včlanjeno nad 8000 zadrug. Naša žitna letina je bila letos zelo obilna in tudi splošni promet je oživel. Hudo prizadeti pa so kraji, ki so navezani izključno na pridelovanje vina in sadja, in kraji s planinskim kmetijstvom, kjer je bila letina slaba. Letos je zakon o kmečkih dolgovih zelo prizadel naše denarno zadružništvo. Da rešimo kmeta, njegovo zemljo in njegovo posest, so morale tudi denarne zadruge prispevati veliko žrtev. Ker naše denarno tržišče še nikakor ni ozdravljeno nimajo zadruge novih poslov, vse svoje stare pa izročajo Privilegirani agrarni banki. Takšne razmere nujno zahtevajo pomoč za oživiljenje poslovanja denarnih zadrug. Vsi prav dobro čutimo, da oživiljenje naših zadrug ni nič manj važno vprašanje, kakor je bilo reševanje prezadolženega kmeta. Nihče ne more tajiti blagodejnega vpliva zadružništva na gospodarske razmere na kmetih pri nas. Temu zadružništvu moramo postaviti pogoje novega poleta, novega delovanja. Zadružništvu je treba omogočiti nov razmah in novo poslovanje. Naša naloga je, da se obstoječi zakoni spravijo v sklad s koristimi zadružništva.

Zadružništvo je osnova miru v teh s socialno-gospodarskega stališča viharjih časih, je nadaljeval predsednik. Če vse to upoštevamo, le koristna in upoštevna vredna za splošnost vsaka pomoč, ki jo damo zadruž-

ljuje spremeniti neomejeno jamstvo v omejeno na desetkratni Biznos vplačanih deležev. Večina teh deležev je še iz starih kmetijskih časov in znaša po 10 do 30 Kron. Tako bo nastal za nas vlagatelje tale položaj: Kmečke dolžnike prevzame Privilegirana agrarna banka z vsemi njihovimi obveznostmi. Njihova vplačila bodo počasi skozi 14 odnosno 20 let kapljala nazaj in nam jih bodo vračali zadruge po nekem ključu. Od ostalih porokov za naše vloge pa bomo mogli zahtevati le jamstvo desetkratne vsote njihovih zadružnih deležev, kar bo zneslo pri vsaki zadrugi le nekaj tisočakov.

Danes sklicujejo vse zadružne kreditne organizacije zborovanja in pošiljajo deputacije na pristojna mesta, naj država pomaga v tej hudi stiski, ko preti nevarnost uničiti naše zadružne denarne organizacije. To se pravi: Nevarnost je, da bo izgubljen skrben štedilavec lep del svojih trdo pridobljenih prihrankov. Skrajni čas je že, da se tudi mi vlagatelji zadružnih hranilnic zberemo in povemo, da si ne damo vzeti svojih za bolezen in starost prištetih vlog. Dolžnost države je, da priskoči, na pomoč nam siromakom, za bodoče pa uredi s pametnim zakonom tako zadružno denarništvu, da bodo za vedno izključena takšna početja, ki so nam malim vlagateljem prizadela v zadnjih letih toliko potov, skrbi in škode.

ništvu. Lansko leto se nam ze posrečilo najti pota in sredstva za ozdravitev Osebnih zvez hrvatskih kmečkih zadrug in Zvez kmečkih zadrug v Novem Sadu. Pred narodno skupščino je še zmerom nedokončan načrt novega zadružnega zakona. Mi ne moremo ničesar drugega kakor z vsemi srami prizadevati si, da ta zakon čimprej izide. Z budnim očesom smo spremljali sodobno življenje naših kmetov in v vseh ustanovah in uradih varovali koristi našega kmečkega življenja in naših zadružnikov. Čeprav niso uspeli hi popolni, upamo, da je vse zadružništvo čutilo to našo skrb.

Po govoru ministra dr. Korošca je t. j. dr. Avgust Juretić podal poročilo upravnega odbora, ki je bilo po krajši obravnavi sprejeto. Pri dopolnitvah volitvah je bil med drugimi za člana uprave izvoljen Franjo Rakovec, zastopnik Zveze gospodarskih zadrug v Ljubljani.

Denarnim zadrugam je potrebna pomoč

Sledilo je zanimivo poročilo dr. Vekoslava Gortana, zastopnika Zadružne zveze v Zagrebu o važnem vprašanju uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov. V razgovoru o poročilu je dr. Prohaska poudarjal delovanje predsednika zveze dr. Korošca in prvega podpredsednika g. Gjorgjevića, ki sta se kot člana vlade zavzela za to, da bi bila uredba o razdolžitvi kmetov nekoliko ugodnejša za zadružništvo. V zvezi z Gortanovim poročilom so sprejeli resolucijo, iz katere povzemamo:

Glede na razmere, v katere so prišle zadruge z ureditvami, je neobhodno potrebno sprejetje druge uredbe, ki naj denarnemu združništvu omogoči delo, in sicer tako, da dobe namesto bonov in državnih obveznic gotovino. Kolikor ne bi bilo mogoče tej zahtevi takoj ustreči v polnem obsegu, je treba dati združnim zvezam, odnosno zadrugam, potrebna dolgoročna posojila po nizki obrestni meri, da se tako omogoči nadaljnje delovanje denarnih zadrug.

Ker so zaradi dolgotrajne gospodarske stiske združne zveze prišle v težave in težko krijejo svoje najvažnejše izdatke, se naproša kmetijski minister, da v državnem proračunu zagotovi združnim zvezam potrebna sredstva za revizijo in za izobrazbo združnih delavcev. Čeprav je dolgotrajna stiska najbolj prizadela kmečki stan in njegovo združno organizacijo, so vendar v tem času stisk državna oblastva vzela zadrugam drugo za drugo upravičene olajšave, in sicer oprostitve pošne pristojbine, brezplačne vozovnice za revizorska potovanja in skoro nemoogoče je, da bi se zadruge oprostile davkov. Zato zahteva skupščina Glavne združne zveze, da se združništvu vrnejo v polnem obsegu vsaj tiste olajšave, ki jih je prej imelo. Glede na to, da so denarne zadruge po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov ostale brez svojih rezerv in polovice združnih deležev, prosijo skupščina, da se ukine določba pravilnika o izvrševanju pregleda zadrug in o skladu za izvrševanje pregleda, po katerem morajo zadruge in zveze letno prispevati po pol odtisočaka celotnih članskih deležev in rezervnega sklada v sklad za izvrševanje pregleda.

Kmetijske zbornice so potrebne

Tajnik Glavne združne zveze g. Gjorgje Davidović je podal poročilo o kmetijskih zbornicah. Pri tem so sprejeli resolucijo, ki ugotavlja, da so kmetijske zbornice kot posvetovalne ustanove vlade neobhodna potreba našega kmetijstva, in obžaluje, da so dosedanja prizadevanja zveze in drugih zastopnikov kmetijstva ostala brezuspešna in ni kmetijstvo dobilo svojih zbornic, med tem ko so podobne ustanove dobile vse druge gospodarske panoge in svobodni poklici. Resolucija nadalje ugotavlja, da je načrt uredbe o kmetijskih zbornicah po izvedenih spremembah smatno boljši, vendar je potrebno, da veljajo vse osebe in vse ustanove, ki se bavijo s po-

sameznimi oblikami udejstvovanja v kmetijstvu za pripadnike kmetijskih zbornic in plačajo zborniško doklado, ker se po sedanjih določbah načrta mnoge osebe, ki imajo korist od zbornice, lahko izognejo obveznosti nasproti njej. Določbe načrta se morajo spremeniti tako, da se omogoči združitev dveh ali več zbornic v eno, da se vnese določba, da bodo zbornice obvezno vprašane za svet pri sprejetju zakonov, uredb in ukrepov, ki se tičejo kmetijstva, in da se doklada, ki jo kmetijske zbornice lahko uvedejo na davke svojih pripadnikov, določi največ na 5%.

Kaj bo z združnim zakonom

Prvi podpredsednik Glavne združne zveze nabavljajnih zadrug, minister Vojislav Gjor-

gjević je nato poročal o načrtu zakona o kmetijskih zadrugah. Dejal je, da ima ta zakon nesrečno usodo. Od zedinjenja pa do danes smo izdelali približno 15 do 20 načrtov, toda zakon ni mogel zagledati belega dne.

Zdaj je stanje naslednje: En zakonski načrt je izdelala Glavna združna zveza, drugega pa kmetijsko ministrstvo. Oba načrta se med seboj razlikujeta. Načrt Glavne združne zveze je imel na umu popolno svobodo združevanja. Načrt kmetijskega ministrstva pa omejuje poslovanje. Po tem načrtu bi bila nemogoča skupna prodaja vseh kmetijskih pridelkov. H koncu je govornik izjavil, da združni zakon nikakor ne bo sprejet proti združništvu.

Borba proti nalezljivim boleznim

Spet se je oglasila zima, ki bo za dolge mesece ugnala odrasle in deco v sobe, kjer bo nadomeščala lončena peč solčno toploto. Pogrešali pa bomo vsi blagodejni vpliv solčnih žarkov, ki krepijo naše telo, da se laže ubrani mnogih nalezljivih boleznim.

Zimski čas je posebno pripraven za širjenje nalezljivih bolezni, kakor so davica, škrlatica in legar ali tifus. Prve dve bolezni terjata zlasti pri otrocih pogosto silne žrte, med tem ko kosi zadnja vse povprek. Staro je že pravilo, da je boljše in cenejše čuvati se pred boleznimi, kakor pa zdraviti jih, ko so nas že napadle. Posebno je to važno pri nalezljivih boleznih, to je takih, ki se prenašajo po povzročiteljih, za prosto oko sicer nevidnih, toda pod drobnogledom ali mikroskopom za vsakogar lahko spoznavnih rastlinic, ki jim pravimo bacili.

Mnogo je še zlasti na deželi ljudi, ki kar nočejo verjeti v nalezljivost bolezni in kažejo na tiste redke srečnike, ki se jih res ne prime takšna bolezen. Kmet dolga stoletja ni vedel, da je na primer hitna snet nalezljiva bolezen, vendar pa težko najdete danes gospodarja, ki bi ne razkuževal žita. Če že ne uporablja priznanih kemičnih razkužil, pa vendar skrbno osmoli s plamenom ječmen in pomeša z živim apnom pšenično zrnje pred setvijo. Vemo pa,

da je rastlina prav podobna po svojem življenjskem ustroju živali in človeku, saj potrjujejo številne izkušnje to človekovo opazovanje. Tudi zadnjemu nejevernemu Tomažu se je začelo zadnja leta vendarle svitati, da je tudi človek podvržen nalezljivim boleznim in da se jih mora zato čuvati. Tisti, katerih se posamezne bolezni res ne primejo, so žal redki kakor bele vrane in se zato ne smemo malomarno zanašati, da smo nemara tudi mi med temi izbranci.

Če se nalezljive bolezni pojavijo, jih je treba nemudno zatirati z razkuževanjem. Glavni razkužili, ki sta vsakomur dostopni, sta topla voda in milo. S tema dvema sredstvima se da preprečiti prenos vseh nalezljivih bolezni razen odprte jetike in hripe, kateri dve bolezni širi kašljajoči bolnik tudi po zraku na bližnjega. Pri epidemijah hripe velja zlato pravilo: Izogibaj se velike družine. To je najboljša obrambno sredstvo. Voda in milo sta tisti čudežni sredstvi, ki obvarujeta zdravniško in strežniško osebje pred obolenjem, čeprav je v stalnem stiku z najraznovrstnejšimi kužnimi bolniki. Nele zjutraj se je treba umiti, pred vsako jedjo naj nihče ne opusti ob še tako važnem in najnem delu umivanja rok. Komaj pičlo minuto porabi človek za to važno delo, pa se vendar more prav na cenen način ubraniti zelo hudih,

TO NE BRDAR:

21

Velika ljubezen

ROMAN IZ PRETEKLIH DNI

»Prosim, gospod marki, ne govorite o tem!«

»Temu podležu hočem pokazati, da vem za njegova lopovstva,« je jezno nadaljeval marki.

»No, kaj naj pa spet to pomeni?« je zarvenčal Rochefort. »Pomisli, stric, da ima tudi moja potrpežljivost meje!«

»Poglej to dekle? Ali veš, kdo je ona?« je samno in ostro vprašal stari gospod.

»Kdo?« je začuden zamrmral grof.

»Ali je ne poznaš? Ona je hči tistega stotnika pl. Malinška, ki si ga ti lopovsko pahnili v nesrečo in mu ukradel čast in poštenje!«

»Stotnika pl. Malinška?«

»Da, tu so listine, ki to dokazujejo.«

»Ah,« je dejal Rochefort in odmahnil z roko. »Kaj potem?«

»Ti si temu častniku ukradel vojaške dokumente, ki jih je imel spravljene, in si ga potem osumil izdajstva. Ali se upaš to tajiti?«

»O, ne. Stvar je bila nekoliko drugačna, je hladno odgovoril Rochefort. Dokumente, za katere gre, je ukradel stotnik pl. Malinšek in ne jaz. Prodaj mi jih je — — —«

»To ni res! Lažete!« je zakričala Cvetka, v kateri je kar vrelo. »Moj oče ni bil tat. Poštenjak je bil!«

»Verjamem vam, gospodična Cvetka, vam in tem listinam!« je mirno dejal marki.

»In če se je tudi stvar tako zgodila, — zakaj mi jo očitaš?« je dejal grof. »Dokumente sem dal naši vladi in sem tako naredil domoljubno delo!«

»Dejal si kakor lopov!« je zaničljivo dejal marki. »Poštenjak ne služi domovini kot vohun in izdajalec, ampak kot vojak — kakor sem služil jaz. Ti si uničil človeka, ko si mu vzel čast in srečo. Lastna vest bi te morala peči kakor žerjavica. Pomazal si svojo čast in naše poštenje ime!...«

»Jaz mislim o tem drugače. Kaj pa te skrbi usoda tega tujega stotnika? Če bi bil moral pahniti deset takšnih častnikov v nesrečo, me vest ne bi prav nič pekla.«

»Tako govoriš lopovi!« je vzklil marki. »Tako ne govori plemič. Takega brezčastnega človeka ne maram za sorodnika. — Zahtevam od tebe, da javno vrneš čast temu stotniku pl. Malinšku! Če tega ne storiš, te razdedinim!«

»Ne eno ne drugo se ne bo zgodilo, je odgovoril Rochefort z železno odločnostjo. »Naredi oporoko kakor hočeš. Meni je vse eno, kajti razdediniti me ne moreš. Ko ti umreš, sem jaz marki Rochefort in vse bo moje.«

»To bomo videli,« je dejal stari, ki se je v trenutku pomiril. »Zmotil se boš. Strani! Poberi se izpred mojih oči, zločinec!« je dejal nato marki in mu pokazal vrata.

»Grem. Prej pa moram še nekaj sporočiti. Tiče se tvoje hčere Evgenije!«

»Evgenije?« je zajecjal marki in poblede. »Kaj veš o njej, o Evgeniji?«

»Izvedel sem, da je umrla.«

»Umrla? Mogočni Bog, kako veš to?« je zajecjal stari gospod ves potr.

»Prijatelj iz Pariza mi je to novico sporočil, prijatelj Vidal. Znano ti je, da je Evgenijo poznal. Videl jo je in mi piše, da je umrla v največjem siromaštvu. Tu je njegovo pismo.« S temi besedami je Rochefort podal starcu odprto pismo. Starec se je premagal, vzel pismo in ga v naglici prečital. Potem je zajecjal:

»Moj Bog, moj usmiljeni Bog!«

Pismo mu je padlo iz rok in obraz mu je postal prsteno bled. Grof Rochefort je hladno gledal ta žalostni prizor in se je smehljaj.

»To ne more biti res!« je vzklil Cvetka in stopila k starcu. »Ne verjemite tega!« Marki ni več stikal njene tolažbe. Izgubil je zavest in se zgrudil v naslanjač.

Rochefort je pobral pismo, ga vtaknil v šep in strupeno pogledal dekle. Potem je s trdimi koraki odšel.

Na Cvetkino zvonjenje so prihiteli služabniki in položili starca na posteljo.

Cvetka je zahtevala, naj pokličejo zdravnika iz bližnjega mesta in Rochefort se temu ni upiral, ker se je hotel ogniti vsemu, kar bi lahko vrglo senco nanj.

Čez dobro uro je prihitel zdravnik. Bil je srednjih let. Ko je zagledal Cvetko, je dejal:

»Gospodična Malinškova, ali ste res vi tu?«

»O, gospod doktor Poljanec!« ga je pozdravila Cvetka veselo nresenečena. »Kako pa ste prišli v te kraje?«

Doktor Poljanec je bil zdravnik v Cvetkini rojstni vasi. Zdravil je njeno mater in zato se ga je dekle hvaležno spominjalo.

nevšečnih in pogostoma zelo dragih posledic. Kemična razkužila, kakor so klorovo apno, lizol in slične snovi, nam pa služijo največ za razkuževanje bolnikovih iztrebkov in izmečkov in predmetov bolnikove vsakdanje rabe, da se po njih ne širi bolezen.

Kadar je pa bolezen že v hiši, velja poglobljeno pravilo, da čimprej odstranimo za nalezljivo boleznijo obolelega bolnika iz srede zdravih in ga privedemo tja, kamor spada, namreč v bolnišnico, kjer dobi siromak brezplačno zdravljenje in oskrbo. Pa jokajo matere, češ da naj rajši doma umre otrok. Nespametnice ne pomislijo, da bo otrok z veliko večjo

verjetnostjo ozdravil v bolnišnici, kjer ima vse potrebno na razpolago, zlasti ljudi, ki vedo, kako je ravnati z bolnikom. Kolikim za legarjem bolnim otrokom je že končala, čeprav nevede, življenje prav mati, ko je dala kljub zdravniški prepovedi jokajočemu otroku, ki je bil že na poti okrevanja, en sam košček kruha. Pa ne le za lastne otroke gre. Kako boste nosili odgovornost vi, ki bi prikrili obolele otroke doma in še celo pustili sosedove k njim, da bi se okužili in morda celo podlegli bolezni, ki so jo dobili pri vaših otrocih?

Prav zato pa nalaga strog zakon občinskim upravam, da budno pazijo na širjenje nalez-

ljivih bolezni po svojih občinah. Če se pojavi en sam primer suma nalezljive bolezni, je pod kaznijo dolžnost vsakega občinskega odbornika, da to nemudno naznani občinskemu zdravniku, ki bo takoj ukrenil vse potrebno za izločitev bolnika iz srede zdravih. Občinska uprava pa mora preskrbeti potrebna prevozna sredstva in oskrbeti razkuževanje bolnikovega stanovanja po sreskem razkuževalcu ali desinfektorju. Če se bo ravnal po teh važnih nasvetih vsak občan in bodo tudi občinske uprave storile svojo dolžnost, nam bo vsem prihranjena marsikatera bridka ura, mnogo časa in mnogo denarja.

Izvoljenka angleškega kralja

Kratek, zato pa resničen roman o življenju gospe Simpsonove, s katero se bo poročil odstopivši angleški kralj Edvard VIII.



I.

Bilo je pred štiridesetimi leti. V ameriškem mestu Baltimoru sta živela srečna zakonca Tikl Warfield in ljubka njegova žena Alisa. Tikl je šel sleherni dan po trgovinskih opravkih in prijatelji so ga ustavljali na trgu:

»Kako je, prijatelj Tikl? Ali doma še ni nič novega? Ali se peč še ni podrla?«

»Ne še, prijatelji, toda mislim, da se bo te dni. Oba pričakujeta tako.«

»Zelimo vama mnogo sreče in pozdravljam tvojo ženo!«

»O, ko bi le bil sin!« si je Tikl Warfield tiho želel prvorojenca.

Dva dni nato je razburjen hodil po svoji pisalni sobi, bobnal je s prsti po oknu, gledal na ulico, zraven pa razmišljal o svoji ženi, ki je ležala v tihi sobici na kraju stanovanja. Približala se je usodna ura poroda.

Naenkrat so se odprla vrata in v njih se je prikazala babica:

»Pridite, gospod Warfield, da vidite svojo hčerkico.«

Torej punca! Tikl Warfield je bil nekoliko razočaran. Toda ne dolgo. Ko je stopil v ono tiho sobico, kjer je v postelji ležala nje-

gova blede, komaj osemnajst let stara krasna ženica in ko mu je z desnico pokazala na zibelko, v kateri je drobno detece nabiralo šobico, nežno kakor rožni popek, je zadržtel od sreče.

»Alisa!« je kliknil Tikl Warfield hvaležno. Ona je lahno okrenila glavo k njemu, toda srečni mož je že spet prestopil od postelje k zibelki in se ni mogel nagledati drobne hčerkice, ki je v njegovo velikansko radost prav tisti mah pogumno zakričala.

»Tale punca bo nekoč še slavna...« je mrmraje prerokoval.

»Pa tudi lepa bo! Krasotica, ti rečem!« je pristavila soproga Alisa.

Babica, ki se je trudila okrog postelje, je menila: »Vsi srečni starši govorijo tako o svojih otrocih.«

Bodočnost pa je pokazala, da je srečna mlada mati govorila prav... Drugi dan je bil krst in nežni rožni popek so krstili za Besi Valis. Besi zato, ker je njena botra tetka iz Washingtona tako želela, Valis pa zato, ker si je oče želel tako srčno sina, ki ga je hotel krstiti s tem imenom. Nu, pa ga je zdaj kar pritaknil svoji hčerki.

»Preselil sem se.« ji je povedal zdravnik in ji stisnil roko. »Ali ste vi nova strežnica, ki si jo je marki naročil pri usmiljenih sestrah?«

Cvetka mu je pritrdila in zdravnik se je obrnil k bolniku. Kmalu si je marki nekoliko opomogel, toda izpregovoriti ni mogel še niti besede.

Stisnil je Cvetkino roko in ona je razumela njegov pogled. Ostala je pri njem.

Ko je stari gospod naposled zaspal, je šla za zdravnikom v sosednjo sobo, kjer je čakal Rochefort.

»No, kako je z gospodom markijem, je vprašal grof in ostro pogledal zdravnika.

Doktorju Poljancu se je na obrazu bralo, da mu grof ni prav všeč.

»V, starosti gospoda markija tak napad ni brez pomena,« je pojasnil. »Zanj je potreben popoln mir. Nikakršnega razburjenja ne sme imeti.«

»Vprašam vas,« je ostro dejal grof, »ali je nevarnost za njegovo življenje?«

»Neposredno ne. Življenje bolnikovo leži v rokah tistih, ki mu strežejo, ali pa tistih, ki mu hočejo škodovati,« je prav tako osorno odgovoril zdravnik.

Rochefort je zardel, ker je v teh besedah videl skrito očitaje. Hotel je ostro in krepo odgovoriti, pa se je premagal in je samo vprašal:

»Ali mislite, da bo ta strežnica sposobna za tako nalogo?«

Pokazal je Cvetko.

»Da,« je pritrdil zdravnik.

Rochefort je pogledal oba in začel sumiti, da se dobro poznata. Zdravnik bi mu lahko

postal nevaren, če bi skupaj s Cvetko delal proti njemu.

Potegnil je listnico iz žepa, vzel iz nje bankovec za sto goldinarjev in ga vrzel na mizo:

»Tu imate honorar. Ni vam treba več hoditi sem.«

»To je pač odvisno od želje gospoda markija!« je mirno odgovoril doktor Poljanec, ne da bi se bil zmenil za stotak. »Seveda se nočem siliti.«

»Poklical bom brzojavno našega hišnega zdravnika,« je vljudno dejal Rochefort.

Ne da bi bil kaj odgovoril, je vzel doktor Poljanec klobuk, se priklonil Cvetki in šel. Rochefort je ukazal peljati zdravnika nazaj.

Nato je poklical Cvetko iz bolniške sobe. Cvetka je takoj ubogala, a dejala je:

»Za božjo voljo, gospod grof, ozirajte se vendar malo na nevarnost, ki preti vašemu gospodu stricu!«

»Meni ni potreba opominjati,« je osorno odgovoril Rochefort. »Vi ste temu krivi. Kaj je bilo treba praviti mojemu stricu tisto neumno zgodbo?«

»Jaz si ne morem ničesar očitati,« je pogumno odgovorila Cvetka. »Vaš stric me je vprašal po moji rodbini in je hotel, da mu vse povem in pokažem listine.«

»Da, zviš ste začeli!« je jezno rekel Rochefort. »Znali ste si starega pridobiti in že vem, kam bi radi prišli, ljubezni gospodična. Toda načrtov mi ne boste pokvarili.«

Z blestecimi se očmi to je gledal, kakor bi jo hotel prebosti. Cvetka se je prestrašila in se umaknila za mizo. Zaihtela je:

»Usmiljeni Bog, kaj mislite o meni? No, benih slabih namenov nimam!«

»Že dobro. Že vem. S svojim hlinjenjem bi si radi pridobili starega, da bi vam kaj zapustil. O, dobro razumem vašo hinavsko obnašanje.«

Rochefort se je hripavo zasmejal. Cvetka pa je to očitanje tako zadelo, da ni mogla nič odgovoriti.

»V moji oblasti boste ostali,« je nadaljeval grof. »Še enkrat in zadnjič vas svarim. Če še eno besedo izgovorite meni v škodo, in izdaste markiju ali komu drugemu mojo skrivnost — boste za večno umolknil!«

Razburjen je šel nekajkrat po sobi in ne premišljeno je strmel v tla.

Cvetka je bila blede ko smrt. Srce se ji je stiskalo v strahu in skoraj se ni upala pogledati strašnega moža.

Iznemada pa se je Rochefort ustavil pred mizo. Njegov obraz se je izpremenil in njegov pogled ni bil več tako preteč. — V očeh je bilo čitati nekaj drugega.

»Poslušajte me, gospodična Cvetka! Staviti vam hočem predlog, ki ga boste — upam — sprejeli, ker bo tudi za vas dober in koristen. Bodi va prijatelj. Pomagal vam bom po svojih močeh tudi v zadevi, ki je v zvezi z vašim očetom. Našel bom način, da bom opravi čast vašemu očetu.«

Cvetka je bila čudno presenečena, ko je videla nenadno izpremenjeno vedenje grofa Rocheforta. Prvi trenutek sploh ni mogla odgovoriti.

Ali se je vendar nekaj zganilo v sreči tega moža? Tega ni mogla verjeti in še bolj se je bala.

II.

Predniki Tikla Warfielda so se bili davno prej priselili z Angleškega v Ameriko. Vsi so bili podjetni. Zlasti pa se je Tikl Warfield prizadeval, da bi si pridobil premoženje. Ko se mu je rodila drobna Besi, se je še bolj vrgel na trgovinsko poslovanje in je le malo zahajal v družbo. Ko so ga prijatelji vpraševali, zakaj je tako vprežen od jutra do pozne noči, jim je navadno pokazal na zibelko:

»Poglejte to sitnico! Zaradi tega drobiza moram pošteno delati, da ji preskrbim dostojno doto.«

Sitni drobiček je ob takih prilikah, kakor da razume skrb svojega očeta, še bolj zavriščal. Mati je nato zapela nežno uspavanko.

Toda tri mesece po krstu svoje hčerke je Tikl Warfield moral leči. Bolezen ga je priklenila na posteljo. Majhen prehlad je povzročil pljučnico in Warfieldu je odzvonilo. Preden se je zasvitala zarja novega dne, je skrbni mož izdihnil v rokah svoje obupane soproge. To je bil strašen udarec za njo in hčerko. Osemnajstletna vdova je hotela nadaljevati trgovanje po svojem možu, toda vse je šlo rakom žvižgat. Odprla je majhno kavarno. Potem si je toliko opomogla, da je v neki tih ulici začela sprejemati na stanovanje in hrano goste, ki so rajši pri njej iskali poštenega zavetja kakor v bučnih hotelih. Ljubezniva in ustrezljiva je mlada vdova pridobila zelo širok krog gostov. In tako je mala Besi doraščala v prav dobrih razmerah. Gostje so jo imeli silno radi. Ona pa je postajala v družbi zelo samostojna in odločna.

»Kaj bi pa rada postala, kadar doraseš?« jo je vprašal neki gospod. »Ali boš učiteljica? Ali morda igralka, da boš imela krasne obleke, ali pa se boš poročila s kakšnim bogatinom, da se boš lahko vozila s konji?«

»Tako, tako, stric!« je pritrdjevalo dekletce in stresalo glavo z bujnimi temnimi kodri. »Kočije bom hotela, in konje, pa vsepovsod bom potovala.«

»O, ti boš še velika dama!«

»Da, dama hočem biti. Le verjemite!« je odločno pritrdilo dekletce in udarilo s peto ob tla.

»Se več,« je nadaljeval grof in jo poželjivo pogledal. »Se več vam ponujam. Bogati hočete postati in ste že na potu do tega. Mislim, da vas hoče moj stric narediti za dediča. Kar hočete vi, to hočem tudi jaz. Torej najbolje, da se zveževa — —«

»Stojte!« je vzkliknila Cvetka. »Vse to je samo vaša domišljija. Vaš oče ne misli na to, da bi kaj takega storil. Tudi ko bi bil to njegov namen, bi se branila z vsemi močmi.«

Rochefort se je nasmešnil in pokimal, kakor bi bil hotel reči: »Res imenitno znaš igrati!«

»Odklonili ne bi premoženja,« je dejal nato. To bi bila neumnost. Torej narediva kakor sem dejal: Bodiva prijatelja! Postanite moja žena!«

Če bi se bila v tem trenutku odprla semlja, se Cvetka ne bi bila tako začudila, kakor se je pri teh nenadnih Rochefortovih besedah.

Gledala je vanj, kakor bi bila mislila, da blazni. Na njenem obrazu je bilo čitati, da se ji grof stidi.

»Morda mislite, da se šalim,« je spet začel grof. »Govorim čisto resno. Podajte mi roko, Cvetka! Nate, tukaj je moja roka!«

Iztegnil je roko kakor lovec, ki misli divjačino ujeti v past.

A Cvetka je v naglici smuknila k vratom in prišla za ključko. Zaničevala ga je in hkratu se ga je bala.

»No?« je vzkliknil grof in se obrnil k njej. »Kam hočete? Ali ničesar ne odgovorite?«

Cvetka je odprla vrata in izginila v bolniškovo sobo, ne da bi izpregovorila besedico.

V šoli je bila pridna in nadarjena. Kadar je prišel na obisk stric David Warfield, ji je vselej prinesel krasna darila, zakaj bogatin je bil in je razkošno živel v glavnem mestu Amerike. Ko jo je vzel v naročje, mu je dekletce vedno prigovarjalo:

»Stric David, pripoveduj mi, kako živijo milijonarji. Ali imajo mnogo svojih konj, ali imajo krasne palače, ali samo jedo, pijejo, plešejo in spijo?«

O, stric David je vedel o tem mnogo povedati. Govoril je zamišljenemu dekletcu, kako premorejo razni bogatini razkošne dvorce in kako se z lastnimi ladjami vozijo po morju. Besi je razmišljala o vsem tem, mladostna želja po bogastvu je ni nikoli zapustila. Ko ji je bilo osemnajst let, ji je nekoč obljubil stric David, da jo vzame s seboj na ples, kjer bodo zbrani sami bogati ljudje.

»Gospodična Besi Valis Warfieldova!« je oznanil lakaj (sluga), ko je mlada lepota stopila v dvorano. Vse oči so se uprle v novodošlo.

Kako je lep!... Kakšne oči pa ima prav za prav? Zelene, rjave, črne? Vse obenem. In njem bujni lasje! Postave je sicer drobne, toda ničesar ji ni mogoče oporekati. Ljubka je.

Mlada lepota se je samo smehljala vsem, ki so jo občudovali. Obrnila se je k stricu Davidu, ki je ves zadovoljen stopal za njo in se je blaženo smehljaj. Vprašala ga je:

»Striček David, povejte, ali sem res tako lepa nocoj, da me vsi gledajo?«

»O, nocoj si ti kraljica lepote!« je še zadovoljnejše potrdil stric David. Tedaj ga je nečakinja ljubko prišla pod roko in sta šla naokrog po dvorani. Iz gruče starejših gospa ji je vsa srečna prišla nasproti še vedno lepa dama in ji rekla:

»Hčerka moja, kako sem srečna, da te vidim! Ti si boš po nocojšnjem plesu še bogve kaj domišljala.«

»O, mamica, hvala Bogu, da si ti tudi tu. To je stric David imenitno napravil, da je naju vsako posebej privedel v dvorano.«

Plesalci so stikali glave in si šepetali:

»Poglejte, kako se razgovarjata lepa mati in še lepša hči. No, mati se bo v kratkem drugič poročila hčerki, pa tudi ne bo treba

dolgo čakati. Kar hitro se ji bo kdo privesil...«

To je bil prvi ples lepote Besi Valis Warfieldove.

III.

Potem je šla lepa Besi še večkrat na razne ples, kakor je to pač navada pri mestnih dekletih. V Evropi so takrat grmeli topovi. Vojna! Ameriko pa je zajel val divjakega veseljaštva. Bilo je to leta 1916, ko je Besi dopolnila dvajseto leto. Amerika se je tiho pripravljala, da poseže v svetovno vojno.

Letalski poročnik ameriške vojne mornarice Vinfield Spenser je nekoč priletel z letalom po važnih službenih opravkih v Baltimore. Ko je vse opravil in se sprehajal po mestnih ulicah, je srečal starega znanca.

»O, dragi moj Spenser, ti enkrat v Baltimore! Ali ostaneš preko noči? Dobro. Hej, to pa morava malo povesejati. Z menoj pojdi na ples v neki moji prijateljski družini.«

»Ali ne bi bilo bolje, da se rajši dobro prespim?« se je izmotaval Spenser. »Veš, jutri moram spet precej dolgo trčati po zraku, pa ne bi rad skrokan strmoglavil na tla in si razbil glavo.«

»Pojdi, no, pojdi!... Bolje je, da ti nocoj zavrtijo glavo kakšna lepa dekleta. Boš videl, s kakšnimi lepoticami te seznanim!«

»No, če je pa tako, tedaj se seveda rad uklonim tvojemu povabilu.«

Tisti večer je baltimorski znanec povedel svojega prijatelja Spenserja k neki bogatinski družini. V krasno opremljenih sobah so srkali šampanjec in se sukali po divjih zamorskih melodijah. Znanec je predstavljaval gosta vsem naokrog, naposled sta prišla do lepote, pred katero je mladi letalski oficir Spenser kar ostrmel. Znanec ga je predstavil:

»Gospodična Besi, dovolite, to je moj prijatelj poročnik Spenser, eden izmed najpomembnejših letalcev ameriške mornarice.«

Lepa Besi se je priklonila in rekla:

»Mornar in letalec! To je dvojna privlačnost. Vi ste prvi letalec, ki sem ga spoznala v življenju. Leteti po zraku — oh, to mora biti nekaj prekrasnega. Če bi vedeli, kako smo mi vsi tu navdušeni teh glasnih zabav!

Presenečen je gledal Rochefort za njo, potem pa je surovo zaklel in šel.

Drugo jutro je Rochefort odšel z gradu, toda sluga Blaž, ki je čuval jetnico, je ostal. Cvetka se je globoko oddahnila. V njeno veliko veselje se je tudi zdravje starega markija izboljšalo. Zvečer ga je že lahko prepustila staremu slugi.

O jetnici bolniku zdaj ni mogla pripovedovati, čeprav je ta tajnost silno težila nje. Odložila je stvar na pozneje. Čeprav se ji je ubožica v rotundi zelo smilila.

Spet je začela upati, da se ji bo v odsotnosti grofa Rocheforta posrečilo priti k njej.

Zvečer je šla Cvetka na vrt. Misli je, da bo tam dobila Kolarjevega Jurija. A zaman je dolgo čakala na kameniti klopi pod lipo. Kolarjevega Jurija ni bilo od nikoder. Čeprav ji je obljubil, da pride.

Enaist je bila ura, ko se je Cvetka vrnila v grad. Še enkrat je hotela videti bolnika, preden poide v svojo sobo k počitku.

Vsi hodniki v gradu so bili že v temi. Ko pa je dekle dospelo v bližino veže, ji je iznenada posvetila nasproti svetilka.

Zaslišala je korake in zagledala moža, ki ji je prihajal nasproti. Smuknila je v bližnjo sobico in priprla vrata za seboj, da je mogla videti mimo idočega. Bil je Blaž, Rochefortov zvesti sluga!

Nesel je šop ključev in prazno košaro. Blaž prihaja iz rotunde — si je mislila Cvetka — bil je pri jetnici in tisti ključki odpro vrata do nje.

Ko bi mogla dobiti te ključke!

Blaž ni opazil Cvetke. Zavij je v stranski hodnik in se ni niti ozrl. Cvetka pa je v trenutku sklenila, da mora izvedeti, kje skriva ključke. S tihih koraki se je neslišno plazila za njim.

Blaž se je ustavil na koncu temnega hodnika. Privzdignil je svetilko in pogledal okoli. Ko ni ničesar opazil — Cvetka je stala namreč v temi — je previdno odprl neka vrata in stopil noter.

Urno se je približala. Da upala se je priti prav do vrat, ki so bila ostala napol odprta. Notri se je premikala velika senca sluga Blaža. Njega samega na Cvetka ni videla, ker se ni upala za vrata.

Smuknila je nekaj korakov dalje in se skrijla v vdolbino v zidu. Takoj nato je Blaž spet prišel ven — toda ključev ni več imel. Ko je vrata zaloputnil, se je vrnil tja, odkoder je prišel.

Cvetka je čakala toliko časa, da ni bilo več slišati njegovih korakov, potem se je tiptoe splazila po samotnem hodniku nazaj in kmalu je bila spet pri bolnem markiju.

Marki je trdno spal in sluga je čul ob njegovi postelji. V tem oziru je bila lahko mirna.

A njene živce je vznemirjalo nocojšnje enkrat prišel, ali na bi to kaj drugega ostalo? bi iznela načrt, kajti Blaž bi lahko še enkrat prišel, ali pa bi jo kaj drugega oviralo.

Ko je grajska ura udarila polnoč, se je Cvetka odpravila na predrzno pot.

Bila je prepričana, da nihče več ne čuje v gradu. Prižgala si je majhno svetilko in jo zakrila s kosom črne blaga tako, da se je videlo le malo svetlobe. (Dalie)

In kako sem jaz sita te družine, ki samo žre in pleše!... Pojdiva, gospodi poročnik!

Vzela ga je pod roko in ga povedla v isto sobo, kjer so bile na razpolago pijače in slastni prigrizki. Sama sta sedela v kotičku in se zagledala drug v drugega.

Nekaj mesecev nato — bilo je 8. novembra 1916. leta — je poročnik Spenser povedel lepo Besi pred oltar. Tako se je pričel prvi zakon baltimorske lepote.

IV.

Ko so Zedinjene države ameriške leta 1917. posegle v svetovno vojno, je poročnik Spenser ostal v Ameriki. Vršil je zelo važne naloge. Zaradi tega je moral mnogo frčati naokrog in se je le malo bavil s svojo ženo, ki je v zakonu postala samo še lepša. Njeno telo se je krasno razvilo, njene oči so dobile še lepši sijaj, lasje so bili še bujnejši, a povsem nenavaden je bil njen glas. Kmalu so jo proglasili za ženo z najlepšim glasom na svetu!...

Vojna se je končala in po Ameriki se je v aprilu 1920. leta raznesla razveseljiva novica, da pride angleški prestolonaslednik Edvard, po vsem svetu znan kot princ Valeški, na obisk k ameriški vojni mornarici. Princ Valeški je med vojno postal eden najslavnejših mladih ljudi. Zlasti v Ameriki, kjer nimajo kralja, a vendar zelo cenijo prince in princeze, je veljal prikupni in vedno elegantni mladi princ za najfinejšega kavalirja na vsej zemeljski obli. Poskrbljeno je bilo zatorej, da mu ameriška mornarica pripravi zelo svečan sprejem. Težke vojne ladje, okrašene z zastavami, so čakale pred San Diegom na kalifornijski obali na njegov prihod. Dne 7. aprila 1920 so stale v pristanišču vojaške čete v paradižnih uniformah. Nekaj dalje od njih so najlepše žene ameriških oficirjev sestavljale špalir. Vsaka izmed njih je imela polno naročje cvetja.

Naenkrat so zagrmeli topovi in med množico je zavalovilo: Valeški princ prihaja! Zares, na obzorju so se pojavile angleške vojne ladje, ki so z vso brzino hitele proti pristanišču San Diegu.

Tudi zala gospa Besi Spenserjeva je bila v špalirju. Štiri in dvajsetletna, krasno opravljen, in najbolj mirna izmed vseh je morala ugajati vsakomur, ki jo je pogledal.

Sven Elvestad:

V ZADNJEM TRENUTKU 6

Kriminalni roman

»Da, zanesljivo ga je lahko videla. Saj smo ga nalašč postavili na tako mesto, da so ga zanimanci lahko videli, zlasti ker smo ta domislek skrinjice za dragulje smatrali za zelo posrečen.«

Krag se je obrnil k predsedniku.

»Tako imamo torej poln dokaz za to, da je gospodična Weissmannova videla konstrukcijo omarike že pred tremi meseci.«

»Pa vendar nimam nikake zveze...« se je zaslislal začuden glas ekselence.

»Prosim za potrpljenje«, je odgovoril Krag.

»Ko je pred dvema mesecema nanesele pogovor na primerno shrambo za dragulje, ekselence, ni gospodična Weissmannova niti omenila, da je v Oslu že videla takšno skrinjico. Nasprotno, dejala je, da je takšno videla v svojih mladih letih v Münchenu.«

»Ne razumem... ne vem... nisem...« je zmedeno zamrmrala družabnica.

»Ali veste, gospod inženjer, kakšne shrambe za dragulje in denar so v navadi v tujini?« je vprašal Krag.

»V splošnem tej podobne skrinjice. Zlasti bogate družine, ki imajo mnogo dragocenosti, jih posedujejo.«

»Zdaj pride na vrsto glavna točka«, je rekel Asbjörn Krag. »Ali se spomnite moža, ki je prišel k vam po naročeno skrinjico?«

»Da, bil je upravitelj Frank Stener«, je odgovoril inženjer. »Poznal sem ga že od prej.«

»Ali ni pri vas v navadi, da take predmete pošiljate kupcem na dom?«

»Da. Ko pa smo hoteli skrinjico odposlati, sem po telefonu poklical ekselenco in jo vprašal, ali bi ji bilo všeč, če bi to storili.«

»S kom ste govorili po telefonu?«

»Prosila sem družabnico«, je rekla baronica »naj stopi k telefonu, ker je ona naročila skrinjico.«

»In kaj je odgovorila gospodična družabnica?« se je obrnil Krag k inženjerju.

»Rekla je, naj skrinjice nikar ne pošiljamo, ker pošljejo sami svojega uslužbenca po njo.«

»Ali se vam to ni zdelo čudno?«

»Gotovo. Prav posebno pa me je začudilo, ko sem slišal, da ne bodo ljudje od naše tvrdeke vzdali skrinjice v steno. Ne, hvala, to bomo sami oskrbeli«, je rekla dama pri telefonu. Opozoril sem jo sicer na dejstvo, da je takšno delo za navadne zidarje hudo nerodno, vendar je dama vztrajala na svoji volji. Če s skrinjico ne moremo storiti, kar sami hočemo, si je rajši ne nabavimo«, je še rekla. Seveda sem se moral njeni želji ukloniti. Vsekako se mi je ta zgodba zdelo zelo svojevrstna. Drugega dne je prispel upravitelj Stener in je skrinjico vzel.«

Družabnica je vstala s stola. Očitno je bila skrajno razburjena.

»Rekla sem vam že, gospod detektiv«, je dejala, »da imamo starega zidarja, ki stanuje tu v bližini in ki mu radi damo malo za služiti. Smatrala sem za pametnejše, da prepustim to važno delo njemu, ne pa tujemu človeku, ki bi ga pošala tvrdeka.«

Inženjer Fjeld je vprašujoč pogledal detektiva Kraga.

Samo eden je Radion!

Samo Radion vsebuje dobro Schichtovo milo. Zato je Radion tako blag in izdaten ter najbolj primeren za pranje vseh vrst perila.



Samo

Schichtov **RADION**

VSEBUJE SCHICHTOVO MILO

»Ne, zdajle vas ne bom več izpraševal«, je rekel inženjer Krag, »a pozneje vas bom spet potreboval. Rad bi zastavil nekaj vprašanj gospodu upravitelju.«

Frank Stener je stopil v sobo in vljudno pozdravil najprej predsedujočega policijskega inšpektorja in potem ekselenco, ki ga je s svojim napuhnjanim aristokratskim pogledom tako rekoč prevrtila.

Stener je bil oblečen v delovno obleko. Z obraza se mu je brala potrlost.

»Midva se bova zdaj zabavala s skrinjico za dragulje«, je rekel Krag. »V kaj je bila zavita, ko ste jo prinesli od Krauseja?«

»Ležala je v kovčegu iz mahagonijevega lesa.«

»Dobro«, je menil Krag. »V kovčegu iz mahagonijevega lesa. Kaj ste storili z njim, ko ste prispeli domov?«

»Postavili so ga v sobo gospodične Weissmannove. Prosila me je, naj ga položim v veliko omaro v kotu, kar sem tudi storil.«

»Hvala. Pokličite še zidarja Jona!«

Frank Stener je zapustil sobo v istem času, ko je vstopil zidar Jon s klobukom v roki.

»Vi ste vzdali skrinjico v betonsko steno?« je vprašal detektiv.

»Da«, je odgovoril zidar. »Bilo je tistega dne, ko jo je gospod Stener pripeljal iz mesta.«

»Ali ste skrinjico videli tedaj, ko je prispela iz mesta?«

»Ne! Videl sem jo šele tedaj, ko sem jo vzdaval. Prinesel sem jo iz sobe gospodične Weissmannove.«

»Ali je ležala v veliki omari v kotu?«

»Ne izpod zofe sem jo moral potegniti.«

Ljubka gospodična je stala poleg nje in je sanjavo govorila:

»Kdo ve, morda mu bo pa katera izmed nas vendar ugajala!... Gospa Spenserjeva, zakaj se pa ne bi zgodilo tako, kakor v tisti pravljici o Pepelki, po katero je prišel pravi, pravcati kraljevič!«

Gospa Besi Spenserjeva se je samo ljubeznivo nasmehnila gospodični in ji je s svojim krasno zvonečim glasom odvrnila:

»To se godi v pravljicah. V življenju je čisto drugače. Nekega dne se bo tudi angleški princ moral poročiti s princeso, ki mu jo bodo drugi izbrali. Kaj pa more on za to!«

Prinčeva ladja je medtem v spremstvu drugih ladij že prispela v pristanišče. Spet so zagrmeli topovi, vojaška godba je zaigrala angleško himno in Valeški princ je stopil na ameriška tla. Nasmehljan se je bodoči dedič krone največjega cesarstva na svetu rokoval z visokimi oficirji. Potem je še prijaznejši pristopil k damam. Za vsako je imel lepo besedo. Tako se je priklonil tudi gospe Besi Spenserjevi. Za trenutek so se njegove oči bliskovito spogledale z njenimi, a takoj nato je princ nadaljeval svojo pot med spalirjem. Ne, tega dne pač nista mislila ne on ne ona, da se bodo njuna pota nekoč tako usodno srečala...

Valeški princ se je v Ameriki seveda sukal tam, kamor so ga drugi vodili. Naposled se je zadovoljen vrnil v Evropo. A kdo ve, ali ni med potjo še razmišljal o onih lepih očeh... In kdo ve, ali ni tudi mlada gospa Spenserjeva mnogo razmišljala o angleškem princu in si ponavljala pravljico o Pepelki.

Kmalu potem je moral njen mož odpotovati z največjo ameriško vojno ladjo na Kitajsko. Mlada gospa pa je ostala v Ameriki. Zanimiva in živahna je imela vsepovsod, kjer se je le prikazala, mnogo občudovalcev. Zlobni jeziki so jo takoj vzeli v mlin, čeprav ni nihče mogel trditi, da bi lepa slavnata vdovica kakorkoli bila podobna svetopisemski Magdalenii. V ostalem se to ni tikalo nikogar drugega kakor poročnika Spenserja, ki je sameval tam daleč nekje na Kitajskem, kjer zaradi revolucije v deželi ni smel zapustiti vojne ladje. Ko je nekega popoldneva sedel v pletenem naslonjaču na krovu ladje, je prišla pošta, med katero je bilo tudi pismo, natipkano na stroju in brez podpisa. V pismu je stalo:

»Tako, tako! Ali je bila spravljen v kovčegu iz mahagonijevega lesa?«

»Ne, sploh ni bila zavita in ležala je prosto na tleh.«

Gospodična Weissmannova je začela jecati:

»Mislila sem... zdelo se mi je... kakor bi jo bila vzela iz kovčega.«

»Težko jekleno skrinjico ste vzeli iz velike omare in jo porinili pod zofo?« je vprašal detektiva. »V kako svrhu? Sicer pa tako težkega dela sami ne zmorete.«

»Pa sem ga vendarle zmogla. Mislila sem...«

Družabnica v silni zmedenosti ni mogla dalje govoriti.

Asbjörn Krag je pogledal na svojo uro.

»Čas hiti«, je dejal, »končati moramo!«

X.

Tat

»Naslednji člen v verigi mojih dokazov spoštovane dame in gospodje«, je govoril Krag dalje, »je ta, da vam bom pokazal dragulje in skrinjico.«

Ekscelenca se je opirala ob Kragovo roko, ko so šli proti knjižnici. Njima je sledil mladi detektiv Jaerven.

Harald Brede je bil zadnji.

Pri korakanju je stopil na papir, v katerem so bili zaviti Stenerjevi čevlji in ki ga je elegantni državnik Biley malomarno vrغل na tla.

Na papirju je ležal tudi listek, strgan iz Bileyjeve beležnice.

Harald Brede je nekaj trenutkov opazoval pisavo na listku in osupnil. Nato je hitel za drugimi v knjižnico.

»Gospod poročnik! Kot vaš prijatelj Vam moram sporočiti, da mi je zelo žal, ker vidim, kako se vaša ženica v Ameriki prijetno zabava, med tem ko se Vi praznite pod kitajskim solncem. Bilo bi zelo zdravo, če bi svojo ženico poklicali k sebi...«

Strela, to je planil poročnik Spenser pokoncu! Kakšen drug mož bi morda prezirljivo zamahnil z roko in vrgel pismo neznanege klevetnika v morje. Toda Spenser je bil hudo ljubosumen. Zato je še tisto popoldne dal brezžično brzojaviti svoji ženi, naj se takoj pripelje k njemu v Sanghaj.

Gospa Besi Spenserjeva se je polagoma že približevala tridesetemu letu. A ko se je 27. februarja l. 1924. izkrcala v Sanghaju in jo je njen mož objel, se je ni mogel nagledati:

»Tako si lepa, da se bom s teboj zares lahko postavljaj. Veš, zdaj že lahko zapuščamo ladjo in tu v Sanghaju je življenje! O, prav nič ti ne bo dolgčas po Ameriki. Tu se pleše in uživa!«

Zares jo je začel voditi na plese in šumne zabave. Toda kmalu mu je bilo bridko žal, kajti tudi tu je bilo okrog lepe ženice vedno mnogo kavalirjev in ona ni bila čisto ravnodušna nasproti njim. Znala jim je hudo nagajati, da so kar prekipeli od ljubezni. Njen mož Spenser pa je stiskal zobe. Saprament, to mu je šlo na živce. Bil je pa take nature, da ni mnogo sitnaril, marveč je ljubosumnost dušil s pijačo. Po cele ure je sedel v točilnici in srebal, srebal, med tem pa je ženica plesala, plesala. Na stanovanju sta se potem navadno sprla. Po cele dni nista izpregovorila besede. In med tem ko je on ljubosumno požiral njo s pogledi preko čaše žganja, se je ona nalašč še bolj živahno zabavala. To je naposled izbilo sodu dno: prišlo je do ločitve.

Mlada gospa je rada pristala na slovo od neljubega moža. Odpeljala se je v Evropo in se je ustavila v slovečem francoskem letovišču Biaricu ob morju, kjer se sestaja najbogatejši evropski in ameriški svet. Našla je neko tovarišico iz šolskih let in njej je potožila:

»Žal mi je, da je prišlo tako daleč. Toda ko sem se s Spenserjem poročila, sem bila še premlada. Nisem poznala ne življenja, ne ljudi. Mladeniči, ki so me obkrožali, so si bili podobni kakor jajce jajcu, drug večji

tepec od drugega. Ko je potem prišel poročnik Spenser, je bil zame nov junak, ki sem ga takoj krstila za »razbojnika v zraku«. Ugajal mi je njegov pogum. Utrujena od dolgočasje sem se takoj zaljubila vanj. Hotela sem pobegniti iz Baltimora. Kot mornar in letalec mi je bil dobro došel, ker sem mislila, da bom z njim prejadrala ves svet, da bom vse videla in da bom povsod občudovana. Zares, poročnik Spenser je bil zelo privlačen. Toda razmere so pač naposled nanesle tako, da ni bilo mogoče drugače, kakor narazen.«

V.

Po ločitvi v letu 1925. se je poročnik Spenser kmalu spet poročil z drugo. Lepa Besi pa je sklenila ostati sama. Toda že po dveh letih je na neki prireditvi v New Yorku spoznala kanadskega bogatina Ernesta Simpsona, lastnika številnih ladij. Simpson je bil lep, mlad milijonar, gostih obrvi in vedno zagorel v obraz. Bister in okreten je gospe Besi takoj ugajal in je privolila v zakon. Mož ji je uredil razkošno stanovanje v New Yorku. Kmalu pa jo je vzel s seboj v Evropo. V Londonu jo je uvedel med odličnike, saj je imel med angleškimi plemiči in bogatini same znanke. Zlasti je lepota mlade gospe pripomogla, da sta zakonca Simpson postajala čedalje bolj priljubljena med odličniki, ki so se sukali okoli angleškega prestolonaslednika.

Kolo usode se je naglo zavrtelo in gospa Besi Simpsonova je postala usodna ženska v življenju bodočega angleškega kralja.

Lepega večera pred dobrima dvema letoma je bila gospa Simpsonova v družbi plemičev in bogatinov predstavljena angleškemu prestolonasledniku. Tokrat si jo je bolj natančno ogledal kakor nekoč v San Diegu. Tudi možu je bilo všeč, da njegova žena tako ugaja najbolj priljubljenemu princu na svetu. Ko sta se peljala domov, je Simpson navdušen govoril svoji ženi, kako se je z angleškim prestolonaslednikom seznanil že ob koncu svetovne vojne, ko je princ obiskal tisti polk, v katerem je Simpson služil kot rezervni oficir na fronti. Gospa Besi pa menda niti ni poslušala svojega moža. Njen uspeh v visoki angleški družbi, v kateri se je tako hitro prerinila v ospredje, jo je popolnoma prevzel. In kmalu se je začelo še-

Družba je med tem že prispela v ekscelenčino knjižnico, kjer je bila betonska stena z vzdano skrinjico.

Asbjörn Krag je odprl železna vrata vdolbine, v kateri je samovala jeklena skrinjica.

»Stopite bliže«, je rekel Krag inženjerju Fjeldu, »ste to omarico že kdaj videli?«

Inženjer je pogledal v vdolbino.

»Ne«, je dejal, »še nikdar v življenju je nisem videl.«

Sklonil se je in jo pregledal natančneje.

»Zelo stara je«, je menil. »Prosim, odprite jo, pa bom takoj dognal njeno starost.«

Asbjörn Krag je postavil ključavnico na potrebne črke, odrinil zapah in odprl omarico.

Krasni dragulji so inženjerju skoro vzeli vid. Nehote se je nagnil nazaj.

»Vaše presenečenje je razumljivo«, je rekel Asbjörn Krag. »V tej jekleni škatli je ogromna vrednost. Prosim, povejte nam, koliko let šteje ta skrinjica.«

Inženjer se je sklonil čez lesketajoči se zaklad. Ogledal si je azbestni vložek v pokrovu in odkril tam majhen, skoro neviden znak tvornice.

»Pet let«, je rekel.

»Kje je bila izdelana?«

»V Münchenu.«

Asbjörn Krag je spet zaprl pokrov in zaklenil železna vrata.

Vsa družba je šla nato v sobo gospodične Weissmannove.

»Bodite tako ljubeznivi, gospodična, dajte mi ključke od omare v kotu. — Hvala. Nikar se tako ne tresite. — No, bomo pogledali, kaj skrivate v tej omari.«

Krag je omaro odprl in pokazal se je precej velik kovčeg iz mahagonijevega lesa, stoječ na dnu.

»To je kovčeg iz naše tvornice!« je vzkliknil inženjer.

Krag se je obrnil k ekscelenci:

»Vam je zdaj jasno, kdo je tat? Vaša družabnica gospodična Weissmannova je tatica.«

Ekscelenca se je opotekla na bližni stol.

»To je čisto preprosto: staro skrinjico je prinesla s seboj iz Münchena ali odkod drugod«, je pojasnil detektiv, »in ko je videla model pri Krauseju, se je porodila njej ali pa njenemu pajdašu misel za ta prav prebrisan zločin. Gospa baronica je mislila, da je bila v betonsko steno vzdana Krausejeva skrinjica, a je bila v resnici stara skrinjica, katere skrivnost je bila znana gospodični Weissmannovi. Vi ste zanesljivo imeli pajdaša. Povejte njegovo ime. Kdo je bil?«

»Biley, Biley«, je šepnila družabnica in se drgetaje naslonila na steno.

Ekscelenca je po teh besedah dobila ta dan zadnji živčni napad.

»Vode!« je vzdihovala. »Vode! Za božje ime, ali so vsi ljudje tatovi in sleparji?«

Zdajci je začela glasno vpiti:

»Konstanca! Konstanca! Dragi otrok, pridi k meni!«

Mlada dama je kmalu prihitela in se vrгла k tetinim nogam.

Ekscelenca je prijala roke svoje nečakinje in jih poljubila.

»Ostani pri meni«, je jokaje prosila, »in me tolaži!«

»Kaj pa Stener?« je vprašala Konstanca.

»Jaz ljubim Stenerja...«

petati, da se je prestolonaslednik izredno navdušil za tepo gospo. Posiljal ji je cvetje, vsako dopoldne jo je klical na telefon in sicer po popoldne so prihajala na njeno stanovanje v Londonu pisma s pečatom angleške krone...

Izven Londona stoji krasen gradič Belvedere, ki je bil princu Edvardu od nekdaj najbolj prijeten. Semkaj sta bila zakonca Simpsonova večkrat povabljeni. Zlasti ob sobotah, da sta ostala čez nedeljo. Ker pa je mož imel zmerom dosti opravka zaradi svojih ladij in se ni mogel utrgati od pisarniškega dela, se je gospa Simpsonova največkrat sama odpeljala v Belvedere. Ljubezen med njo in princem je postajala vedno iskrenjša — in kaj je mogel mož Simpson na vse to? Priznati je treba, da se je zadržal zelo dostojanstveno. Ali naj vloži tožbo za ločitev zakona? Nemogoče, ker je po angleških zakonih zabranjeno klicati bodočega kralja za pričo na sodišče. Čakal je. Saj vsa ljubavna zadeva še ni bila znana široki javnosti, marveč le ožji družbi plemstva in bogatinov. Na angleškem dvoru so imeli seveda skrb, toda računali so, da se bo zadeva obrnila, čim bo prestolonaslednik zasedel prestol.

Toda glej! Čim je Valeški princ postal kralj Edvard VIII., je še bolj očitno pokazal svojo ljubezen do izvoljenke gospe Simpsonove. Ameriški listi so na dolgo in široko začeli pisati o tej ljubezni in prav veselili so se, da bo morda Američanka postala angleška kraljica. Angleška policija je imela dovolj opravka, da je dan za dnem plenila ameriško časopisje, odnosno, da je vsaj posamezne liste trgala iz njega. Navzlic temu pa se je tudi po Evropi začelo govoriti o kraljevi ljubezni do preproste meščanke. Senzacija je nastala, ko je angleški dvorni vestnik letos 27. maja objavil, da sta h kralju Edvardu VIII. povabljeni na kosilo poleg predsednika vlade Baldwina in poleg slavnega letalca Lindberga, ki je prvi preletel morje, tudi zakonca Simpsonova. To je bil vsemu svetu očiten dokaz, da pripada gospa Simpsonova najožji družbi angleškega kralja...

V avgustu potem se je kralj Edvard odločil, da pojde v Dalmacijo. S seboj je vzel gospo Simpsonovo. Na razkošno urejeni ja-

hti sta preživela najlepše dni ob jadranski obali in v njenih tihih zalivih.

Po vrnitvi v London je bila ljubavna zveza angleškega kralja z gospo Simpsonovo vedno očitnejša. Patača mlade gospe je bila z dvorom zvezana po posebnem telefonu in sleherno popoldne se je kralj peljal h gospe na čaj. Vsako soboto pa sta se skupaj odpeljala v gradič Belvedere, kjer sta si dala mnogo opravka zlasti na vrtu.

Naj so sodbje o tej ljubavni zvezi še tako različne, v enem se strinjajo vsi: Gospa Simpsonova je povzročila v kralju Edvardu VIII. velike izpremembe. Prej je bil zelo raztresen, zdaj pa je bil vesel, vedno dobro razpoložen, za vse se je brigal. Gospa Simpsonova mu je zlasti prigovarjala, naj se briga za siromake. Prej je bila navada, da so mu ministri prinašali načrte, kako naj bi se ta ali ona reč spremenila v prid angleškemu narodu. Zdaj je angleški kralj presenečal ministre s svojimi načrti. Kralj Edvard se je od nekdaj navduševal za različne športe, toda najkoristnejšega ni poznal. Šele gospa Simpsonova je vzbudila v njem ljubezen do obdelovanja zemlje in kralj Edvard je naenkrat postal navdušen vrtnar. V gradiču Belvedereju je letos venomer brskal po vrtu in urejal gredice, cvetje in okrasno grmičje... Sreča je bila popolna.

Eden pa je bil izmed vseh najbolj prizadet: mož gospe Simpsonove. Znašel se je v izredno kočljivem položaju. Njegova žena je ljubljena angleškega kralja — kako naj se ta pereča zadeva reši?... No, gospod Simpson se je domislil po svoje: uredil je tako, da so ga nekoč zasačili v hotelu z lepo londonsko igralko, ki je splošno znana pod imenom »Zlati cvetič«... Takoj nato je gospa Simpsonova lahko vložila tožbo za ločitev zakona. Tožbo je seveda dobila, toda poročiti se ne sme, preden ne poteče šest mesecev od dneva sodbje. A to bo tamle na pomlad.

Ločeni možje navadno ne govorijo najlepše o svojih bivših ženah, toda oba dosejanja moža gospe Simpsonove sta polna hval o njeni ljubkosti. Res da pri svojih štiridesetih letih ni več lepota, kakršna je slovela nekoč. Toda njena ljubeznivost je ne navadna. Ona zna biti izvrstna tovarišica, ki z oči bere svojemu izvoljencu vsako željo.

Kraljica o Pepelki, ki je v Ameriki izredno priljubljena, je postajala bolj in bolj resnica. Mnogi Americani so zadnje čase dan za dnem pozirali novice v listih, da bo mlada Američanka v kratkem najbrž postala kraljica. Kralj Edvard VIII. in njegova izvoljenka sta med tem bolj in bolj samevala v Londonu. Izločila sta se iz običajne družbe, najrajši sta sama sanjerala. Toda glas o njuni nameravani poroki se ni dal več zadržati. Završalo je v Angliji in nato po vsej Evropi. V parlamentu je moral predsednik angleške vlade odgovorjati na vprašanja poslancev; kako je s to zadevo. Na vse načine so skušali vplivati na kralja Edvarda, naj se premisli. Gospa Simpsonova, katero so seveda tudi nagovarjali, naj zapusti kralja, pa se je prepeljala na Francosko in se zatekla v vilo svoje prijateljice gospe Rogersove ob morju. Ne zato, da bi se odtrgala od angleškega kralja, marveč da tam počaka nanj. Zgodilo se je, kar se redko kdaj zgodi v zgodovini: kralj Edvard VIII., vladar največjega cesarstva na svetu in najbolj priljubljen vsepovsod, se je po kratkem vladanju rajši odrekel prestolu kakor izvoljenki.

Člih deset dni je ves svet napeto čakal na to odločitev. Zdaj je angleški prestol zasedel kraljev brat Jurij VI. Edvard pa se je kot vojvoda Windsorski odpeljal na Dunaj, kjer se bo na pomlad poročil s svojo izvoljenko. Potem prideta za veliko noč v Dalmacijo na letovišče in od tod kreneta s svojo jahto na potovanje okrog sveta. Tako se je izpolnilo prerokovanje očeta Warfielda: Besi je postala slavna, ves svet govori o njej, ona pa bo še mnogo videla in doživela...

NIČ NE DE.

Gost: »Kako to, da brišete krožnik s svojim žepnim robcem?«

Natakar: »Nič ne de, gospod, saj je tako že umazan.«

VELIKE ZAHTEVE.

A: »Žena, ki jo vzamem, mora biti nizke postave, imeti mora majhne noge, majhna usta, zlasti pa majhne zahteve.«

B: »No, ti imaš pa velike zahteve.«

»Naj tudi ostane tu,« je rekla stara baronica. »Ostanita oba, da bom imela okrog sebe dobre in poštene ljudi.«

Zdajci se je pojavil na pozorišču Harald Brede ves blede. Presenečen je ta dan še ni bil konec.

»Kaj, za vraga, pa je s teboj?« ga je začudeno gledal Krag. »Takšen si kakor da te bo zdaj zadela srčna kap.«

Brede je izročil Kragu listek iz Bileyjeve beležnice.

Krag je pogledal pisavo in je sam prebledel.

»Ali poznaš pisavo?« je vprašal Brede. »Poznaš te z divjo odločnostjo pisane strme črke?«

»Poznam jih,« je odvrnil Asbjörn Krag vročično razburjen. »Zdaj tudi vem, kje sem Bileyjev obraz že videl. Državnik Biley, spoštovani gospodje, je znani nevarni pustolovec Thomas Busch. Zločinec je bil ukradel tudi zlato uro, ki jo je nosil s seboj.«

XI.

Zadnja pustolovščina

Kragovo strašno sporočilo je udarilo kakor bomba v zbrano družbo.

»Naprezite konja!« je zakričal Krag. »V dvajsetih minutah moramo biti na postaji. Čez šestindvajset minut se bo peljal mimo brzi vlak proti Oslu. Moral se bo ustaviti, da se bomo peljali z njim. Slovesnost v cerkvi Odrešenika se je komaj začela in Thomas Busch igra svojo državniško vlogo seveda z eleganco dalje.«

Mladi detektiv Jaerven je hitel na dvorišče in naročil, da nemudoma naprežejo ko-

nja. Nato se je vrnil in povedal, da je voz že pripravljen.

Šele sedaj so padli Kragu na um ukradeni dragulji.

»Kaj ste storili z ukradenimi okraski?« je vprašal Weissmannovo.

»Biley,« je zajecjela. »Torbica z odlikovanji... Niso bila odlikovanja... Dragulji so bili v torbici...!«

»Dobro, zdaj pa naprej!«

Z vso hitrostjo je drvel voz proti postaji. V dvajsetih minutah je bil tam.

Ko je načelnik postaje v Bestumu videl, kdo so bili prišleci, je brez pomisleka na njih željo ustavil brzi vlak.

Čez četrte ure so detektiv na zapadni postaji v Oslu stopili iz vlaka, poiskali voz in se hitro peljali na policijo.

Policija je nato mirno, da ne bi zbujala pozornosti, obkrožila cerkev Odrešenika. Policijski nameščenci so bili tako postavljeni, da je bilo videti, kakor bi vršili častno stražo ob priliki slovesne službe božje.

Tako je bilo poskrbljeno, da jim Thomas Busch ne uide.

Asbjörn Krag je šel skozi zakristijo v cerkev.

V prvih vrstah klopi so sedeli člani vlade in državnega zbora. V njih bližini so zasedali prostori tuji državniki. Med njimi je opazil Krag temnega gospoda v slikoviti uniformi.

Detektiv je takoj spoznal Thomasa Buscha.

Krag se je moral z veliko opreznostjo lotiti dela.

Prav počasi se je plazil mimo klopi proti sredi cerkve in opazoval Buschev obraz.

Samo za trenutek ga je oplazil pustolovec pogled.

Asbjörn Krag je videl, da ga je Busch odkril in da bo zdaj poskušal pobegniti.

Tako se je tudi zgodilo.

Mirno, dostojanstveno in počasi, kakor to spodobi v cerkvi, je šel Busch proti glavniemu izhodu.

Odprl je vrata in izginil.

Asbjörn Krag je potreboval skoro tri minute, da se je preril do vrat, toda Thomasa Buscha ni videl nikjer več.

Zunaj pred glavnimi vrati je stal na straži Harald Brede.

»Ali si ga iztaknil?« je vprašal Brede.

»Da,« je odgovoril Krag, »pravkar sem ga pregnal iz cerkve. Ali ga nisi videl? Moral je iti mimo tebe.«

»Nemogoče,« je zatrdil Brede, »mimo mene ni šla živa duša.«

Krag se je obrnil.

»Iz cerkve torej ni šel,« je govoril. »Veš kaj, v zvonik se je skril.«

Po teh besedah je odprl vrata, za katerimi so bile stopnice v zvonik.

V dveh minutah je že došel do prvega prostora, odkoder je bil lep razgled čez ves Oslo. Prišel je mimo mesta, kjer je navadno zvonar obešal svojo obleko. Danes pa ni tukaj viselo nikako oblačilo.

Kakor od nenadne slutnje gnan se je ozrl Asbjörn Krag proti tremovju in res opazil strašno med trami Buschevo pestro uniformo. Samo klobuk je manjkal. Asbjörn Krag je skel po stopnicah navzgor do prostora, kjer visi veliki zvon. Tu je opazil moža, ki je pravkar hotel prijeti za vrvi, da bi zvonil.

Zadružništvo in kmečki dolgovi

Izredno težke razmere, ki so nastale za naše kreditno zadružništvo z uveljavljanjem uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, so dale povod Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani, da je sklicala preteklo nedeljo izredni občni zbor.

Poročilo o stanju prizadevanj za omiljenje uredbe je podal ravnatelj zveze g. Fran Trček, ki je dejal med drugim naslednje: Gre za vprašanje, ki pomeni za kreditne zadruge: biti ali ne biti. Danes je še upanje, da se rešimo iz klešč, ki nas oklepajo. Na pobudo Zveze slovenskih zadrug sta obe slovenski zadružni zvezi skupaj z Zvezo hranilnic sestavili načrt zakona, po katerem naj bi se za slovenske hranilnice in posojilnice izdale posebne določbe, ki kmetu ne bi odvzele olajšav, ki pa bi prihranile hranilnicam in posojilnicam ter njihovim upnikom, odnosno vlagateljem vse posledice, ki groze kreditnemu zadružništvu pri izvajanju uredbe. Načrt zakona je bil poslan vsem odločilnim činiteljem. Obenem je bil ta načrt zakona s podpisami 70 narodnih poslancev opozicijskih skupin predložen narodni skupščini in vidi kot nujni predlog. (Opomba uredništva: Pretekli ponedeljek je prišel pred skupščino ta zakonski predlog, ki so ga vložili slovenski opozicijski poslanci in senatorji. Nujnost tega zakonskega predloga, ki se nanaša na spremembo uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov v tem smislu, da bi se zaščitile zlasti slovenske kreditne zadruge, je v daljšem govoru utemeljeval narodni poslanec g. Milan Mravlje. Nujnost pa je bila odklonjena. S tem je ta važen zakon, s katerim bi se rešilo naše zadružništvo, odložen za nedogleden čas.)

Ravnatelj g. Fran Trček je nato podal še razna zanimiva pojasnila, zlasti glede izročanja terjatev. Privilegirani agrarni banki, ki se mora izvršiti do konca januarja. Banka je že izdala nove tiskovine in nova navodila, ki jih bodo zadruge prejele prihodnje dni. Po podatkih Privilegirane agrarne banke so kmetje iz vse države do konca

preteklega tedna plačali šele 9 milijonov dinarjev. Iz Slovenije je bilo vplačanih le nekaj tisočakov, največ pa iz Vojvodine, kjer so letos dobro prodali pšenico. Enoletni obrok, ki ga ima prejeti Privilegirana agrarna banka, pa znaša 150 milijonov dinarjev. Mnoge zadruge bodo morale iti pod zaščito, kajti obrestna mera za vloge znaša običajno 4 do 5 odstotkov, namesto terjatev nasproti kmetom pa bodo zadruge dobile šop obveznic in bonov, ki bodo dali triodstotne obresti.

Občni zbor je poslal na kraljevo namestništvo resolucijo za spremembo uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, da preprečijo najhujše posledice, ki bi nastale za naše zadružništvo.

Politični pregled

V Atenah se je končalo

posvetovanje guvernerjev narodnih bank
Balkanske zveze

Doseglo se je soglasje v vseh glavnih vprašanjih, ki gredo za čim tesnejšim gospodarskim sodelovanjem Grčije, Rumunije, Turčije in Jugoslavije.

Bukareški dnevnik »Dimineata« prinaša članek svojega pariškega dopisnika, ki poroča

o pripravah za evropsko vojno.

Dopisnik zatrjuje, da so v Franciji pripravljene na vojno, ki lahko nastane leta 1937. Evropsko krizo bo izzvala Nemčija predvsem zaradi kolonialnega vprašanja. V Franciji zatrjujejo, tako pravi dopisnik, da bo prišlo do spopada dveh skupin. Na eni strani bodo države z demokratičnimi, na drugi strani pa države z avtoritativnimi vladami. Tako bi torej na eni strani stali Anglija in Francija, na drugi pa Italija in Nemčija in bi vsaka od teh štirih velesil potegnila svoje zaveznike za seboj. Italija mora sicer imeti v Abesiniji 250.000 mož pod orožjem, kar bi pa pri tem spopadu ne prišlo v poštev. Ta

vojna nevarnost je v prvi vrsti naperjena proti Franciji. Nemčija se naglo pripravlja na vojno. Nemški prosvetni minister, kakor zatrjuje dopisnik, je nedavno izjavil, da se bo za ose, ki se želijo posvetiti letalstvu, uvedlo v šolah hitrejša napredovanje. Nemčija daje svojim strokovnim delavcem, ki so potrebni industriji orožja in municije, na razpolago vojaške železniške karte. Neprestano se vršijo orožne vaje. V Porenju kar mrgoli vojaštva, priprave pa se vršijo tudi na vzhodni meji.

Francoski ministrski predsednik Blum je imel nedavno govor, v katerem je naglasil,

da sta Francija in Rusija najmočnejše
oboroženi državi na svetu.

Počkovnik Brissard, vojaški izvedenec za vprašanja oborožitve in sotrudnik mnogih pariških listov, objavlja v zvezi s tem podatke, ki pričajo, da so Blumove trditve pravilne. Minister za vojsko Daladier je nedavno izjavil, da je Francija nepremagljiva. Ob mejah je utrjena in njena vojska se naglo modernizira. Motorizacija je že zelo napredovala. Poleg tega se bosta izboljšali tudi zračna obramba in mornarica. Število sedanjih oficirjev se zviša od 106.000 na 144 tisoč mož. Francija lahko postavi v primeru vojne na noge osem milijonov vojakov. Vsa ta vojska je opremljena z najmodernejšimi pridobitvami. Dobila pa bo še nove oklopne avtomobile, lahke in težke tanke in topove. Število topov proti napadom iz zraka se bo podvojilo. Lovska letala francoske vojske so posebni stroji, ki jih ne more prekositi noben drug izdelek. Letijo s hitrostjo 500 km na uro ter nimajo samo strojne, marveč tudi brzostrelne topove, ki lahko pogodijo nasprotnika že iz daljave 2000 m. Novi tanki francoske vojske so pravcate potujoče trdnjave. Tudi mornarico je Francija preobnavala, da so njene vojaške ladje med prvimi na svetu. Tako oborožena je Francija pripravljena na vse, kar lahko pride, za vsak primer pa ima še vojaško zvezo z Rusijo.

Grška oblastva so te dni doživela svoj največji uspeh v boju proti komunistom. Odkrila so popis vseh pripadnikov komunističnega gibanja v vsej grški kraljevini, razen v Makedoniji in Traciji. Na podlagi tega popisa so ugotovili, da

imajo komunisti razpredene svoje celice
po vseh grških mestih, trgih in po
deželskih občinah.

V seznamih so popisani tudi nekateri državni uradniki, celo višji, in nekatere vojaške osebnosti. Oblastva so odkrila tudi poseben ključ za pisavo, s katero so se sporazumevali komunisti v državi, kakor tudi drug ključ za skrivno pisavo, s pomočjo katere so vodili dopisovanje s Kominternom. Kakor poročajo iz Aten, je aretiranih že nad 1000 oseb.

S španskih bojišč ni posebnih vesti. Po vladnih poročilih so bili

ponovno odbiti napadi Francove vojske
pred Madridom

in je madridsko topništvo začelo obstreljevati bližnje vasi, kjer se zbirajo Francove čete. Na guadaramski fronti se je vršil zadnje dni topniški dvoboj, a na fronti Malage so vladne čete razstrelile neki vlak z vojnimi materialom. Po angleških in francoskih vesteh so Francove čete dobile novo ojačenje v nemških četah. Pravijo, da gre za okoli 7000 nemških vojakov. Pričakujejo se pa še nove nemške čete.

Iz Londona prihaja vest,

da bo sklenjen sporazum med Anglijo
in Italijo.

Zbližanje med obema državama bo zelo oblažilo napeto evropsko razpoloženje. Govore tudi, da bo Anglija v kratkem priznala aneksijo Abesinije po Italiji.

Iz Nankinga je prispela vest,

da se je uporni general Čangsuellang podvrget nankinški vladi in izpustil ujetega maršala Čangkajška.

Mož je imel rumenkaste lase in brado in je bil v prazničnem oblačilu, običajnem dolgem površniku in cilindru.

»Zvonar torej,« je mislil Krag.

Zdaj je hotel mož zvoniti. Ne, še je počakal malo. Pogledal je na uro in ugotovil, da še ni čas.

Pri tem pa se je moral Asbjörn Krag na tihem smejati, kajti to elegantno zlato uro je bil že prej videl v rokah Thomasa Buscha.

Zvonar je vzel iz žepa pipo in si jo prižgal, nato pa je mirnodušno in z največjim užitek vlekli iz nje dim.

Asbjörn Krag se je približal.

Zdajci pa je Thomas Busch izpustil vrv za zvon in planil z besnim skokom na detektiva...

Krag je bil zadosti duševno prisoten in mu je strgal brado.

Stari, rumenkastobradati zvonar se je v trenutku izpremenil v gladko obritega Thomasa Buscha.

Oba moža sta se prerivala po trdih kamenitih tleh in bi bila skoro padla po zvonikovih stopnicah navzdol.

Oba borca sta bila skoro enako močna, a Thomas Busch je bil gibčnejši. Z nadčloveškim naporom se je Kragu posrečilo strgati se iz pustolovčevih rok. A Thomas Busch se je z divjostjo ranjenega tigra znova vrgel nanj.

»Če že ne morem pobegniti,« je šušljal, »potem umriva oba.«

Pri tem je zgrabil z rokami Asbjörna Kraga okrog bokov in ga skoro nesel proti odprtini za stopnice.

Čvrsto sta se držala oba objeta in bi že kmalu padla navzdol, če se ne bi v zadnjem trenutku pojavil detektiv Harald Brede. Slišal je bil doli na straži sumljiv ropot in je takoj uganil, kaj se je dogajalo.

Prišel je še pravočasno, da je rešil svojega tovariša.

Nekaj trenutkov zatem je ležal Thomas Busch zvezan na tleh.

Asbjörn Krag se je po strašni borbi na življenje in smrt naslonil na neki tram in precej časa lovil sapo.

»Bil je res zadnji trenutek,« je rekel tovarišu in mu toplo stisnil roko.

Thomas Busch ni rekel besede. Aretacijo je vzel na znanje mirno in malomarno kakor človek, ki verjame v usodo.

Ko so preiskali žepe državniške uniforme, so našli v njih obe diamantni zaponki in diam.

Konec

RAZLIKA

A: »Kaj pravite? Dva tedna je pleskal slikar vašo kuhinjo? Mojo pa je prepleskal v treh dneh!«

B: »Seveda, vaša kuharica pa šteje tudi že 60 let, moja pa le 18!«

NI RAZUMELA

Gospod: »Prosim, draga gospodična, ne imenujte me zmerom gospod Mikec!«

Gospodična (se sladko smehlja): »Ah, najino znanstvo traja vendar še tako kratko časa. Zakaj naj vas ne imenujem gospod Mikec?«

Gospod: »Ker se pišem Mikuš...«

S tem je med Kitajci odvrnjena državljanska vojna. Med uporniki in nankinško vlado je dosežen tudi popoln sporazum, ker je vladna sprejela glavne zahteve Čangsueliangovih upornikov. Japonci so zaradi tega zelo vznemirjeni. Prepričani so, da je sporazum naprten proti njim in da bo zdaj komunistični vpliv na Kitajskem še bolj narasel.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na ljubljanskem sejmu so bile za kg žive teže nastopne cene: volom I. 4.75 do 5, II. 4 do 4.50, III. 3.50 do 3.75, kravam debelim 3 do 4.50, klobasaričam 2 do 3, teletom 6 do 7 Din. Prasci za rejo, 6 do 10 tednov stari so se prodajali po 100

SVINJE. Na mariborskem sejmu so se trgovali prasci, 5 do 6 tednov stari po 65 do 95, 7 do 9 tednov po 115 do 140. 3 do 4 mesece po 160 do 220, 5 do 7 mesecev po 245 do 340, 8 do 10 mesecev po 365 do 520, eno leto po 570 do 900 Din, kg žive teže od 5 do do 6.50 mrtve teže pa po 7.50 do 10 Din.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah (s prišteto premijo):

1 holandski goldinar za 23.70 do 23.85 Din;
1 nemško marko za 17.43 do 17.57 Din;
1 angleški funt sterling za 212.75 do 214.81 Din;

1 ameriški dolar za 43.04 do 43.40 Din;
100 francoskih frankov za 202.59 do 204.03 Din;

100 češkoslovaških kron za 152.73 do 153.84 Din;

100 italijanskih lir za 227.70 do 230.78 Din.

Vojna škoda se je trgovala po 376 Din, investicijsko posojilo pa po 85 Din. Avstrijski šilingi so bili v zasebnem kliringu po 8.35 Dn, nemški klirinški čeki po 13.32, a klirinške nakaznice v lirah so se ponujale po 255 Din.

Sejmi

2. januarja: Radohova vas, Ribnica na Dolenjskem, Sv. Jurij ob južni železnici;

3. januarja: Dolenji Logatec;

4. januarja: Domžale;

7. januarja: Murska Sobota (samo za živino), Novo mesto, Smartno pri Litiji, Črnomelj, Konjice.

Drobne vesti

= **Dražba kožuhovine v Ljubljani** bo prvi ponedeljek po godu sv. Neže (25. januarja). S to svojo dražbo krzna vseh vrst divjačine stopa lovska prodajna organizacija »Divja koža« v enajsto leto svojega delovanja, v dobro naših lovcov. Ta organizacija je bila ustanovljena z namenom, da pomore lovcem do čim boljšega vnovčevanja blaga in je svoj namen tudi zvesto izpolnjevala. V preteklem desetletju svojega udejstvovanja je posredovala prodajo lovskega plena 7973 lovcem s področja vse države in ga je prodala 563 kupcem iz vseh evropskih držav, pa tudi ameriškim. Utržki gredo v lepe milijone. Koliko je s tem pripomogla do pravičnega vnovčenja blaga, je jasno. Utrdila pa je tudi sloves jugoslovanske kožuhovine v širnem svetu in naše dražbe so v tujini že zelo upoštevane. Dosedanje delo »Divje kože« pa je tudi jasno pokazalo pravilnost ljudskega rekla, da sta edino v slogi in medsebojni podpori moč in lastni dobiček. Priporočamo lovcem in jim polagamo na srce, naj se v bodoče še bolj oklenejo svoje »Divje kože«, ki bo vedno najbolje zastopala njihove koristi. Kar imajo dobre kožuhovine, naj jo takoj pošljejo na naslov »Divja koža«, Ljubljana, velesojem.

= **Izšla je uredba o likvidaciji »Feniksa«.** Ministrski svet je sprejel uredbo o likvidaciji zavarovalne družbe »Feniks« za Jugoslavijo. V smislu te uredbe se celotno premoženje družbe na našem ozemlju izroči no-

vi družbi pod imenom »Jugoslovanski Feniks«. Nova družba ne more več vršiti novih zavarovalnih poslov, ampak ima nalogo, da izvrši likvidacijo denarnih zavarovanj. Upravni nadzorni odbor imenuje minister za trgovino in industrijo. Da se uvrstijo premijske rezerve, se pritegnejo v pomoč vse jugoslovanske in v Jugoslaviji poslujoče zavarovalne družbe z zneskom 25 milijonov dinarjev v 20 obrokih in štiriodstotnim obrestovanjem. Feniksovim zavarovancem se bodo njihove pravice, ki so si jih bili pridobili na podlagi pogodbe s Feniksom, omejile. Brezplačne police in brezplačne bonifikacije se razveljavijo. Takisto se ne priznavajo izjemni popusti in se bodo zadovne zavarovane vsote temu primerno znižale, odnosno popusti črtali. Na tuje valute glaseče se police se bodo zaračunale na osnovi našega borznega tečaja. Dotični, ki so premije že popolnoma vplačali, prejmejo pri zapadlosti samo 50% dotičnega zneska. Dotični, ki svoje zavarovanje še vnaprej plačujejo, bodo izplačani brez odšteta.

DOPISI

DOBOVA (Smrtna kosa). V soboto smo spremili k večnemu počitku go. Marijo Kežmanovo, rojeno Medvedovo, posestnico v Gaberju, sestro pokojnega dr. Antona Medveda, profesorja v Mariboru. Pokojnica, ki je doživela 77 let, je bila poleg dveh že pokojnih bratov njegova edina sestra in enakega veselega in dobrotnega značaja kakor njen brat, zato daleč na okoli znana in priljubljena. Omožila se je kot lepa deklica že v svojem 16. letu. Prišla je kot snaha k svoji lastni materi, ki se je bila malo prej kot vdova poročila s starejšim Kežmanom, nekdanjim »furmanom« banatske koruze na cesti Sisak — Zidani most. Imela je in dobro vzgojila 10 otrok. 20 vnukov ni 10 pravnukov. Izmed še živčih sinov je eden gospodar na kanoniškem dobru v Zagrebu, eden gospodar na domačiji, eden na Francoskem v rudniku, eden pa je že 35 let v Ameriki na lastni farmi. Pogreba se je udeležilo številno sorodstvo od blizu in daleč. Pogrebne svečanosti sta opravila domači župnik g. Logar in župnik iz Artič g. Šketa, ki se je kot bivši učenec dr. Medveda oddolžil s tem tudi njegovemu spominu. Rajniki blag spomin, njenim svojcem pa naše sožalje!

DRAGA PRI CABRU. Ni še dolgo tega, odkar je zadela našo vas velika nesreča: pogorela sta dva gospodarja in je tri tedne potem umrli mali Ljubi Bartol kot žrtev požara. Nedavno pa bi skoro imeli zopet novo nesrečo. Hvala Bogu, da ni bilo hujšega. Naš novi župan se je ponesrečil. Ko bo okreval, bo gotovo zastavil vse svoje sile za napredek občine. Zdaj, ko je na vseh koncih in krajih to liko dela. Naši Kotarji so že nestrpni in si obetajo lepo nagrado, ker so tako lepo podprli izvolitev staronovega odbora. Radovedni smo, kaj bodo za to prejeli. Ceste ne potrebujejo, ker jim bo šla avtomobilska cesta Ljubljana — Sušak tik pred nosom, pa bi bilo škoda, da se troši denar za sposoben pot, ki bi jih spajal z občino. Če je bila doslej samo steza dobra, bo tudi v bodoče; za tistih nekaj odborov, ki hodijo v Drago, se boljše poti tako ne izplača delati. Dobro bi pa bilo, če bi dobil Kot kakega bivšega Slovence iz Drage, da bi jih zdaj, ko je postal trd Nemec, napajal z nemškim duhom. Kotarji hodijo namreč mnogo v Francijo, pa bi bilo dobro, če bi znali svetovno kočevščino, ker brez te se težko pride tja. Tudi imamo v Dragi zelo mnogo bivših Slovencev, zdaj trdih Nemcev, ki bi bili zelo sposobni inštruktorji. Pa še za kaka drevesca bi Kotarji prosili. Teh ne bi bilo treba dajati vsem; zadostuje, da jih dobita eden ali dva. To smo videli na pomlad, ko so prišli nekateri po drevesca, bolje rečeno gledat na ure, v dve uri oddaljeno Drago. Kotarji, kakor vidimo, imajo zelo skromne že-

lje. Lazec in Podpreska pa sploh nimata nobenih posebnih želj, kakor morda edino to, da bi se rada odcepila od Drage in priključila Loškemu potoku. Pravijo, da z Drago nečejo imeti več stikov, ker delajo tam za spojitve s Travo. Pa bi bilo najbrž res zelo pametno, če že nečejo zveze s Travo, da jih deno pod Loški potok vse skupaj, da ne bo brezpotrebne prerakanja. Nadalje tudi pravijo, da v Dragi ne prestando rovarijo proti našemu g. župniku, češ da je prevelik Slovenec in da noče ničesar slišati o nemški pridigi in petju v naši župni cerkvi. Saj je bil zdaj, ko je pobiral biro, spet v nevarnosti, da z njim obračunajo, ker noče upoštevati njih »skromnih« želja. Radovedni smo, če bo občinski odbor tudi zdaj nastopil proti g. župniku, kakor je prejšnji, ki je baje predložil podpise na odločilno mesto, da se odstrani naš g. župnik, ki jim je le zato na poti, ker je zaveden Slovenec. Je v našem kraju pač taka nelepa navada, da se v gotovih priklakah pobirajo podpisi, ki naj vplivajo na odstranitev take osebe, ki je gotovim ljudem na potu, ker ima mogoče pogled v reči, v kate ne bi smela imeti, ali če se jim brezpozgojno ne pokorava.

IVANJKOVCI. Vsakoletni vinski sejem bo tokrat v torek 19. januarja. Te sejme prireja tukajšnja vinarska zadruga »Jeruzalemlčan«. Ivanjkovci so v sredini ljutomersko-ormoškega vinskega okoliša in na sejmu se smejo nuditi le vina iz tega okoliša. Letošnje vino se prav lepo razvija in je izvrstno. Pridelek je bil res majhen, vendar je še toliko zaloga, da si bo lahko vsak intendent primerno izbral.

IVANJKOVCI. Dne 29. t. m. (v torek) bo tukaj na prošnjo vinarske podružnice iz Ormoža tečaj, na katerem bo predaval pomočnik sreskega kmetijskega referenta v Ptuj g. Bregant o vinogradništvu s posebnim upoštevanjem letošnjih izkušenj. Začetek ob pol 9. uri. Vsi viničarji in vinogradniki iz tega okoliša zberite se polnoštetilno.

POLJANSKA DOLINA. Tudi na letošnjega sv. Stefana popoldne se bomo zbrali v Sokolskem domu. Igrala se bo igra »Na poljani«, spisana od priljubljenega pisatelja za naša podeželja Meška. Pri tej igri se bomo malo razvedrili in po igri po domače pozabavali, saj drugega tako nimamo v teh hudih časih. — Zadnji čas se je pri nas vendarle obrnilo na boljše. Živina se nekaj lažje prodaja, če tudi ne po ceni, kakor bi ji šla. Tudi les se počasi odpravlja iz doline. Odkar je dolina postala letoviški kraj, se je stavbna podjetnost precej dvignila. Dopisnik Poljanske doline želi vsem bralcem in bralkam »Domovine« vesele božične praznike.

Naročnik naročnikom

Star naročnik nam piše:

»Vsi zvesti naročniki »Domovine« smo lahko ponosni na ogromno armado somišljenikov in somišljenic, zato pa moramo pri vsaki priliki storiti vse, da bo naše število v vsakim letu še naraščalo. Jaz sem naročnik »Domovine« od prvega dneva njenega izhajanja, a vsako leto pridobim najmanj pet novih naročnikov, ki so mi vsi hvaležni, saj je priznana dejstvo, da je »Domovina« najboljši tednik v naši državi. Za pridobivanje novih naročnikov so najpripravnější dnevi med božičnimi prazniki do novega leta. Vabim vse prijatelje in prijateljice, da gredo z menoj vred krepko na delo. Vsem želim prijetne praznike in prav srečno novo leto.«

K tem besedam zvestega našega prijatelja samo pripominjamo, da dobe posebno uspešni nabiralci naročnikov po eno lepo knjižico. Prvi trije najboljši nabiralci pa prejmejo po dve knjižici. Na delo torej. Čas nabiranja naročnikov za nagrade je do konca januarja. Vsak nov naročnik mora plačati tudi del naročnine.

Domače novosti

* **Seja vodstva JNS.** Te dni je imel v Beogradu sejo izvršni odbor Jugoslovenske nacionalne stranke. Navzočni so bili vsi člani odbora razen podpredsednika Demetroviča, ki se je zaradi bolezni opravičil. Izvršni odbor je razpravljal o političnem položaju, o končanih občinskih volitvah, o nadaljnjem delu in nadaljnji taktiki stranke. Med drugim je sklenil, da bo sklical sredi januarja sejo glavnega odbora stranke.

* **Za predsednika Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je izvoljen Ivan Jelačin.** Pretekli teden je bila prva seja novoizvoljene Zbornice za TOI. Na tej seji je bil konstituiran odbor. Sejo je vodil komisar dr. Logar, ki je po poročilu o dosedanjem poslovanju zbornice predal vodstvo seje najstarejšemu svetniku g. Elsbacherju. Sledile so volitve, pri katerih je bil izvoljen za predsednika g. Ivan Jelačin, ki je dobil 29 glasov, med tem ko je protikandidat g. Avsenek dobil 28 glasov. Za podpredsednike so bili izvoljeni gg. Elsbacher, Ogrin in Skubec. Četrtega podpredsednika bodo izvolili pozneje.

* **Nov glavni ravnatelj osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.** Te dni je bila seja osrednjega urada, na kateri je bil izvoljen tudi nov glavni ravnatelj. Predsednik ravnateljstva Bauer se je najprej zahvalil dosedanjemu glavnemu ravnatelju Milanu Glaserju. Pri volitvah, ki so sledile, pa je bil z 22 proti enemu glasu izvoljen za novega glavnega ravnatelja Slovenec Radovan Matjašič, ki je bil doslej pomočnik glavnega ravnatelja. Kandidatov je bilo 15. Novi ravnatelj šteje 51 let in se je rodil v Kranjski gori. Pred vojno je služboval na Dunaju, po prevratu pa je prišel k pokrajinski vladi v Ljubljani. Trinajst let pa je že v službi pri osrednjem uradu za zavarovanje delavcev.

* **Smrt odlične delavke za Družbo sv. Cirila in Metoda.** V Litiji je preminila v nedeljo ga. Terezija Svetčeva, vdova po zaslužnem notarju Luki Svetcu. Kakor njen pokojni mož je bila tudi njegova soproga neumorna delavka za to našo, zlasti v predvojnih časih prepotrebno šolsko družbo. Zaslužni pokojnici bodi ohranjen časten spomin!

* **Smrt stare grče.** V Vikrcih pod Šmarno gorjo je pretekli teden umrl v visoki starosti 84 let daleč naokrog znani posestnik in zidar-ski mojster Andrej Vehar. Do zadnjega je opravil vsa gospodarska dela in si pač nihče ni mislil, da ga bo kar tako na lepem pobralo. Bolan ni bil nikdar v življenju. Imel je izredno bister spomin ter je bil živ zgodovina domače fare. Zanimivo je znač privoedovati marsikatero veselo ali žalostno zgodbo iz davnih preteklih dobe, da ga vsak rad poslušal. Zdaj je suštarjev oče najstarejši Vikrcan. Pa ker jih ima šele 64 na pečih in še čvrsto vleče svoj vivec, upamo, da mu še ne bo tako kmalu zvonilo. Želimo mu kot našemu staremu naročniku, da bi tudi on dočakal tako čestitljiva leta.

* **Obupen položaj kmečkega kreditnega združenstva.** Predzadnje nedeljo je bila v Celju seja glavnega odbora Kmečke zveze. »Domoljub« pravi, da so na seji mnogo razpravljali o sedanjem hudem položaju našega kmečkega ljudstva. Zastopniki posameznih krajev so poudarjali, da je kmet danes tako obubošan, da bo v kratkem, če ne pride nagla pomoč, kmečko gospodarstvo čisto uničeno... S tem v zvezi je bilo govorjeno tudi o sanaciji slovenskega združenstva, ki ne trpi nikakega odlašanja več. Vsako odlašanje prinaša nenopravljivo škodo. Navosled sporoča »Domoljub«, da so bile kraljevim namestnikom in pristojnim ministrstvom poslani brzojavke naslednje vsebine: »Kmečka zveza, predstavница večine prebivalstva Slovenije, opozarja na strašne posledice zaradi nenadne kreditnega združenstva. Zato zahteva da kraljevska vlada preskrbi zadostna državna sredstva za likvidnost našega za-

druženstva. Vsak dan in vsaka nepopolna rešitev pomenjata novo izgubo in propast slovenskega združenstva.«

* **Izvrševanje verskih dolžnosti na naših šolah.** Minister prosvete je izdal vsem ravnateljem srednjih in meščanskih šol in upraviteljem osnovnih šol tole okrožnico: »Verska oblastva so me ponovno obvestila, da učenci srednjih, meščanskih in osnovnih šol ne obiskujejo svojih cerkva, kakor to predpisuje pravilnik o izvrševanju verskih dolžnosti. Zaradi tega naročam vsem ravnateljem srednjih in meščanskih šol in upraviteljem osnovnih šol, da najstrože pazijo na izvrševanje določb pravilnika o izvrševanju verskih dolžnosti podrejenih jim učencev.«

* **Otvoritev banovinske ceste Trbovlje — Savinjska dolina.** Gradbeno vodstvo za preložitev ceste Trbovlje — Marija Reka — Sv. Pavel pri Preboldu javlja, da je bila 5. t. m. ukinjena zapora ceste za težka vozila in avtomobile in da je cestna proga Vrha — Podmeja — Marija Reka in v odseku sedla proti Savinjski dolini odprta za vsa vozila brez razlike.

* **Vojaški novinci,** ki bi radi čimprej odslužili svoj rok, da bi mogli potem v smislu člena 47. zakona o ustroju vojske in mornarice doseči dovoljenje za izvrševanje katkega samostojnega poklica, naj vložijo zadevne prošnje na poveljstvo pristojnega vojaškega okrožja, ki jih bo s prvim pozivnim rokom vpoklicalo k vojakom.

* **V šibeniških vinogradih so začele propadati trte.** Propadanje gre tako naglo, da so se vinogradniki obrnili na kmetijsko ministrstvo, naj pošlje v Italijo enega izmed strokovnjakov, da si bo tam ogledal zatiranje te bolezni. Prebivalstvo, kateremu je vinska trta edini vir dohodkov, se boji popolnega uničenja trt.

* **Radijska postaja v Mariboru.** Te dni se je vršilo v mestni posvetovalnici v Mariboru posvetovanje vseh narodnih in prosvetnih društev glede ustanovitve relejske radijske postaje v Mariboru.

* **Novi radijski naročniki,** sporočite svoj naslov upravi tedenskega slikanega časopisa za radio, gledališče in film »Naš Val«, Ljubljana, Knafljeva ulica 5, da vam pošlje pravkar izšlo novoletno številko. Na 40 straneh dobite natančno in pregledno urejene programe vseh domačih in tujih radijskih oddajnih postaj, poročila in slike iz radijskega, gledališkega in filmskega sveta, edinstveno operno prilogo in v nadaljevanjih dve znameniti deli: napeto pisano razpravo dr. Waldemarja Wasielevskega »Telepatija« in iznovenidstvo in zanimivi roman »500«. Novoletna številka prinaša poleg omenjenih stalnih prispevkov še druge članke in povesti. V programskem delu lista opozarjamo zlasti na sporede kratkovolnih oddajnih postaj, ki jih dobite lahko samo v »Našem Valu«. »Naš Val« izhaja vsako soboto v Ljubljani. Mesečna naročnina 12 Din.

* **Vsa vojaška pojasnila** v katerikoli zadevi dobite za malenkostno plačilo pri Peru Francu, kapetanu v pokojju, Ljubljana, Maistrova ulica 14. Za odgovor je priložiti kolek ali znamko za 6 Din.

* **Žrtev materinstva.** V Novem mestu je nenadoma umrla kot žrtev materinstva komaj 28 let stara soproga inženjorja g. Josipa Medica, ga. Lenčka, rojena Splihalova. Pokojnica, vzorna žena in mati, je bila hčer ugledne novomeške rodbine Splihalove. Zapuščica poleg ostalih sorodnikov užaloščenega soproga s sinčkom in nekaj dni staro hčerke. Pokojnici blag spomin, hudo prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

* **Smrt pod vlakom.** Nedavno zgodaj zjutraj se je na železniški postaji v Šoštanju dogodila nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. Z vlakom, ki vozi zjutraj iz Velenja v Šoštanj, se je peljala tudi 17-letna Marija Lihtenekerjeva s svojim bratom. Ko je vlak vozil v postajo že z zmanjšano hitrostjo, je dekletu odprlo vrata vagona in skočilo na tla. Tla so bila pa zmrzla. Dekletu je spodrsnilo in je padlo tako nesrečno, da je prišla pod

kolesa vagona, ki so ji odrezala obe nogi. Po nekaj minutah je že izdihnila. Lihtenekerjeva je bila pridna učenka v trgovini trgovca Nateka v Šoštanju. Vsi, ki so jo poznali, globoko obžalujejo njeno smrt.

* **V vlakcu je umrla.** V soboto zvečer je v dolenskem vlakcu umrla 10letna posestnikova hči Marija Zore iz Gorice pri St. Janžu. Deklico, ki je obolela za davico, je poslal zdravnik v ljubljansko bolnišnico, kamor jo je spremljal oče. Stanje uboge deklice se je pa v vlakcu tako poslabšalo, da je umrla že nekaj postaj pred Ljubljano.

* **Strašna smrt živčno bolne žene.** Te dni sta dva železniška delavca iz ptujske okolice na železniškem mostu čez Dravo našla od vlaka povoženo žensko truplo. Dognali so, da je postala žrtev železniške nesreče posestnica Karla Podpečanova, žena upokojenega orožnika. Stela je okrog 55 let. V zadnjem času je živčno obolela in je pretekli tork proti večeru odšla od hiše, ki jo ima družina v Krčevini pri Ptuj. Možno je, da je iskal po vsem mestu in je njen nenadni odhod z doma prijavil tudi policiji. Zda so jo našli.

* **Obup žene.** Nedavno je izvršila samomor 29-letna Frida Kranjčeva, žena trgovskega pomočnika v Ptuj. Zapustila je sedem let starega otroka in moža.

* **Otroci so zanetili požar.** Nedavno popoldne je v Studenicah pri Poljčanah gorel Wirthov kozolec, ki so ga zažgali otroci. Sosedje, ki so prihiteli takoj na pomoč, so komaj izvelikli vozove izpod kozolca. Gasilcem se je posrečilo rešiti novi v neposredni bližini stoječi samostanski kozolec.

* **Žrtev dela pod zemljo.** Ko je 52letni Fran Forštnar prišel te dni zjutraj na svoj redni šit v rov mežiškega zvinčenega rudnika in je začel kopati, se mu je po čudnem naključju v rovu nad glavo odlomila ogromna skala, treščila naravnost nanj in ga takoj zmečkala. Šliha se je grozen tresk in vzklik. Forštnar je bil trenutno sam na svojem prostoru, tako da n nihče ni nikdo videl, toda grmenje proda, ki je zasipal rov, kakor tudi v srce sežigajoča bolečina, so mu dala razum, sta kmalu privabila tovariše iz bližnjih rovvov, ki so takoj začeli razkopavati zrušeno kamenje, a so po kratkem delu osvobodili izpod ruševin mrtvega Forštnarja. Nesrečnega rudarja so zanesli na njegov dom pri Sv. Heleni rudarji sami in ga položili v njegovo siromašno hišico, kjer sedaj leži med zimskim zelenjem Pece, gorečimi svečami, jokajočimi devetimi otroci in potrtimi rudarji. Nesreča je za otroke toliko usodneša, ker jim je mati umrla že leta 1934.

* **Vsa vas v požarni nevarnosti.** V gospodarskem poslonju posestnika Jožefa Zaniča v Varošu pri Makolah je nastal ogenj. Preden so prispeli gasilci, je ogenj zajel tudi ko'arnico in je obstajala velika nevarnost za sosedne stavbe. K sreči se je požrtvovalnim gasilcem posrečilo ogenj omejiti. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

* **Preoblično zaužite kolne vzrok smrti.** Pred dnevi je v Gačniku nenadoma umrla 56-letna kočarica Ivana Pišleričeva. Nekaj dni po pogrebu pa so se razširile vesti, da je bila Pišleričeva zastrupljena. Te vesti so prišle na uho tudi orožnikom, ki so takoj uvedli preiskavo. Dognali pa so, da je bila Pokojna Pišleričeva s svojo hčerko na dan smrti povabljen k nekemu znancu na kolne. Mati in hčerka, ki sta živeli zelo skromno in le redkokdaj zaužili kaj mastnega, sta se dobro najedli. Medtem ko hčerki kolne niso škodovali, jih je mati najbrže preveč zaužila, tako da ji je počil želodec in je za posledicami umrla.

* **Nenadna smrt v gostilni.** 42letni železniški uradnik Martin Romih je prišel nedavno pod večer v Drogenikovo gostilno v Poljčanah ter naročil za sebe in tovariša pol litra vina. Komaj pa je vino popil, mu je postalo slabo, da se je vlegel na tla. Gosti so mislili, da je Romih tako pijan in so ga pustili v miru, češ, paj se malo nresol. Ko pa so ga pozno zvečer le začeli klicati in dramiti, so s strahom opazili, da je mrtev. Poklicali so zdravnika, ki je ugotovil, da je

Romih umri zadet od srčne kapi. Bolehal je že dolgo na srcu.

* **Obupen korak celjskega trgovca** Te dni si je 62letni trgovec z barvami Josip Kveder v svoji pisarni v posloppu javnega skladišča poleg celjskega kolodvora v trenutni duševni zmedenosti pognal kroglo iz samokresa v glavo. Kveder je bil na mestu mrtve. Pokojni je živel v Celju že mnogo let in je bil splošno znan. Zapustil je vdovo in hčerko, ki je bila poročena v Ljubljani. Naše iskreno sožalje!

* **Neverjetna lahkovernost.** Brezposelni kovaški pomočnik Konrad Podgornik iz Ruš je zaprosil nekega svojega znanca, naj mu posodi za dva do tri dni 15.000 Din. Za to uslugo mu je obljubil 300 Din. Sestala sta se v neki mariborski gostilni, kjer je znanec po daljšem oklevanju Podgorniku zares izročil 15 tisočakov. Ko pa je minil rok za vrnitev denarja, je Podgornik dejal, da ga nima in da je moral 15 tisočakov na državni meji odvreči, ko je pri prekoračenju državne meje pri št. Ilju nenadno zagledal pred seboj graničarja in sicer radi tega, da ga ne bi graničar zasačil z denarjem, kar bi morda zbudilo sum, da namerava tihotapiti. Podgornikov upnik je zadevo prijavil orožnikom, ki so Podgornika radi suma utaje aretirali.

* **50dinarski ponarejenci.** V zadnjem času so spravili neznanci v promet v Ljubljani več 50dinarskih ponarejencev, o katerih oblastva še ne vedo odkod izvirajo. Pred dnevi je bil oddan ponarejen kovanec v Daj-Damu. Ponarejenec je bil dobro ponarejen in se je ločil od pravega novca le po svinčeno sivi barvi in pomanjkljivem napisu »Bog čuvaj Jugoslavijo«. Drugi tak ponarejenec je bil oddan na glavni carinarnici, tretji na glavni pošti, četrti pa na poštne uradu IV. Enako so se začeli pojavljati v prometu tudi ponarejenci 20dinarskih novcev, in sicer največ v Prekmurju.

* **Zapeljivca svoje hčerke in sebe je ustrelil.** Ves Beograd je pod vtiskom velike žalosti, ki se je razvijal aze nekaj dni in je zahtevala tri žrtve. Nedavno zvečer se je na ulici ustrelila Mila Dimitrijevičeva, hči šefa odseka v poštne ministertvu. Nato pa je njen oče Zika Mimitrijevič v posloppu okrožnega sodišča za mesto Beograd ustrelil zapeljivca svoje hčerke inž. Svetozarja Stojanovića in še sebe. Med tem ko je nesrečni oče obležal na mestu mrtve, je inž. Stojanović še kazal znake življenja. Prepeljali so ga v bolnico.

* **Zalosten dogodek pri Oplotnici.** Pred malim senatom v Celju se je zagovarjal 17letni posestnikov sin Franc Obrovnik iz Božjega pri Oplotnici, ker je na cesti v Božjem z nožem zabodel v pljuča in srce Janeza Ramšaka in ga usmrtil. Ramšak je že dolgo zalezoval Obrovnika in mu grozil. Omenjenega dne pa je Obrovnik napadel brez pouda z nožem, nato pa je Obrovnik izlekel svoj nož iz žepa in zabodel napadalca. Obrovnik je bil zaradi prekoračenja silobrana obsojen na šest mesecev zapora.

* **Napadalec mu je preklal lobanjo.** Trije moški so na cesti v Zg. Grušovljah pri št. Petru v Savinjski dolini napadli 37letnega dminarja Justina Hrovata iz iste vasi. Eden izmed napadalcev ga je udaril z nekim topim predmetom in mu preklal lobanjo. Nevarno poškodovanega Hrovata so prepeljali v celjsko bolnišnico.

* **Roparji v Storah.** Predzadnjo soboto ponoči, ko je legel 73letni posestnik Gregor Lešek v št. Janžu nad Storami že v posteljo, so se pojavili pred njegovo hišo štirje okrinkani moški in poklicali gospodarja. Trije izmed neznancev so stopili v vežo, četrti pa se je postavil pred hišo na stražo. Lešek je stopil v sami srajci v vežo, kjer mu je eden izmed neznancev rekel, da so mu prinesli pošto, po teh besedah pa ga je udaril z nekim topim predmetom po glavi, da se je Lešek zgrudil nezavesten. Ostala dva sta izlekla samokrese in jih naperila proti Lešku. Ko je prihitela Leškova 23letna hčerka Anica, ki je bila čula ropot, v

vežo, jo je isti moški, ki je napadel očeta, udaril po glavi in jo pobil na tla. Leškova žena je bila v tem času na podstrešju, kjer si je pripravljala obleko za nedeljo. Nenadno je začela iz veže šum in moške, ki so govorili njenim otrokom, naj mirujejo in molijo. Žena je takoj pohitela s podstrešja v vežo, kjer so jo sprejeli oboroženi razbojniki z besedami: »Denar ali smrt!« Nato so šli z njo na podstrešje, kjer jim je Leškova izročila možovo denarnico s 600 Din gotovine, ki je bila shranjena v moževem suknjuču. Razbojniki so jo nato spet povedli v vežo, kjer je morala poleg svojega nezvestnega moža moliti. Nato pa so s plonom pobegnili v noč. Poškodbe Leškove hčerke so k sreči lahkega značaja, pa tudi Lešek ni nevarno poškodovan. Orožniki so zločincem že na sledi.

* **Izopano stanovanje.** V stanovanje nočnega čuvaja Jakoba Cizerla, uslužbenega v opekarni v Košalduh, so se vtihotapili tatovi in odnesli vse, kar se jim je zdelo količkaj vredno.

* **Na smrt obsojen.** V prvi polovici meseca novembra je razburjal Maribor strašen zločin, ki se je dogodil v neposredni mestni okolici. Mlad, v mestu splošno znan fant, 24letni brezposelni trgovski pomočnik Bruno Govedič je umoril 16letnega trgovskega vajenca Branka Pušaverja, katerega je izvalil iz mesta v Pirkerjevo grabo, da ga je tam ubitega izropal. Te dni se je zagovarjal Bruno Govedič zaradi svojega dejanja pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Bruno Govedič je po rodu z Vranskega. Do leta 1926. je s starši živel na Vranskem, odkoder so se preselili v Maribor. Posvetil se je trgovskemu poklicu in je bil v Mariboru do leta 1933. zaposlen. Takrat je odšel k vojakom, po prihodu nazaj pa ni mogel dobiti službe. Do lanskega leta je živel pri starših, ki so ga podpirali za časa brezposelnosti. Zaradi nekkih denarnih zadev pa je imel takrat z očetom spor in ga je ta spodil iz hiše. Bruno Govedič je zdaj star 24 let. Ker je Govedič vse priznal in ni bilo priče, se je razprava hitro končala. Morilec je bil obsojen na smrt na vešalih.

* **Nabavne pogodbe sta ponarejala** uradnik prometnega ministertva Momčilo Stojanović in trgovski zastopnik Miloš Pavlovič. Na podlagi ponarejenih pogodb sta na provizijah dobila preko 300.000 Din. Uradnik Stojanović je v ministertvu ukradel obrazce za pogodbe, vse potrebne pečate, podpise raznih predstojnikov pa je ponarejal. Ko je bilo sleparstvo razkrito, je Stojanović izginil iz Beograda. Tri dni so ga iskali, naposled pa se je javil sam in na policiji izpovedal, da ga je Pavlovič zapeljal v zločin. Zatrjuje tudi, da si je Pavlovič pridržal skoraj vse prisleparske provizije. Preiskava bo dolgotrajna, ker je upravičen sum, da je bilo ponarejenih precej več nabavnih pogodb, kakor pa jih priznata oba aretirancs.

* **Obsojena eksekutorja.** Mariborski senat je obsodil davčna eksekutorja Vinka Gajserja in Antona Klemenca iz Ptuja na 14 mesecev robije in na izgubo službe, ker sta 29. januarja letos stavila v službeni zapisnik ob priliki dražbe pri trgovcu Josipu Fürtnerju v Ptuj, da sta prejela za zarubljene predmete na dražbi 6000 Din, kljub temu da se dražba ni vršila. Zarubljene predmete sta namreč prodala nekemu trgovcu v Mariboru za 9.500 Din in sta izročila davčni upravi od tega zneska 6000 Din, med tem ko sta 3500 Din obdržala zase.

* **Vola je odgnal in prodal mesarju.** Nekje v moravski dolini je mladenič, ki ima veselje do kupčije. Za kupčevanje pa je treba nekaj gotovine, in fant je premišljal, kako bi prišel do denarja. Skrival je izdelal načrt in jo mahnil proti Trzinu. Tam je našel mesarja in mu rekel, da prodaja vola, ki je doma požrl železo in bo skoro gotovo poginil. Mesar mu je gladko verjel. Pogodila sta se za ceno in v nastopni noči mu je fant prignal vola, katerega je odvezal v hlevu posestnika Jakca na Prevojah. Kupec mu je oščel dogovorje-

no vsoto razen 100 dinarjev, katere je pridržal zaradi potnega lista. Vola so na Prevojah hitro pogrešili. Sled je držala po ovinkih proti Trzinu, kjer je lastnik našel svojega vola, orožniki pa navihanega prodajalca, ki je moral vrniti mesarju kupnino in romati v lukajo.

* **Izropana mrtvašnica.** V nedavni noči so neznani vlomilci vdrli v mrtvašnico radvanjskega pokopališča ter odnesli iz sobe tamkajšnjega pogrebne društva šest usnjatih sukenj.

* **Svojega tasta je umoril.** Veliki senat mariborskega sodišča je obravnaval te dni žalosten primer. Dne 5. septembra je v Zenjaku v Apački kotlini usmrtil 38letni posestnik Jakob Ferk svojega tasta 83letnega Janeza Krambergerja, ki je bil prav za prav očim njegove žene Terezije. Kramberger je prepuštil posestvo svoji pastorki takoj po vojni ter si izgovoril preužitke. Pastorka se je poročila z Leopoldom Grajfonerjem, ki pa se je poročila z Leopoldom Grajfonerjem, ki pa je pred nekaj leti obesil. Ljudje so govorili, da je šel v smrt zaradi neprestanih preprirov, ki jih je imel s tastom Krambergerjem zaradi preužitka. Kramberger je namreč slovel kot silno siten in prepirljiv človek. Po smrti svojega moža se je Krambergerjeva pastorka poročila s Ferkom, ki je sicer zelo miren značaj, kadar pa se je napil, je postal nasilen. Dne 5. septembra je prišel Ferk pijan domov, pognal najprej ženo in otroka iz hiše, nato pa se spravil nad tasta. Čez nekaj časa je prišel iz hiše ves krvav ter dejal sosedom, da je starega Krambergerja ubil. Našli so starčka res z razbito glavo. Zet mu je zadal smrtno udarce z ного od stola. **Jakob Ferk je bil obsojen na 12 let robije in na trajno izgubo častnih pravic.**

* **Vlom v Sori.** Te dni je bilo vlomljeno v trgovino Ivanke Pleščeve v Sori pri Medvodah. Vlomilec je odnesel razne tobačne izdelke, šest samoveznic, 20 m bele kontenine, 20 parov nogavic in več škatel sardin in nekaj drugih živil. Potem je skušal vlomiti še v gostilno Marije Starmanove, kjer je razbil šipo na oknu. Ker je bilo v okolici izvršenih zadnje dni že več vlomov, ugibajo ljudje, da jih je utegnil zagrešiti pobegli kaznjenec Jože Bradeško, o katerem je znano, da se skriva v hribovju blizu Sv. Katarine.

* **Obsojeni konjski tatovi.** Na meji, zlasti v prevalskem srezu, so se razpasle tatvine konj. Konje krađejo tihotapci in jih spravljajo skrivaj čez mejo. Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je zagovarjalo pet takih tatov, katerim so dokazali tri tatvine konj. Obsojeni so bili mlinar Anton Gmajner iz Kozjaka na sedem mesecev strogega zapora in dve leti izgube častnih pravic, delavec Rudolf Blažič na 10 mesecev strogega zapora, dve leti izgube častnih pravic in na trajen izgon iz države, hlapec Ivan Končnik iz Šmartna na Paki na tri mesece strogega zapora in dve leti izgube častnih pravic, delavec Jožef Glinik s Suhega vrha na štiri mesece strogega zapora pogojno na tri leta in dve leti izgube in delavec Franc Glinik iz Strojne na tri mesece strogega zapora pogojno na tri leta.

* **Drzen poskus sleparstva na mariborski pošti.** Na pošto je prišel te dni kakih 24 do 25 let star, bolj oblečen moški in predložil vložno knjižico Poštne hranilnice, glasečo se na znesek 400.000 Din, in legitimacijo. Hkratu je vprašal gospodično pri blagajni, koliko lahko dvigne. Gospodična mu je odvrnila, da je najvišji znesek, ki se takoj izplača, 500 dinarjev. Mož je nato izpolnil predpisani obrazec, gospodična pa je med tem natančneje pogledala knjižico in legitimacijo ter ugotovila, da je žig na legitimaciji ponarejen, znesek 400.000 Din v knjižici pa napravljen iz manjšega zneska s pripisom več ničel. Takoj je obvestila o tem predstojnika oddelka, ki je hitro telefoniral po policijo. Moškemu ki je hotel dvigniti denar, pa se je kmalu zasvetilo, da se nekaj pripravlja, in je še pred prihodom policije pobegnil.

* **Zagrebska policija je razkrila trgovino z belimi sužnjami.** Niti so segale tja v Split

in njegova nočna zabavišča. Prijeli so neko plesno učiteljico, ki ji je ta naslov služil le za krinko, da je lahko nabavljala dekleta za svoje splitske znance. Kmalu za to zadevo se je odkrila še druga, v katero pa je vpleten lastnik splitskega nočnega zabavišča »Sanghaja« Mariborčan Alojzij Mijavšek. Tudi ta si je dobavljal dekleta iz Zagreba. Mijavšek in njegovi tovariši pa niso izvajali deklet pod prevezo pouka v plesu, temveč enostavno za blagajničarke. Mijavšek je tako spravil v svoja zabavišča pet Zagrebčank, ki jih je še prej poučil, kako morajo ravnati z gosti, da bodo čim več zapili in zapravili. Ti trgovci z belimi sužnjami so imeli zlasti piko na mlade in neizkušene deklice. Policija je prišla v zvezi s to zadevo več ljudi. Da bi se preprečevalo tako gnusno trgovanje, se je policija obrnila na ženska društva, naj po postajah postavijo kolodvorske misijone, ki bodo skrbeli za potujoča dekleta in jih varovali pred mrežami takih trgovcev.

• **Vroč kri mladega fanta.** Pred malim senatom v Ljubljani se je zagovarjal 18-letni posestnikov sin Vencelj s Trate zaradi pretepa pred Zarnikovo gostilno na Vačah. Žrtev pretepa je postal Martin Lovše, ki ga je nekdo iz grupe pretepačev se fantov s tako silo udaril s kolom po glavi, da se je na mestu sesedel in je teden zatem umrl. Težavno je bilo ugotoviti, kdo je bil pravi krivec. Naposled pa se je vsa odgovornost osredotočila pri Vencelju. Sicer je sam zatrjeval, da se je ločil od družbe, še preden se je začel prepri, toda neki njegov prijatelj je izdal, da mu je Vencelj takoj zaupal, kako je Martina udaril s kolom po glavi. Razprava proti Vencelju je bila zaradi njegove mladoletnosti tajna. Senat se je prepiral o Venceljevi krivdi in ga je obsodil na eno leto strogega zapor.

• **Vlom v blagajno na železniški postaji.** Pred kratkim ponoči je bilo vlomljeno v pisarno železniške postaje v Metliki. Tat je navrtal blagajno in s pomočjo svinjske noge napravil na zunanji steni blagajne veliko odprtino. Ko pa je začel vrtati še notranjo steno pa je bil prepoden in je pobegnil skozi okno.

• **Svojega moža je hotela ubiti.** Pred malim kazenskim senatom v Celju se je zagovarjala Marcenova Marjeta, 45letna posestnica v Dobrni, pristojna v Loko pri Žusmu, ker je junija v Hrastju s strelom iz puške hotela usmrtiti svojega moža Marcena Janeza. Zadel ga je v obraz tako, da je zdaj levo oko izgubljeno. Obdolženka je dejanje priznala, v svojem zagovoru pa je trdila, da je poročena že 21 let in da se z možem nikdar nista dobro razumela. Ima devet zakonskih otrok, za katere pa mora skrbeti po večini sama. V prejšnjih letih je bil mož srov le v vinjenosti, zadnje čase pa jo je začel sovražiti. Ne prestano jo je pretepal in odganjal od hiše. Obsojena je bila le na štiri mesece strogega zapor, ker je sodišče smatralo, da je bila tako razburjena, da se ni mogla zavedati svojega dejanja.

• **Kazen za streljanje.** V Janežovcih se je pri nekem tamošnjem posestniku ob priliki luščenja bučnic zbralo januarja letos večje število fantov in deklet. Okoli polnoči pa je med fanti nastalo prerekanje. Nenaadno so odjeknili tudi strelji in se je zgrudil na tla posestnikov sin Andrej Levičnik, ki mu je nekdo pognal kroglo v levo stran prsi. Levičnika so takoj spravili v bolnišnico, kjer se je posrečilo Levičnika s takojšnjo operacijo ohraniti pri življenju. Storičca, 26letnega hlapca Vinka Strmška, so orožniki prijeli in je bil obsojen na osem mesecev strogega zapor.

MORDA NAROB

Urša: »Gospod profesor, slišala sem, da ste pri vas dobili dvojčke. Ali sta dečka ali deklici?«

Profesor: »Če se prav spominjam, je eden deček, drugi pa deklica, ali pa morda narobe.«

PREKMURSKI GLASNIK

Obmurski vodnjaki z nezdravo vodo

Lendava, decembra

Dobre pitne vode v obmurskih krajih ni. Mura je v neposredni zvezi s podtalno vodo in tako se vodnjaki dvigajo ali padajo z višino vode v murski strugi. Vsa voda v obmurskih vodnjakih je mehka, zato nima zadosti apna, kar je za zdravje škodljivo. Tako se skoro leto za leto ponavljajo griža, škrlatinka in legar. To se opazuje zlasti v siromašnejših vaseh ob Muri, tako v Izakovcih, na Melincih, v vseh treh Bistricah in na Kapci. Ubožne občine nikakor ne morejo plačevati leto za leto ogromnih vsot za nabavo cepiva proti kužnim boleznim.

Občina Beltinci, recimo, je morala v teku dveh let plačati za cepivo 22.000 Din. Ker pa ima občina razmerno majhne dohodke in mnogo drugih še potrebnjših izdatkov, je to stanje nemogoče vzdržati. Zato je potrebno, da vnese banovina v svoj novi in delno tudi v prihodnje svoje proračune vsaj 30.000 Din za podporo občinam lendavskega sreza, da se bodo v primeru potrebe poravnali stroški za nabavo cepiva.

V zvezi s tem vprašanjem pa je tudi vprašanje zgradbe zdravstvenih vodnjakov v obmurskih vaseh. Vodnjaki, kjer je ugotovljeno, da so okuženi, bi se morali nemudno zapreti in namesto njih zgraditi drugi vodnjaki z zdravo pitno vodo. Le na ta način se bo naposled omejilo širjenje kužnih bolezni. Najbolje je, da zdravstvena oblastva takoj preneha vse vodnjake. Pri vsaki ugotovitvi nevarne pitne vode naj se brezpogojno zapre vodnjak in se zgradi nov, ki bo neoporečno imel zdravo vodo.

Radi nagovarjanja k umoru in lažnega vloma se je moral zagovarjati pred malim senatom v Mariboru 26letni natak Emil Palfi iz Beltincev. Obtožen je bil, da je lani novembra nagovarjal nekega Ladislava Štreherja, da usmrti posestnika Ludvika Sapača. Nadalje je tudi obtožen, da je letos julija hlinil vlom in skril za 12.000 Din raznih predmetov. Palfi se je moral že enkrat zagovarjati pred sodniki, pa je bila razprava zaradi zaslišanja novih prič preložena. Prav tako se je tudi ta razprava preložila zaradi zaslišanja novih prič.

NAŠI NA TUJEM

Iz kolonij naših ameriških rojakov

Slovenski dan so 26. novembra priredili v Clevelandu. Ta dan sta bila odkrita dva spomenika: pesniku Simonu Gregorčiču in pisatelju Ivanu Cankarju. Spomenika stojita na Jugoslovenskem kulturnem vrtu v mestnem parku in veljata skupaj okoli 70.000 dolarjev. Vlada je prispevala v denarju in gradivu kakšnih 57.000 dolarjev, ostalo pa so darovali zavedni ameriški Slovenci.

Nedavno se je smrtno ponesrečil Janez Benčan iz Dolenje vasi pri Cerknici. Našel ga je neki rojak mrtvega v gozdu pod podrtim drevsom. V domovini zapušča mater, dve sestrji in enega brata, drugi pa živi v Ameriki.

22letni Edvard Felicijan je bil obsojen v Clevelandu na pet let ječe zaradi vloma v neko pisarno. Njegova mati Uršula je s solznimi očmi prosila sodnika, naj pošlje fanta v poboljševalnico, kar pa ni bilo mogoče, ker je bil pogojno že obsojen zaradi poskušnega vloma. Nesrečna mati je pravila, da je na velikonočni ponedeljek leta 1930. izgubila sina iz prejšnjega zakona Antona Kušaka, ki je postal žrtev požara v državni kaznilnici v Kolumbusu.

V Milwaukeeju je požar uničil stanovanjsko poslopje slovenskega farmarja Andreja Kodriča.

V Clevelandu so umrli: Alojzij Rojc, star 59 let, doma iz Žužemberka, Marija Pižmova, po domače Škroljeva, stara 52 let, iz Grinotovca pri Zagradcu, in Roza Slabičeva, rojena Gerželjeva, stara 41 let.

V Chicagu je umrl Janez Mrak star 73 let, doma iz Radovljice.

V Hibingu je zadela kap na cesti 56 letnega kovača Franca Miheliča.

V Buenos Airesu se je zastrupil s plinom Avgust Stanič, star 28 let, doma iz Prvačine na Vipavskem. V smrt ga je pognal obupen gospodarski položaj.

Iz Herne-Sodingena (Nemčija) nam pišejo: Jugoslovensko narodno društvo je imelo v nedeljo 6. t. m. letni občni zbor, ki je potekel v najlepši slogi. Novi odbor sestavljajo predsednik Založnik Ivan, tajnik Starbašnik Avgust, blagajnik Donsa Ivan, prisednik Strašek Franc, revizorja Čokelc Martin in Bedenek Ivan, in člani Ambrožič Anton, Drenik Jožef, Jesenko Ivan, Miklič Anton, Avbel Franc, Jazbinšek Franc, Bedenek Silvester, Bedenek Stanislav, Bedenek Anton, Pirtošek Andrej, Dolinšek Ahac, Soleti Franc, Zibret Franc in Bebar Ignac. Društvena dvorana je odslej spet gostilna Ellinghaus. Društvo želi vsem prijateljem in znancom vesele božične praznike in srečno novo leto.

Iz Eschweilerja pri Aachenu (Nemčija) nam pišejo: Marsikateremu rojaku se bo čudno zdelo, da se oglašamo tudi Slovenci iz aachenske okolice. Doslej pač naša društva tod okoli niso obstajala, ker je bilo težavno zbrati rojake. S pomočjo prejšnjega izseljenskega komisarja Goričarja in sedanega, g. Samca, se je 21. junija ustanovilo v Eschweilerju Jugoslovensko narodno društvo. Navzočen je bil tudi izseljenski komisar g. Samec. Dne 10. in 11. oktobra smo že priredili vinsko trgatev, ki je tako lepo uspela, da smo lahko zdaj 6 t. m. priredili lep zabavni večer z obdarovanjem otrok. Čeprav so že pred več leti izginili zlati časi, ne smemo obupati. Kmalu pridemo spet v novo leto, o katerem upamo, da bo spet boljše, saj se tukaj mnogo stori za delovnega človeka. Vesele božične praznike in srečno novo leto vsem rojakom!

Iz Charbonniera (Francija) nam pišejo: Tukajšnji Slovenci živimo trdo življenje. Draginja rase, zaslužek pa je vedno enako majhen. Komaj zadošča za najpotrebnejše življenjske potrebe. Nimamo zemeljskega raja, kakor so ga opisovali nekdaj v slovenskih listih rojaki iz Francije, ki so bili na obisku v Jugoslaviji. Pravili so, da njih zaslužek zadošča za vse življenjske potrebščine in nedeljsko razvedrilo. Zraven tega pa da si mesečno prihranijo toliko, kolikor znaša v Jugoslaviji mesečni zaslužek. Res je le, da je prihranek pri zaslužku 31 do 35 frankov dnevno nemogoče. Zaradi draginje seveda.

ZARADI TEŽAV

Potnik: »Zakaj pa imajo vse jadnice ženska imena?«

Čolnar: »Ali ne veste, kako težavno je tak čoln prav voditi?«

V AMERIŠKI ŠOLI

V neki meščanski šoli v Ameriki so imeli uro o starogrškem verstvu.

»Kako se je imenoval bog podzemlja?« je vprašal učitelj.

»Al Capone«, je odgovoril ves razred.

NADARJENI OTROCI

A: »Nekateri otroci se zelo zgodaj razvijajo. Sam sem ob neki priložnosti videl šestletnega dečka, ki je čisto pravilno govoril po angleško.«

B: »A kje je to bilo?«

A: »V Londonu.«

NIMAJO SOSEDOV

Gost pri veleposestniku: »Kakšni ljudje pa žive okoli vas na vasi?«

Veleposestnik: »O, naše posestvo je tako ogromno, da sploh nobenih sosedov nimamo.«

Božični pozdravi

VESELE BOŽICNE PRAZNIKE IN SRECNO NOVO LETO
ZELJO SORODNIKOM, PRIJATEL EM IN ZNANECM:

ALEKSINAC: Zemljak Josip, Zemljak Martin in Rozika, Moškon Alojz, Adelitajn Marko in Marica, Bestotnik Pavel in Frančiška, Videc Jože in Štefka.

BANOVCI: Orožniški kaplar Janko Gramc.

BEOGRAD: Orožniški Zajšek Anton (Hodoše pri Ptuj), Jančič Ernest (Slov. Bistrica), Perc Leopold s soprogo (Kozje) in Manček Franc (Planina pri Sevnici).

BEOGRAD: Orožniški podnarednik Dominik Koderman (Hotič pri Litiji).

BOR: Solter Vinko, Sovin Ivan, Hostnik Alojz in Lucija, Šušteršič Anton in Tinka, Šali Ivan in Rezi, Planic Andrej, Risman Franc, Jušek Franc, Hafner Franc, Čebin Franc in Orček Franc, vsi uslužbeni v rudniku.

BOSILJGRAD: Slovenska fanta Zaberl Franc in Zuraž Franc (Hrastje-Loka pri Žumu) granicarija na bolgarski meji.

CARIBROD: Slovenski fantje vojaki pri 3. p. p.: Uršič Jožef (Sv. Benedikt v Slov. goricah), Stergar Urban (Sv. Rupert v Slov. goricah), Fladung Franc (Sv. Urban pri Ptuj), Rižner Jakob (Sv. Lovrenc v Slov. goricah), Strman Lovrenc (Sv. Miklavž pri Ormožu), Voglar Franc (Sv. Barbara v Haložah), Pišek Jakob (Ptujška gora), Korošec Avgust (Jarenina v Slov. goricah), Polanec Feliks (Sv. Urban pri Ptuj), Kraner Anton (Težno pri Mariboru), Bohinc Franc (Sv. Lovrenc v Slov. goricah), Vidrač Ivan (Velika Nedelja), Markovič Helmut (Ponikva o. južni železnici), Podlesnik Feliks (Sv. Lovrenc na Pohorju).

CEREVIC: Orožniška kaplarja: Kavčič Pavle (Žiri) in Štručl Janez (Slovenja vas).

ČUPRIJA: Anton Bregar (Muljava) in artiljerijske podoficirske šole.

GRADAC: Podpisani Pezdirc Peter nosilec združene kmečke liste v občini Gradacu, izjavljam, da je bila naša lista, ki je zmagala, brez strankarskega obeležja.

HRTKOVCI: Orožniški podnarednik Ignac Letič (Sv. Vid pri Ptuj) in orožnik Slavko Boršnar (Zagorje ob Savi).

KARLOBAG: Orožniški narednik Spolek Alojz in žena Antonija in orožniški narednik Lagoja Anton in žena Mari z otrokoma Franciko in Ernestom.

KOSTELAC: Anton Obrez (Št. Rupert), Karel Kolarič (Rajhenburg), Jožef Soln (Rajhenburg), Avg. Razpotnik (Hrastnik), Franc Prelogar (Št. Janž na Dolenjskem), Dominik Lovšek (Dobje), Alojz Cvelbar (Št. Janž na Dolenjskem), Jakob Pušnik (Št. Rupert), Karel Gračner (Št. Rupert) in Anton Šeneger (Št. Janž na Dolenjskem).

KRUSEVAC: Slovenski fantje pri 4. p. p. Kukovec Jožko (Loperšice), Ramšek Alojz (Brstje), Babič Janko (Prečetinci), Korošak Roman (Prečetinci), Majcen Janez (Mezgovci), Potočnik Jožko (Maribor) Šterbal Franc (Prvenci), Vogninec Alojz (Berkovci), Habžekovič Karel (Berkovci), Kozler Andrej (Maribor), Škrabel Ivan (Rogaška Slatina), Babič Jakob (Loperšice), Štubec Jožef (Stara Nova vas), Hrčič Anton (Mihovci), Petek Ferdinand (Sodinci), Trstenjak Marko (Ivanj-kovci), Artič Jurij (Sv. Rok), Moravec Franc (Lunovec) in Ključec Alojz (Mota).

KOSANICA PRI PLEVLJU: Orožnika Maks Klobaša in Gril Ivan.

KNEZEVO: Knaus Karel in drugi prekmurski fantje.

KRAGUJEVAC: Slovenski fantje v vojnotehničnem zavodu: podnaredniki Jožef Rožman, Janez Toplak, Franc Mulec in Beziak Anton; narednik vodnik II. klase Jakob Kozar in narednik vodnik III. klase Ciril Pišmnik.

KLANJEC: Orožniški narednik Franc

Kmetec (Ptuj) in žena Cilka (Sevnica).

LAUDOVICA-PRIZREN: Orožniški narednik Blaško z družino (Sevnica ob Dravi), orožniški kaplarji: Matičič Matija (Ivanje selo pri Rakeku), Ziberl Franc (Planina pri Rakeku), Poznič Janez (Bratislavci pri Ptuj), Trobej Simon (Sv. Janez ob Meži) in Mirt Jožef (Sevnica ob Savi).

LIKA: Orožniški podoficirji podnaredniki Roman Rot na postaji Vraniku Klemenčič Alojz na postaji Plitvičkih jezerih, Anton Pohutnik na postaji Lovincu; kaplarji: F. Orjančič Franc na postaji Brinju, Retelj Karlo na postaji Brlog, Sušnik Valentin na postaji Nebljusi, Petelin Alojz na postaji Donjem Lapcu in Ferdinand Drennik na postaji Lovincu.

OSIJEK: Kaklar Žižek Ivan (Vurberg), Slatnik Anton (Ormož), Hrčič Matija (Velika Nedelja), Emeršič Mihael (Sv. Barbara v Haložah), Klančar Jože, Petrovič Franc (Ptuj), Šmiger Stefan (Sv. Martin pri Vurbergu), Čurin Stanko (Središče ob Dravi), Graber Herman (Ormož), Bezjak Jakob (Sv. Marko niže Ptuja), Seničar Ivan (Zalec) Zupanič Jože (Hajdihe pri Ptuj), Strmšek Peter (Rečica ob Savinji), Mlinar Jože (Bočna), Gimpil Jože (Gm), Blatnik Angei (Kočevo), Colnar Tomo (Kočevo), Čampel Ivan (Kočevo), Šiška Franc (Kranj), Zajc Franc (Višnja gora), Ogorelec Anton (Višnja gora), Kocjančič Jože (Vrh), Pregrad Janez (Pod-sreča), Kolarič Jože (Krog), Sirk Janez (Jarenina), Junger Viktor (Sv. Urban pri Ptuj), Kokalj Anton (Bučna vas), Močivnik Martin (Kočevo), Ravbar Jože (Ljubljana), Rižnar Peter (Sv. Jurij ob Ščavnici), Bratkovič Franc (Kapele), Bauman Matija (Središče ob Dravi).

PAG: Orožniški kaplar Josip Stvarnik (Laško).

PREPOLAC pri PODUJEVU: Orožniški kaplar Jožef Gašparut.

ROGAŠEVCI: Orožniški narednik Molan Ivan (Sromlje) in orožniški kaplar Zupan Martin (Sp. Sušica pri Bizeljškem).

RTANJ: Franc Poglajen in žena, Anton Poglajen in žena in Tomše Jože (Jablanica), Ivan Petrič (Podmilj), Bitanc Pavel (Čebelnik).

RTANJ: Slovenski fantje iz rudnika: Franc Vehovar (Jurkloster), Franc Šmon (Savinjska dolina), Alojz Končar (Hotič), Anton Vokca (Planina pri Sevnici), Miha Zupanc in Vajdec Karel (Zabukovje), Anton Remih (Poklek), Jože Gračnar (Sv. Rupert), Kajbič Franc (Čemšenik), Leopold Brvar (Št. Gothard), Franc Zakšek (Rajhenburg), Josip in Janez Urbanija, Valentin Krlhlikar (Zgornja Slivna), Albin Vračnik (Spodnja Slivna), Jože Zupančič (Kandriše).

SARAJEVO: Bogme Simon (Ljubljana), Svet Ivan (Slive pri Rakeku), Ranf Franc (Moskanjci), Kartin Konrad (Gor. Polskava), Žunič Ivan (Sv. Jurij ob Ščavnici), Lipovnik Konrad (Sv. Peter pri Mariboru), Holecsek Edvard (Maribor), Polančič Jožko (Št. Ilj v Slov. goricah), Berden Anton (Slov. Bistrica), Vidmer Jožef (Poljčane), Goričan Miroslav (Leskovec) in Haimar Stefan (Murska Sobota).

SARAJEVO: Slovenski fantje pri 10. peh. polku: Strlič Matevž, Bohnar Franc, Jankovič Martin, Korošec Ivan, Kmetič Peter.

SENTA: Slovenski fantje pri 25. pehotnem polku: Pevec Vinko, Pernovšek Filip, Požun Franc, Zakovšek Anton, Kostevc Martin, Umek Franc, Arh Franc, Rataj Franc, Vodeničar Josip, Sajevč Mihče, Čanček Rok, podnarednik Zibert Rudolf, Umerca Anton in Bizjak Leopold.

ŠID: Družina Medvedčeva.

SKOPLJE: Slovenski fantje v obmejni četi: Franjo Potočnik, (Zetale), Ivan Cigliar (Metlika) in Valentin Krampuš (Sv. Jakob v Slovenskih goricah).

SMEDEREVO: Slovenski orožniki: Založnik Rudolf (Frankolovo), Petelinšek Dominik (Vojnik), Močnik Franc (Ponikva) in Mlakar Janko (Šmarje).

SKOPLJE: Slovenski orožniki, služeči pri 2. skopljanski orožniški četi: Šoštarč Jože (Veržej pri Ljutomeru), Luznar Josip (Železniki), Majcen Franc (Mirna peč), Škorjan Leopold (Žusem), Korenč Franc (Dolaj Logatec), Ekart Maks (Št. Janž na Dravskem polju), Dimc Ivan (Trzin) in Rupnik Anton (Dolenji Logatec).

SOMBOR: Fantje 3 bataljona 7. pehotnega polka: kaplarja: Dvornik Jože (Skopje) in Zulič Anton (Št. Jernej); redovi: Hudina Franc (Bizeljsko), Kuhar Miha (Stojanski vrh), Zokob Alojz (Krška vas), Zlopko Marjan (Cerklje), Tomše Leopold (Globočiče), Bratanič Franc (Brežice), Pišek Janez (Brod-Sv. križ), Antloga Franc (Gotovlje) in Cvetko Edvard (Brežice).

SREMSKA KAMENICA: Slovenski fantje v orožniški podoficirski šoli: podnaredniki: Vračič Ivan, Budna Anton, Mirtič Josip, Tomšič Ivan, Bohinc Andrej, Zugman Lovrenc, Sneler Franc, Klinc Janez, Seršen Miroslav, Pekošak Martin, Bogataj Josip, Frelj Ignac, Podgoršek Jožef, Žveglič Franc, Roršek Vincenc, Ančnik Vid, Klopčič Franc, Lesar Rudolf, Gornik Adalbert, Vidovič Leopold, Klemenčič Franc, Kosmač Janez, Klepec Julij, Jošt Janez in Trček Franc; kaplarja: Tanšek Stefan in Birk Anton.

STARO TOPOLJE: Josip Bartolj, Matija Anzelec, Josip Anzelec, Franc Mohar, Anton Mišič, Ivan Samsa, (Maš log), Alojz Samsa, Ivan Košmrlj (Retje), Alojz Kordis (Travnik).

SUPETAR NA BRAČU: Orožniki iz dravske banovine, služeči v splitski orožniški četi: Kocbek Friderik (Sv. Benedikt v Slov. goricah), Jakj Anton (Fram), Meznarič Stefan, Fabijančič Alojz, Kopčič Ivan, Maze Maksimilijan, Blejc Anton, Šetina Janez, Baumgartner Anton, Paušer Franc, Pilko Zorislav, Galun Jakob, Piskar Valentin, Podlipec Alojz Rihar Josip, Vrulih Fridrih.

SUHO POLJE: Orožniški narednik Vinko Kavčič z družino.

TUZLA: Slovenski fantje, služeči svoj rok pri 2. mitraljeski četi 2. bataljona 15. pehotnega polka: Klemenčič Ivan, Žižek Friderik (Gor. Radgona), Mavrin Janko (Slatina Radenci), Rajh Janez (Staranova vas pri Ljutomeru), Tramšek Franc, Avguštin Anton (Slovenska Bistrica), Pock Jože, Veligoni Karel (Rogaška Slatina), Vemberger Janez, Lupša Martin (Sv. Jurij ob Ščavnici), Žuran Mirko, Pešec Ivan (Ptuj), Kranjc Martin (Mala Nedelja), Bajc Janez (Sv. Jurij v Sl. goricah), Redvart Leopold, Lazička Karel (Maribor), Juhart Ivan (Sv. Lovrenc na Pohorju), Vavpotič Ludvik (Zagreb), Seršen Stefan (Rankovci v Prekmurju), Zorec Ferdinand (Sv. Anton v Slov. goricah).

ULCINJ: Orožniki kaplar Janko Krašovec.

VALANDOVO: Orožniški kaplar Ivan Legen.

VLASINA: Slovenska fanta, služeča na bolgarski meji: Zakrajšek Alojz (Topol-Bloke) in Perovšek Vinko (Šmarje-Slap).

VREIN PRI BEOGRADU: Orožniška kaplarja Mohorko Maks in Kozderec Jakob.

VALJEVO: Slovenci vojaki pri 5. pehotnem polku: Šeler Anton, Pilpoh Anton (Dobova), Živič Jože, Volčanšek Miha (Kapele), Stergar Anton, Sevnčnikar Franc (Št. Pavel), Ribič Josip (Zdole), Turšič Alojz (Raka), Abram Franc (Koprivnica), Ogorelec Franc (Bukošek), Zakšek Anton (Hrastnik), Novljan Franc (Zalna), Štifter Anton (Solčava), Krenk Jože, Zagrajshek Ivan (Boštanj), Benetek Ivan (Maribor), Župevec Jože (Rajhenburg).

ZAGREB: Avgust in Marija Zadravec.

NEGOTIN. Fantje Slovenci v 9. pehotnem polku: Gobec Rudolf (Pristava), Prešiček Anton (Kozje), Kozjan Anton (Zusem), Kralj Josip (Zalec), Avsec Ivan (Rajhenburg), Anton Martin (Imeno), Vrečko Franc (Šmarje pri Jelšah), Plankar Peter (Virštanj), Cvetko Jožef (Dobova pri Brežicah), Edvard Plečnik (Rogaška Slatina).

GNIGL PRI SALZBURGU (Avstrija). Roža Vogel

LITOMERICE (Českoslovaška). Starejši in mlajši Mihael Colnar (Podstena) in Jože Marine (Banja loka).

KRNOV (Českoslovaška). Anton Četinski.

CHAMPIGNY (Francija). Mavrič Andrej in Verona (Lipa).

LA COMBELLE (Francija). Potnik Slavko (Zreče) Drame Leon (Šmarje pri Jelšah), Dobovičnik Dinko (Vojnik), Ignac Lulek (Sv. Rupert pri Ptuj), Jakob Svab (Sv. Lucija), Adamič Štefan (Stranice), Kumar Ivan (Stranice), Savšek Drago (Trbovlje), Podgoršek Matija (Polule pri Celju), Kovačič Anton (Sv. Jernej — Loče pri Poljčanah), rodbina Podgoršek (Zreče), Kumer Ivana (Zreče), Ravnak Anton (Stranice), Brečko Anton (St. Rupert nad Laškim).

ENSISHEIM (Francija). Člani Jugoslovenskega delavskega društva »Kraljevič Andrej«: Krajnc Jožef, Droždjek Ivan, Gorišek Martin, Bldar Jožef, Murko Ivan, Planinc Jernej, Schmidt Franc, Gregorc Franc, Gorišek Marko in sinovi, Kokalj Pavel, Kosir Franc, Zibret Ivan in sin, Belančič Jožef, Bacani Andrej, Zdelar Ferdinand, Veber Blaž, Tepaj Ivan, Kramerski Franc, Dervovšek Karel, Slušek Jožef in Filip Anton.

LORRIS (Francija). Anton Knaus (Novi Kot), Anton Venk, Franjo Ožbolt in Edvard Žagar (Prezid), Roman Kenda, Ivan in Alojzija Kenda (Kozji vrh), Franjo Naglič (Prhici), Ernest in Mirko Ozanič (Grbajel-Brod), in Jurij Mavrič (Jezerani-Lika).

ISSOUDUN (Francija). Smodiš Rudolf in Bogar Aleksander (Otovec).

CYS-LA COMMUNE (Francija). Viljem in Neža Rogan, Kraigher Karel Škaper Štefan in Marija, Škaper Jožef in Terezija, Jurčič Jožef in Boris.

BRUAY EN ARTOIS (Francija). Vidmar Franc in Veronika (Polšnik), Kek Ciri (S'ov. Bistrica), Kek Fani (Motnik), Markovič Anton (St. Rupert na Dolenjskem), Markovič Amalija (Motnik), Znidaršič Franc (Metlika), Erznožnik Franc (Žiri), Mandel Ignac (Litija-Šmartno), Mezek Angela (Zagorje), Dolinar Pangrac in Ana (Celje), Gregorič Martin (St. Rupert na Dolenjskem), Gregorič Marija (St. Janž na Dolenjskem), Štos Jurij (Kozje), Šajner Rudolf in Fani (Polšnik).

LOIRET (Francija). Štefan in Elza Svetanič (Vadarci) in Jožef Kisilak (Matjaševci).

MOUCHIN (Francija). Marija Škrbec.

CORNIL-CORREZE (Francija). Avgust in Alojz Levovnik (St. Janž pri Dravogradu in Jožef Planinc (Laško).

CHATELET (Francija). Ludovik in Ivanka Krašovec, Ivan Hitti, Antonija in Helena Hočvar.

GRAVELINES (Francija). Stanko, Marjeta in hči Milka Drobnič, Ludovik in Zermen Lavrič, Rudolf, Franca in sina Rudi in Marcel Zakrajšek, Neža Slavka, Pepe, France, Ivan in Lojzek Zakrajšek (Nova vas), Franc, Ivanka in hči Milena Modic, Ludovik in Julija in otroci Ludovik in Julija Hiren (Gliha), Andrej in Francka Mohar (Hudi vrh), Jakob, Avgusta, Rezika in Danica Kovačič (Bločice), Franc Madlen (Zaklin), Francka in Ivan Jakič (Zavrh), Ivan, Rozi in Ivan Anzele (Nemška vas), Alojzij, Mici, Lojzek in Milka Hribar (Strmica), Karel Zgonc, Ivan Maček (Radleh), Domin Srnel (Veliki vrh), Ivan Plos (Stari trg), Karel Danev (Trst), Matija Intihar (Bločice).

LABOISSIERE (Francija). Florijan Janeš, Ivan Muhvič in Josip Muhvič (Bezgovica pri

Osilnici), Jakob in sin Jakob Krulič (Smrečje pri pri Gerovu).

MCNTSOULT (Francija). Janez in Marija Šumrada, Jožef Konc, Janez Ožbolt, Andrej in Marija Truden, Jakob Truden, Andrej in Alojz Šumrada, Alojz Urbika in Janez Strle.

GRAY (Francija). Žerdin Mihael in žena Marija Jambrovič Magda, Farkaš Ana, Goričanec Ivan, Farkaš Mihael in žena Marija, Horvat Štefan in žena Ana, Skrbenta Martin in žena Marija, Horvat Ivan in Balazič Marija (vsi iz Hotize v Prekmurju).

MANCIEULLES (Francija). Kužner Jožef, Smole Franc, Pucelj Rudolf, Santej Franc, Glogovšek Jožef, Virant Janez, Ledinek Jožef, Budna Rudolf, Skobe Friderik, Trobus Janez, Mencinger Jakob in Jožef, Breznikar Franc, Merhar Franc in Orehek Alojz.

MORET SUR LOING (Francija). Anton in Zdravko Žagar in Ivičeva družina.

LES BIOSTRANCOUR (Francija). Lovrenc in Julija Kozar, Ana Andrejkova, Ilda Zrimova, Albina Roganova, Cecilija Žižkova, Marija Gomilarjeva, vsi iz Prekmurja.

ST. LEONARD (Francija). Koloman Lancesek z ženo (Ratkovci), Kovač Janoš z ženo (Ratkovci), Sapok Janoš z ženo in deco (Crelavci).

L'HOPITAL (Francija). Orešnik Franc in Jakob (Svibno pri Radečah) in Kamnik Jože (Celje).

SENLIS (Francija). Banko Janez (Dankovci), Novak Leopold (Kustanovci), Novak Ludvik (Ratkovci) in Wolf Karel (Žiški).

VERDUN (Francija). Novak Franc (Bratonci).

BRIENNE LE CHATEAU (Francija). Elizabeta Nedlova.

HOLTHAUSEN (Nemčija). Dolinšek Ahacij, Zrebel Franc, Hrovat Anton, Čopar Andrej, Mohar Josip, Satler Filip, Omrzel Josip, Orožen Franc I., Klevišar Josip, Vidmar Franc, Jazbinšek Simon, Bevc Anton, Vavhnik Franc, Mlekuš Franc, Kodrun Franc, Ulčar Ivan, Ulčar Štefan, Ulčar Anton, Sever Josip, Lapornik Matija, Vodušek Karel, Vozel Josip, Vozel Jakob, Hirs Anton, Petz Blaž, Vodenik Josip, Ulčar Jakob, Legvart Anton, Orožen Franc II., Kavšek Dominik, Dunaj Franc, Dežan Franc, Vrus Ivan, Troja Matija, Orožen A. Perše A. in Ludvik J., člani Slovenskega društva sv. Barbere; Klevišar Julijana, Satler Marija, Golc Marija, Kavšek Kristina, Gaberšek Marija, Mohar Antonija, Vodušek Adolfina, Rebernik Suzana, Ulčar Marija, Ašič Jožefa, Sever Marija, Rehar Jožefa, Bevc Franciška, Hočvar Margareta, Burin Ana, Legvart Elizabeta, Alt Cvetka, Vagner Avgusta, Rebernik Ivana, Dobovišek Ana, Jazbinšek Uršula, Berlec Marija, Kavšek Stefanija, Ferjančič Franciška, Čopar Pavla, Znoj Marija, Vozel Marija, Vozel Terezija, Klemens Ivana in Slovik Pavla.

ESSEN-BERGE-BORBECH (Nemčija). Člani Jugoslovenskega narodnega društva: Jožef Skrlavnik, Anton Polutnik, Franc Ravnikar, Anton Obrol, Franc Lorber, Franc Kuga, Anton Bastjančič, Matija Jaklič, Anton Marn, Ivan Podbevšek in Franc Grahli, vsi z ženami, Avgust Grahli, Matija Hostnik, Franc Benet, Ivan Kuga, Fric Sterman, Roza Sladičeva, Julijana Koželjeva, Ivana Pernuše. Na Stefanovo bo obdarovanje otrok. Vabljeni vsi rojaki iz okolice.

BUER-HASSEL (Nemčija). Jugoslovensko delavsko društvo »Edinost«, predsednik Rojina in tajnik Stergar.

DORTMUND-MENGEDE (Nemčija). Jakob in Marija Rebernak.

HOMBERG-HOCHEIDE (Nemčija). Žene Brenkova, Baharjeva, Moharjeva, Vidmarjeva, Kovačičeva, Kusova in Urbiceva; Boštner Anton, Klembas Josip, Prejel Nikola, Praznik Ivan, Belak Miha, Hriberšek Franc, Keržinik Anton, Kališnik Rudolf, Mohorič Ivan, Kink Franc, Majdič Josip, Majdič Franc, Klenovšek Jaka, Knez Anton, Oblak Franc, Breznikar Jos. in Andrej, Mlakar Fr. Flis An-

drej, Kovač Valentin, Čebin Fr., Maloverh Ignac, Verbe Franc, Kukman Franc, Šivak Alojz in Bajde Štefan.

ERKENSCHWICK (Nemčija). Članice Jugoslovenskega ženskega nar. društva Jožefa Lokarjeva, Jožefa Tomažičeva, Elfride Horvatičeva, Marija Drectova, Franciška Hitijeva, Ivana Severjeva, Marija Dolarjeva, Terezija Peterlinova, Ana Kovačeva, Marija Peterlinova, Ana Končinova, Franciška Blažičeva, Neža Fekonjeva, Marija Pevčeva, Greta Tomažičeva, Pavla Peterlinova, Matilda Jezernikova, Bernardina Jezernikova, Antonija Orinova, Antonija Sušterjeva, Marija Klečnikova, Alojzija Tomažičeva, Jožefa Pošleinova, Marija Paulova, Ana Hembrinkova, Jožefa Markovičeva.

GELSENKIRCHEN (Nemčija). Jakob Vrhovec (Brezno-Sv. Jedert), Franc Plavec (Mirna peč), Franc Brezovar (Zagorje ob Savi), Martin Pirc (St. Janž), Franc Turk (Ljubljana), Franc Počevalnik (Galicija pri Celju), Anton Abel, Matija Novak (St. Janž), Feliks Horjak (Trbovlje), Mihael Podvalaj in sin (Šoštanj), Luka Pantner (Mislinje), Fran Počevalnik II., Gerhart Dene (Galicija pri Celju), Martin Maček (Sv. Jedert nad Laškim), Martin Drstvenšek (Slivnica), Korbar, Mihael Ramšak (Hrastnik), Struna (Mirna peč), Podvršnik (Trbovlje) in Jožef Drstvenšek, vsi člani Jugoslovenskega društva sv. Barbere; dalje članice Narodnega ženskega društva: predsednica Marija Mestnikova, Marija Rajer (Mirna peč), Terezija Horjakova, Terezija Erzenškova (St. Jurij), Marija Brezovarjeva (Mirna peč), Angela Vrhovčeva (Kristandol), Julija Pirčeva (St. Janž), Ana Kroflovca (Moravče), Turkova (Ljubljana), Tepajeva (Slovenska Bistrica), Krašovčeva (Laško), Dremlova, Podvalajeva (Šoštanj), Novakova, Anastazija Počevalnikova (Galicija pri Celju), Mačkova (Sv. Jedert) Strunova, Podvršnikova (Mirna peč), Ivana Ramšakova, Korbarjeva (Hrastnik) in Alojzija Aublova (Marno).

DORTMUND-EVING (Nemčija). Člani Jugoslovenskega narodnega društva: Knez Franc in Vincenc, Poljšak Friderik, Mihael in Franc, Pleskovič Anton, Dolenc Ivan, Grabner Franc, Goršek Anton, Zagore Valentin, Drobne Anton, Zbogar Štefan, Kokalj Ivan, Gutovnik Pavel, Mramor Jože, Zupet Ignac, Korošec Franc, Bekar Karel, Poglačen Ivan, Regul Ivan, Sinkovec Franc, Zupan Martin in Mazi Ivan.

KIRKLAND LAKE (Kanada). Slovenci zaposleni v zlatih rudnikih: Edvard Arko (Vinice pri Sodražici), Franc in Pepca Klemenčič (Sv. Lovrenc na Dolenjskem) in Toni Gliha (Dolga njiha na Dolenjskem).

KIRKLAND LAKE (Kanada) Rodbina Maletičeva.

DVA SLIKARJA



Prvi: »Zakaj si, za vraga, naslikal vsa drevesa v modri barvi?«

Drugi: »Zato, ker zelena drevesa tako vidijo vsaki dan...«



Mir ljudem

Sveta noč skrivnostno sanja,
angel mir ljudem oznanja;
v hlevu blizu Betlehema
mati Detece objema.

Sveta noč — bežijo sence,
zvezde zbirajo se v vence,
raj se čudežno odpira,
zbor krilatcev bajno svira.

Sveta noč skrivnostno sanja,
angel se nad zibko klanja.
Blagoslavlja rajsko Dete,
Vse, ki v Njem so volje svete.

Soteščan.

Po mrtvaško glavo je šel

V kmečki gostilni pri »Lipi« je zvečer pivala družba vaških fantov. Ko jih je pijača dovolj razgrela, so se začeli prepirati, kdo je pogumnejši.

Zlasti Dolfe se je bahal s svojim pogumom. »Ej, kaj boš klobasal, strahopetec!« se je rogat Polde. »Vem, da si junak le na jeziku, a srce imaš v hlačah!«

»Si pa ti večji junak,« je odgovoril Dolfe jezno. »Verjameš, da se ne ustrašiš tristo privezanih. Če bi se pa eden odvezal, bi ga junaško podil — za seboj!«

»Ti boš meni očital boječnost. Ti si junak le pri Rožarki, a nikjer drugje. Ponoči se ne upaš nikamor, jaz pa grem ob polnoči na pokopališče, da veš!«

»Dokazi!« ga je prijel Dolfe za besedo. »Ako si res tako grozen junak, pa pojdi noč ob polnoči v mrtvašnico in prinesi mrtvaško glavo!«

»Velja!« je udaril Polde po mizi. Stavila sta za pet štefanov vina. Drugi fantje so navdušeno potrčili stavo veseleč se, da bodo lahko pili zastoj.

Polde in Dolfe sta zdaj umolknila in začela vneto prazniti kozarce. Ko je udarila stenska ura tričetrt na dvajseto, je Polde vstal in molče zapustil sobo. Kmalu za njim je šel iz gostilne tudi Dolfe.

Kam je šel Dolfe? Domov? Ne! Bil je namreč presneto slabo preskrbljen z denarjem. Vedel je, da pet štefanov vina ne bo mogel plačati, če bo izgubil stavo. A ker bi ne mogel plačati, bi ga Polde in drugi fantje zasmehovali. Te sramote njegov ponos ne bi prenesel, zato je sklenil, da mora Poldetu na vsak način preprečiti njegov namen.

Bila je temna noč, vendar se je Dolfe spustil v tek proti pokopališču in prispel tja prej ko Polde. Zlezel je v mrtvašnico ter počenil za kup kosti. Sicer ga je spreletavala groza, vendar je vztrajal.

Med tem se je Polde pilan po poljevo pomikal proti pokopališču. Vedel je, da bo do polnoči lahko došel do mrtvašnice. Previdno je tipal dalje. Narobe je vendarle pri motovilil na pokopališče. Ker ga je imel precej nad kapo, je telebal čez grobove. Izrabil je bil klobuk in dvakrat štrbunknil v jamo, napravljeno za mrliča. Ko se je privlekel do mrtvašnice, ni bil več tako vražje pogumen.

Stopil je v mrtvašnico in se pretipal do kosti. Segel je z roko v kup in prijel baš za lobanjo. Hotel jo je dvigniti, a tedaj je začul iz kota votel glas:

»Gorje ti, ako odneseš mojo glavo!«

Polde se je skoro onesvestil od groze. A ker se je bal zasmehovanja tovarišev, ni po-

begnil. Opogumil se je in drugič zgrabil za lobanjo. Toda spet je zagrmel oni votli glas:

»Gorje ti, ako odneseš mojo glavo!«

Zdaj pa Poldeta ni prevzel strah, ampak neka togota. V prevzetnosti je sklenil, da mora odnesti lobanjo, pa naj mu jo branijo

vsi duhovi. Z obema rokama je segel v kup, a mrtvaški glas je zadonel še strašnejše:

»Gorje ti, ako odneseš mojo glavo!«

Divje je zaklel naš junak. Vedel je, da ga čaka sramota, ako ne prinese lobanje, zato ga je popadla blazna besnost. Bliskovito je zgrabil lobanjo, jo treščil v smer, odkoder je bil slišal strašni glas, ter zarjovel:

»Tu imaš svojo bučo, pa se poberi z njo k vragu!«

A tisti trenutek je odjeknil po mrtvašnici tako grozen krik, kakor bi koščena roka smrti zavila komu vrat. Poldeta je tedaj občela smrtna groza. Planil je iz mrtvašnice in zdirjal v temi proti domu, kolikor so ga nesle noge. Bolj mrtev ko živ je treščil v domača vrata, da so padla iz tečajev, ter se nezavesten zgrudil v veži na tla. Domači so ga položili na posteljo, na katero ga je huda živčna bolezen priklenila za več mesecev.

Ko je prišel cerkovnik Jožek drugega dne v mrtvašnico, je našel Dolfeta za kupom kosti mrtvega. Razbito mu je bilo desno sence, nedaleč stran pa je ležala krvava lobanja.

Muljavski.

Andrejačeva sreča

Andrejaču se zdi, da je prišlo vse kakor v strašnih sanjah. Njegova domačija je bila trdna, lepo urejena kmetija, kjer sicer ni bilo mogoče govoriti o razkošju, pač pa je vladala v njej topla domačnost. Prav za prav je še danes na zunaj vse kakor nekoč, vendar domačija ni ista. Gospodar Janez, ki je poprej slovel po svoji vedri šegavosti, je kakor drven in megleno lazi križem. Na vsako besedo odgovori zadirčno. Žena, otroci, posli in živina, vse mu je kakor odveč. V dobrem poldrugem letu je iz moza omahnil v starca. Lasje so mu osiveli in glava mu je zlezla nekam med ramena. Drži se prihljeno, kakor da noč in dan nosi težko breme na plečih. Grede vedno govori sam s seboj, maha z rokami in se jezi na krivo srečo, nase in na ves svet.

Kako je le mogel biti tako nespameten, da se je dal pregovoriti! Naj bi bil hodil tisti člocek, ta vražji Anton Drvišar, ko bi bil hotel! Ako ni znal živeti, naj bi si bil izkopal grob in legel vanj ter počakal smrti. V nekaj dneh bi se ga bila že usmilila in bi bilo vse v redu. Sam bi bil rešen, Andrejač pa tudi ne bi bil zabredel v take nadloge.

Kam naj se obrne zdaj in h komu naj se zaleti, ko nima pod božjim solncem človeka, ki bi se hotel usmiliti njegovega gorja? Tako je z dobroto, da: Ko se ubožica do golega sleče, se ljudem zastudi njena golota in se ji rogajo. Kjerkoli je skušal Andrejač doslej vsaj malo potožiti in pripraviti pot, da bi potem v skrajni sili lahko plaho potrkal, so mu takoj presekali besedo, češ:

»O, to si pa slabo ukrenil, Janez! Le kaj te je zmotilo, da si se šel mešat v tako nespameten? Kar si podpisal, si podpisal, in kar si dal, je kakor skozi okno vrženo. Srečen si, če si res tako močan, da jo boš izvozil, vendar bo ta šola draga in te utegne veljati več, kakor si misliš.«

In Janez Andrejač je umolknil in se zagrenjeno pogreznil vase. Kaj mu zdaj pomaga takšno modrovanje! Ali boš mrliča z Janežem obujal in s kamilicami? Za njegovo du-

šo moli in mir mu daj, ko veš, da mu ne moreš drugače pomagati.

Da, Janez Andrejač je mrtev, to iz dneva v dan bolj razločno ve sam. Hiša, polje, gozdovi, vse premoženje pojde in morda še ne bo dovolj. Samo gole roke ostanejo in nekaj lačnih ust, ki bodo stokale za kruhom. In žena ostane, ki možu sicer z besedo nikoli ne očita, ki pa gleda tako trpeče vdano, da bi se Janez najrajši sesul v prah, kadar se srečata z očmi. In vendar za rešitev Janeza Andrejača ne bi bilo treba čudežev, ampak le prijateljske roke, ki bi mu pomagale iz zadrege. Saj je bil Anton Drvišar vseskozi poštenjak in je nekoč ko sta si z Janezom drugovala na bojnih poljanah, Andrejača celo otel smrti. V najhujšem ognju je tveglastno življenje za tovariša in Andrejača mu je obljubil, da mu do smrti ne pozabi tega. Ako bo kdaj prilika, mu bo vedno in v vsakem oziru rad na uslugo.

Tako mu je obljubil Janez, Anton Drvišar pa je zamahnil z roko, češ:

»Saj ni vredno besede! Kar pusti. Stori sem samo to, kar je tovariš zmeraj dolžan storiti tovarišu.«

Po končani vojni so se ljudje razšli in tudi Andrejač in Drvišar sta šla vsak po svoji poti. Polagoma sta pozabila drug drugega. Šele po dolgih letih, ko Janez že zdavnaj ni nič več mislil niti na vojno niti na nekdanje tovariše, se je bil Anton Drvišar čisto nenadno oglasil pri njem. Bilo je pred dobrim poldrugim letom in nekdanja tovariša skoraj nista več spoznala drug drugega. Šele po nekaj poiznilih besedah sta s tem večjo vneto začela obhajati veselo svidenie. Stari spomini so oživeli in tovariša sta strmeči Andrejački in mlademu rodu slikovito pripovedovala o nekdanjih dogodkih. Janez je novabil Antona, naj ostane nekaj dni pri njem. Razkazoval mu je dom in ga vodil po posestvu. Na teh pohodih se mu je zazdelo, da priatelja nekaj teži. Vedno, kakor je bila njegova navada, mu je nazadnje sam stopil z besedo na ustne, češ:

»Zdaj, ko rva se za silo že o vsem drugem domenila, mi pa še povej, kaj te je prav po tolikem času prignalo k meni. Zenit se menda nisi prisel, tako lep pa tudi nasem, da bi te bila moja lepota zmamila na pot.«

Pri Janezu je narava izredno skoparila z lepoto, zato se je sam svojemu domisleku široko zasmeljal in se tudi Drvišar ni mogel ubraniti smeha. Sele po malem je nato prišel z besedo na dan. Da ga zelo veseli, ko se Janez se spominja, kako mu je nekoč otel življenje. Takrat mu ni niti prišlo na um, da bi kdaj za to prosil uslugo, toda življenje zasluče vedno vse po svoje. V teh dolgih letih, odkar se nista videla, se je zgodilo marsikaj. Česar se ni Anton nikdar nadejal. Ko si je malo pred vojno ustanavljati družino, je mislil, da je najsrečnejši človek na svetu. Žena mu je zapored pivila dva otroka, sina in hčerko. Deček je bil že kar korenina in tudi deklica je nekaj prej shodila preden je šel Anton na bojišče. Vsa tista strašna leta je preživel v mislih na dom in vedno se mu je zdelo, da ga samo hrepenenje po svojih ohranjanju živlega in mu pomaga prestajati vse gorje. Ko pa se je naposled vrnil domov, ga je zadela hujša rana mimo vseh, kar so jih mogle povzročiti svinčenke ali bajoneti. Žena je bila v tistih letih smahnila in se navadila z drugim. Ko je došel glas, da se Anton vrača, je celo pričakovala dete. Tujec jo je odkuril, sama pa je iz strahu pred možem pregnala nastajajoče bitje in pošlej ni bila nikoli več zdrava. Vsa zadnja leta skoraj ni minil mesec, da ne bi prišel zdravnik v hišo. Drvišar je tipl in se je večkrat čudil, kako more vzdržati to breme, vendar je vzdržal zaradi otrok. Sina Franceta je poslal v šole, hčerka Anica pa je v gospodinjstvu nadomeščala bolešno mater. Ob silnih stroških je začela kmetija kopneti in svet se je drobil in po kosih prehajal v tuje roke. Ko je pred dvema letoma ženo smrt rešila telesnih muk in duševnega trpljenja, že ni bilo skoraj nič več Drvišarjevega. Celo hiša z gospodarskimi poslopiji je bila le še po imenu Antonova, toliko je bilo dolga na njej. Sin je tedaj prav dovrševal študije, da postane inženjer. Po materini smrti mu je oče zaupal, kako je z domačijo, toda Franceta o ni niti kdove kaj potrla, češ:

»Samo malo potrpite, oče, pa boste videli, kako se nam bo obrnilo.«

In mu je pričel govoriti o svojih načrtih. Ves čas šolanja se je res z dušo in telesom posvečal učenju in je s tem dosegel uspehe, ki v kratkem obdobju tudi v gmočnem oziru lepe sadove. Iznašel je že več vrst tehniških priprav, ki se jim čudijo celo lastni profesorji. Po dovršenih študijah bodo preizkusili te modele še v znanstveni delavnici — nato pa prijavi France svoje izume patentnemu uradu. Kakor hitro bo to opravljeno in patenti potrjeni, ni treba imeti nobenih skrbi več. Oče bo lahko vse spet kupil, kar je bilo kdaj njegovega, pa še novih parcel bo dokupil k posestvu, da bo vsaj vedel, čemu se je trudil, delal in skrbel vse žive dni. Kadar pa se naveliča kmetovanja, naj izroči posestvo Anici, a France bo domaknil še kaj cvenka, da bo lahko dobila ženina po srcu in želji — takega, ki bo res vreden domačije in nje.

Anton Drvišar je izprva menil, da je sinovo govorjenje samo privid mladosti, ki vse rada gleda v najbolj rožnati luči, kmalu pa se je prepričal, kako najbolj učene glave na visoki šoli vneto potrjujejo mladniške navedbe. Tako se je vdal, si nakopal novih dolgov in je čakal.

»Vesel bodi«, je menil Janez Andrejač, »da imaš takega sina! Ako je bilo doslej hudo, bo pa poslej boljše. Seve, kogar bi pa življenje obsipalo s samimi dobrotami, bi jih sploh ne bil deležen, ker bi se jih ne zavedal.«

»Saj imaš do neke mere prav«, je odvrnil Drvišar, »vendar je hudo in se mi zdi, da je brez tvoje pomoči ne bom izvozil.

Pred samim uresničenjem vseh pričakovanj bom moral izpreči in pustiti vse skupaj v nemar.«

»No, nikar ne govori tako črno! Da sem jaz na tvojem mestu, bi vriskal, pa naj bi mi še tako voda tekla v grlo.«

Zdaj Janezova segavost ni mogla izvabiti smeha. Anton Drvišar je obstal in mrko gledal predse.

»No, ali mar nisem prav povedal?« je menil Janez.

»Nemara«, je rekel Anton.

»Saj sem te menda razumel.«

»S, in nisi, kakor se vzame.«

»Nikar ne zameri. Če se ti ne zdi za malo, mi povej bolj natanko.«

»Denarja ni niti, tudi posojila ne dobim nikjer več, da bi sinu pomagal do kraja.«

»Aha,« se je Andrejač popraskal za ušesi. »No, saj malo se mi je zdelo, a kaj hočem, ko sem pa glede denarja tudi sam cerkveni miši brat. Nič ne rečem, koruznih žgancev mi ne manjka in tudi ne ajdovih, evenk se pa ogiblje moje hiše kakor zdravi ljudje gobavcev. Kakor bi ti rad pomagal, ti denarjem ne bom mogel.«

»Ali imaš kaj dolga na gruntu?«

»Bog ne zadeni! Skoraj bi si rajši izkopal grob, kakor da bi zalezal v dolgove.«

»Ako bi pa vedel, da s tem rešiš druge in še sam sebi pomagáš?«

Drvišar je umolknil, Andrejač pa se je samo nasmehnil.

Kaj bi mi to koristilo, ko pa danes vendar noben živ duh več ne posodi kmetu niti beca.«

Tovariš je skomignil z rameni, češ da ni res tako hudo. On bi si s takim poroštvom še vedno upal toliko spraviti skupaj, kolikor potrebuje za izvedbo sinovih načrtov. Saj ne gre za dolgo dobo. V letu dni bi bilo vse urejeno in poravnano, vrhu tega pa še lep delež za nameček.

Andrejač je molčal in pustil tovariša, naj se izgovori. Bolj pa ko je ta govoril, bolj je bilo Janezu tesno. Po eni strani se mu je zdelo, da mu skoraj ne sme odreči usluge, po drugi se je bal, kaj se bo zgodilo, ako učenemu Francetu vse skupaj izpodleti.

V razmišljanje se mu tedaj oglasi Drvišar:

»Ako bi te prosil samo porošstva Janez? Lahko se zaneses, da te ne bom pahnil v nesrečo. Da mi je tudi z golemi rokami izkopati denar iz tal, ga izkopljem in vse za časa poravnam.«

In govori in govori tako na dolgo in tako prepričevalno, da je Andrejač naposled že ves vrtoglav. Niti sam se prav ne zaveda, kdaj in kako seže prijatelju v roko in mu z moško besedo obljubi pomoč. Zdaj se Drvišar šele razživi. Tu pri nas so razmere vse premajhne in pretesne in ljudje nimajo pravega smisla za napredek. Kdor ima še kaj okroglega pod palcem, čepi na denarju kakor koklja na jajcih. To pa je samo zato, ker znamo vsi skupaj premalo računati in ne vemo, da se stoječa voda usmrdi. Treba je večnega gibanja in kroženja, ako hočemo priti do uspehov. Zato se je France odločil, da s svojimi izumi ne bo nič več beračil doma, ampak pojde v Ameriko. Res je že tudi tam stiska vsakdanji gost, vendar so ljudje bolj širokosrčni in znajo ločiti, kaj velja in kaj ne. Učeni gospodje so ga že priporočili na take kraje, da ni treba imeti prav nič strahu. Tudi Drvišar sam pojde s hčerko vred s sinom hkratu v svet. Saj si Janez lahko misli, kako je. Ako z dekletom ostaneta sama doma, je zavist sosedov ugonobi. Kar čez noč tudi France ne more delati čudežev in bo vsckakor trajalo nekaj mesecev, preden se vse to presuče. Med tem bi morala oče in hči poslušati pikro roganje nevoščljivcev in se še otesati upnikov, ki bi jima bili dan za dnem na vratu.

In kakor je Drvišar govoril, je Janeza spreletavala kurja polt, vendar ni več maral snesti dane besede. Zgodilo pa se je tisti dan, da se je Andrejač po mnogih letih prvič spet napil kakor čep. Ko je v mestu pod-

pisaval, kar so mu prinesli papirjev na mizo, se je moral na vso moč potruditi, da ni telebni na tla in vse se mu je v vrtoglavosti zdelo naravno, koristno in pametno in je celo objel Drvišarja, preden sta se ločila. Sele čez nekaj dni mu je začelo brniti po glavi. Vprašal je tega in onega, kaj mislijo o takih rečeh in kako bi sami ravnali v podobnem primeru, pa se je vsakdo smejal in ga jel končno debelo gledati, češ:

»Kaj te je pa obsedlo, Andrejač, da ti roje take muhe po glavi? Pa menda nisi v resnici že komu nasedel? Le glej, Janez, da se ne boš namazal! Tako maslo človeka rado zaduši.«

Skraja ni niti mogli verjeti, polagoma ga je pa vendar pričelo skrbeti. Kmalu, le prekmalu se je v mestu prepričal, da je porok in plačnik za dolg, ki daleč prekaša vrednost vsega njegovega premoženja, ako Anton Drvišar pravočasno ne vrne posojila. Da je bila trpka gotovost še bolj trdna in neizbežna, je čez nekaj časa še prejel obvestilo, da je ves znesek tudi vknjižen na njegovo posestvo. Kakor izgubljen je držal v rokah pošastni papir. In kakor ga je ogledoval, je bil vse težji in težji, dokler mu ni končno roka omahnila pod neznosnim bremenom. Janez Andrejač se je sesedel za mizo in se srepo zagledal skozi okno. Zunaj se je poltje polagoma umikalo plodni jeseni. Kozolec je bil še poln zlatorumenega klasja in na vrtu se je sadno drevje šibilo pod težo rodovitnega blagoslova. Toda gospodarja ni moglo vse to nič razvedriti. Pred očmi mu je kakor goreča puščava migetala menica, ki jo je podpisal za prijatelja. Samo malo naj potegne napačen veter, pa bo plamen zajel vse, kar se je kdaj imenovalo Andrejačevo.

Poldrugo leto je časa, so tedaj povedali v mestu. V poldrugem letu se lahko marsikaj zgodi in nekateri, ki je zdaj še zdrav in vesel, bo nemara že spal pod rušo, in nekateri, ki danes še nihče ne ve zanj, bo med tem še prijoval na svet. Toliko se lahko izpremeni in se bo izpremenilo v poldrugem letu, le dolg, ki teži kmetijo, bo ostal kakor skala v gori. Kako naj ga Janez odplača in s čim, ako se Drvišarju kaj spakeda?

Posihmal je pri Andrejačevih utihnil smeh. Čas je brzel, kakor bi smidili za njim. Izprva je Janez še dobil dvakrat pisanje iz Amerike, da se razgovori in pogajanja ugodno razpletejo, nato pa je vse utihnilo, kakor da je Drvišarjeve pogoltnilo morje. Le čas je bežal, bežal, strahotno bežal. Kakor bi trenil, se je zasukalo leto in zdaj se že drugega pol nagiblje h kraju.

Pred tremi dnevi je prejel Janez Andrejač ta poravnan, ker bodo upniki sicer primobvestilo, da mora biti dolg do novega letani uporabili zakonita sredstva in bodo izterjali menico.

Do novega leta, a zdaj je božič tu. Drevo bo sveti večer. Otroci si urejajo jaslice, žena ždi v kuhinji in si skriva otira solze.

Božič.

Joj, kakšni prazniki bodo to in kakšno bo šele gorje, ki jim sledi za petami!

Gospodar je kakor iz uma. Ne vidi, ne sliši. Za vse okrog sebe je mrtev, le goreča pustinja pošastno migeta pred njim: menica! Pomoči ni, glasu ni od nikoder. Samo še teden dni, pa bo plamen pogoltnil vse. Včeraj še kmet Janez Andrejač bo jutri z vsemi svojimi popofen siromak in berač. Le zakaj je moralo priti do tega? Ali bi ne bilo stokrat boljše, ako bi bil Janez obležal na bojišču, namesto da ga je Drvišar otel? Koliko bi bilo obema prihranjenega gorja, koliko pa šele otrokom, ki zdaj po nedolžnem trpe!

Božični zvonovi. S kakšno prisrčno radostjo jih je poslušal Janez prejšnja leta, kako toplo so ga božali in mu segali v globino srca! Letos pa, kakor da tudi oni jočejo.

»Dober dan, Andrejač!«

Nekdo je vstopil, toda Janez je še vedno gluha.

»No, viš ga, viš! Pa menda nisi kakor jazbec, ki zimo prespi, si prišlec mane premle roke. »Dober dan sem ti voščil, Andrejač, pa se nič ne zganeš. Zlezi no brž raz peč, da mi boš nekaj podpisal.«

Gospodar se zdrzne. Ko sliši, da bi bilo treba kaj podpisati, se sunkovito vzdrami iz omtvelosti in se začne tresti.

Počasi zleze raz peč in se zmedeno ozira okrog:

»Ali nisi rekel, da imaš nekaj zame?«

»Seveda imam! Praznike sem ti prišel voščiti in mislim, da me boš vesel kakor pravični v Stari zavezi Odrašenika.«

»No, no...«

»Pa nič, če ne verjameš. Saj vem, da se ti niti ne sanja, kaj ti prinašam.«

»Dobrega bržčas nič, na to bi že skoraj kar glavo stavil.«

»Nikar je ne ponujaj, da ne boš res ob njo. Sicer pa vem, da se ti bo skoraj zavrtelo v njej. Zato rajši kar brž podpiši.«

In Janez podpisuje in niti ne ve kaj. Od kod? Iz Amerike?

»Berj, no, človek, preberi mi. Sam ne znam več in danes niti ne vidim.«

»Saj ni treba dosti gledati, ko boš lahko kar štel. No, nekaj pisanja je pa tudi zraven in ti ga lahko koj prečitam, ako res želiš.«

In pismonoša čita in strmi. Anton Drvišar sporoča iz Amerike, da je sin pred tremi tedni nakazal po banki znesek za kritje meničnega posojila, ki je Janez jamčil zanj. Upa, da bodo upniki denar še pravočasno prejeli in da zato Janez ne bo imel nobenih sitnosti. Ako bi se pa le kaj zamudilo, naj jim pokaže to pismo in naj se gospoda kar prepričajo, da je denar res nakazan. Na vsak način naj Andrejač stopi v mesto in si sam ogleda, kako in kaj. Nikar ne zame-

ri, ko se je tolikanj zavleklo. Tudi v Ameriki so težave in se mora France zahvaliti bolj srečnemu naključju kakor svojemu znanju, da so se mu vroče sanje naposled uresničile. Za trud in skrb, ki jo je Janez med tem moral pretrpeti, mu zdaj pošiljajo deset tisočakov, v kratkem pa se nameravajo vsi skupaj vrniti v domovino. Tedaj obiščejo zvestega prijatelja in se mu bodo skušali na primeren način izkazati hvaležne za njegovo dobroto in zvestobo. Dotlej naj se jih vsaj včasih malo spomni, ve naj pa tudi, da njim skoraj ne mine dan, da ne bi mislili na zvesto korenino Janeza Andrejača. Vsi skupaj mu voščijo prav zadovoljne praznike in njemu in njegovim toliko sreče v novem letu in za ves bodoči čas, da bi se lahko vedno vedro smejal, kakor se je znal nekoč.

»No, no, Andrejač, kaj pa šolobariš?« se zavzame pismonoša, ko neha čitati in se za trenutek ozre na kmeta, ki se komaj še drži pokonci. Mož je bled in kakor pepelnat, iz oči mu polze solze, na čelo mu sili znoj in ves drgeče, ko zajecija:

»Kaj, ali je res?«

»Ne bodi no, Janez, ne bodi šleva! Rajši preštej denar in se še mene spomni s kakšnim dinarčkom, ko ti je v taki zimi tako toplo solnce posijalo v hišo.«

In že kliče gospodinjino in otroke in govori in razlaga, da bi se mu skoraj jezik posušil.

Andrejač strmi in kakor v sanjah odrine pismonošo nanitnino, kakršne še ni bil deležen nikoli nikjer. Komaj potlej odhajajoči zapre vrata za seboj, seže Janez živin roko in stisne k sebi najmlajšega, nato pa vsi pokleknejo k jaslicam in se v nemi hvaležnosti strnejo z Bogom, ki je v ubožnem hlevcu prišel na svet...

Ivan Albrecht

Bedne duše

Jože je zastrmel v vizitko, pritrjeno na gosposka vrata, malo pomislil in pozvonil.

Kakor ne bi delal tega že nekaj dni brez vsakršnega občutka sramu od vrat do vrat, mu je tokrat zatolklo srce, ko je zarožljaj ključ v vratih. Pokazalo se je dekle v beli avbi. Ko je dvignil pogled k njej in topo zdrdral prošnjo za kosček kruha, skledico toplo juho ali kaj enakega, je nanadno obstal. Usta so se mu razkvečila v trmast smehljaj, poln zadrege, s katerim se je kljubovalno upiral občutku sramu, ki se je vroče dvigal v njem.

»Jože, ti beračiš?« Silno so se ji začudile oči.

Kakor bi ga udarila z bičem v lice, ga je speklo. Odstrkljal je po stopnicah, da sam ni vedel kdaj in kako.

»Jože!« ... je še klicala za njim. Toda ni mogel, zares ni mogel nazaj. »Motovilo!« ga je nahrulil nekdo, ko je zadel vanj. Še ozrl se ni. Strašno se mu je mudilo.

Saj še ni bilo tako dolgo, odkar je imel delo. Lomil je za pivovarno led nad ribniki. Četudi je stal napol v vodi in ga je skozi čevlje ščipal mraz v noge, mu je bilo ob misli na večerno mezdo vendarle toplo pri srcu. Ker je imel zaslužek, je bil polnovreden član človeške družbe. Vrata se niso zapirala pred njim.

Jože je jokal in dirjal po ulicah dalje...

Izraz, ki ga je bil videl na njenem licu, ga je bolel. Zaneslo ga je iz mesta v okolico, kjer se je že narahlo budila pomlad.

»Brezposelnost... berač«, je vrelo v njem. Človek, ki ni človek, ker ga je življenje izvrglo. Izpljunilo ga je kakor odvišno peno. V njem se kos za kosom ruši samozavest in hkratu jemlje s seboj spoštovanje do vsega, kar bi moglo človeku še kaj pomeniti.

Jože se je zrušil ob železniškem mostu, kjer je zelenel kosček trave. Drava je šumela pred njim in valila svoje blatne valove. Poslušal jo je in razmišljal. V žepu je našel kosček cigaretnega ogorka. Nervozno ga je mečkal in ga nazadnje vrgel v Dravo.

»Saj ni nikogar, ki bi mi ga zapalil«, je menil in se ozrl po cesti. Bila je samotna ob tej uri, ko sede ljudje navadno pri kosilu.

Potem je pomislil na Katico, kako je stala pri tistih gosposkih vratih in ga gledala z začudenimi očmi. »Jože, ti beračiš?«

Pred njim se je pojavil človek. Bil je še mlad, vendar je Jože strokovnjaško ugotovil, da je berač ali vsaj brezposelnost. Postal mu je žal ogorka, ko je videl, da mu visi na ustnici cigareta.

Postopač je uganil njegovo misel. Segel je v žep in mu ponudil šop dišečih cigaret. »Vzemj, če si z menoj!«

Jože se spoznal, da so cigarete ukradene. Mučilo ga je poželenje. Segel je po šopu.

»Koga si okradel?«

»Bogatca, ki jih bo lahko pogrešal.«

Kadila sta in metala ogorka v Dravo. Mladčev obraz je bil videti zamišljen. Jože pa se je ves predal užitku, da niti na Katico ni več mislil.

Po progi je prisopihal vlak in se zavil v meglo lastne pare izgubljal za ovinkom.

Mladec se je vznemiril. Oči so mu oživele.

»Tamle se peljejo milijoni! Ena sama srečna ura, pa bi bili tvoji. Potlej ne bi sedel razcapan v zmrzlem blatu in pobiral po cestah ogorka.« Zasmel se je tako, da se je Jože zavzel.

»Da bi oropal vlak, ta misel se mi zdi naravnost smešna.«

»Prav nič ni smešna, če pomisliš, da se je to že marsikomu posrečilo.«

Mladec se je razgrel. Jože pa je spoznal, da ima opravka z velikim drznežem, če že ne poklicnim tatom.

»Kdo bi tudi toliko letal za delom in postal pred vratmi kakor bolna kokoš«, je govoril mladč. »Sam sem bil nekdanj tako neumen. Delo je težavno in prav malo denarja prislužiš z njim. Treba je le nekoliko spretnosti, pa imaš denarja več, kakor ga potrebuješ.«

Jože ga je poslušal iz hvaležnosti, ker ga je bil pogostil s cigaretami. Bil bi že odšel, tedaj pa je potegnil postopač iz žepa kos klobase, katero je z malomarno kretnjo potisnil predenj.

Vnovič je ostrmel.

»Tudi to si ukradel?«

Postopač se je izognil odgovoru in se zasmel.

»Jaz sem sit!« je dejal čez nekaj časa.

Potem je oživila cesta. Prihajali so ljudje.

»Pojdj!« je dejal tedaj postopač. »Tukaj nisva varna. Poznam šupo, kjer si skrit, da te smrt ne najde.«

Jože je razumel. Dasi se mu ni bilo treba skrivati, je vendar šel z njim. Ko sta hodila nekaj časa, sta dospela do šupe, ki je osamljena stala sredi širokega travnika. Po slabotni lestvi sta zlezla na njeno podstrešje. Postopačev kot je zakrival kup nametane slame. Obenem je imel v strehi izvidno linico, ki si jo je bil napravil s tem, da je izdril šop slame iz strehe. Najprej se je zato pognal k tej linici, a ko je spoznal, da ju ni nihče zasledoval, je olajšano vzkliznil: »Nihče nama ni za petami!« Potem se je vrgel vznak v seno in zamižal, kakor bi hotel spati. Jožetu se je videl njegov obraz zelo zaskrbljen.

Prižgal si je zadnjo cigareto, ki mu je še ostala.

Postopač je planil pokoncu: »Pa menda ne boš tu kadil! Zapališ mi šupo, potem si lahko iščem skrivališče bogve kje.«

Ta malenkost ga je očitno strašno razburila. S pljunki je ugasil cigareto, ki jo je bil Jožetu divje iztrgal iz rok.

»Nevarno je tudi, da naju zavoha kdo, ki bi se izgubil tod mimo«, je dejal pozneje nekoliko mirneje. »Vidi se ti, da si še novinec.«

Neprijetno je obšlo Jožo, rekel pa je: »Ti si torej poklicni tat in razbojnik.«

Te besede, skoraj prostodušno izrečene, so postopača nekoliko dirnile. Nevoljno je odvrnil: »Kaj bi toliko bevska! o tem... Vzajem pač, kjer je, in dam tja, kjer ni... Ljudem se zdi to nekaj strašnega, jaz sam pa se ne čutim nikakega grešnika. Ubil še vendar nisem nikogar... in dotlej... dotlej imam čisto vest.«

Jože je strmel. Hotel je nekaj reči, toda postopač ga ni pustil do besede. »Kaj bi ti isto« je nadaljeval. Vse skupaj je samo čenčanje. Poglej mene, že od rane mladosti kradem, a niso me še dobili. Ko me je mati rodila nezakonskega, se ni vprašala, ali me bo imela s čim prerediti. Pustila me je gospodarju, kjer je služila in o katerem so govorili, da je dober. Vezal mi je birmo in mi poklonil staro pokvarjeno čebulo, ki je kazala čas čisto narobe in katero sem že drugi dan zakopal nekje na vrtu. Od tedaj sem ga mrzil. Učil me je krojaštva, ker je bil sam krojač in ker si je obetal od mene zastojnsko pomoč. Vendar mi je bilo šivanje v sobi zoperno, da me je stresal mraz. Za to sem se mu večkrat maščeval. Po malem sem mu izmikal novce iz škatle za šivalne potrebščine, ki jo je hranil na omari... prav po malem, da ni nikoli ničesar opazil. Enkrat sem bil vendar nekoliko nepreviden. Zljubilo se mi je ure, bleščeče zlate ure, ki je bila starcu posebno pri srcu. Našel jo je nekega dne pri meni in takrat me je pretepel, da sem obležal bolan. A starec je potem še govoril, da je dober, ker me ni naznanil. Od tistih dob me ni več toliko priganjal k delu in meni je bilo zelo prav. Nazadnje sem jo neke noči popihal v mesto. Iskal sem delo, a delati se mi ni prav ljubilo, zato sem si štel v srečo, ko sem našel na tovariša, ki zdaj odsedeva svojo kazen Marsičesa me je naučil. Neprevidnost ga je spravila redarjem v roke. Za uspešno delo je treba skoraj vedno dveh. Zdej sem ostal sam. V načrtu imam čeden vlomček, le stržarja mi manjka. Ti se mi zdi primeren. Saj si menda že toliko na koncu, da si zavrgel vso prazno šaro naukov o poštenosti. Glad privede človeka pač do čisto drugih naukov, ki so nemara modrejši od onih, ki jih pridigujejo siteži.«

»Toda ti si vendar bil sit. Ni ti bilo sile pri krojaču!« se je vmešal Jože v njegove besede, boreč se s čudnimi občutki.

»Sit, sit... To spet ni tisto, kar mislim. A tepec si, če ne vzameš, kar ti ponujam.

Za pol ure straženja ti ne bo treba delati leto dni, tolikšen bo tvoj delež.

Joži je prihajalo vroče. Vendar ga je ob misli, da bi postal tat, stresal mraz.

Molčal je.

»V mislih imam blagajno, ki je polna denarja. Le precej nedostopna je in je treba dobrega stražarja, če si jo hočemo prilastiti.«

Koliko časa je že, kar ni imel Jože v roki stotaka. Vendar njemu samemu še nikoli ni bilo prišlo v misel, da bi kradel. Bil je kot otrok deležen vendarle boljše vzgoje. Dasi mu je bila mati ubožna in je zgodaj izgubil očeta, ga je vselej navajala k dobremu. In Katica, ki ji je obljubil, da se vzameta, ko se bo izučil mizarstva. Zanašala sta se na pridnost svojih rok in sta zato pozneje oba šla v mesto. Ona, da bi prislužila kaj za opremo, a on, da bi iztaknil službo s plačo, ob kateri bi mogla pozneje oba živeti. Pa je bilo hudo. Najprej je bilo hudo Katici. Ničesar ni vedela, kako se gospodinji v mestu. Preveč natančne so se ji videle mestne gospodinje. Jože je dobil službo s še precej dobro plačo. Tolažil je Katico, da se bo kmalu preokrenilo v dobro tudi zanjo. Upal je, da se mu bo plača zvišala do višine, da bo mogel preživljati družinico.

Pa je prišlo drugače. Katica se je privadila. Še sama je postala natančna. Jože pa se je znašel lepega dne na cesti. Izgubil je službo kakor mnogi drugi in odtlej je sprejemal priložnostna dela in čakal in upal.

Se na misel mu ni prišlo, da bi kradel. A zdaj sedi tu poleg njega na kupu slame človek, čigar obraz se v temnih obrisih riše iz polmraka in mu pravi, naj krade.

Kakor zlobni duh! Zakaj bi moral z njim. Saj se je kljub uboščini počutil skoraj dobro. Preveč ga je upanje, da dobi vendarle delo. Potem bi bil konec vsega grenkega. Lepo bi si uredil dom in bi šel po Katico tja v lepo gosposko hišo, kjer se mu je včeraj ob vratih začudila: »Jože, ti berač?«

Da, prosil je, a kradel nikoli. Ali je mar prositi sramota, če je človek zabredel v siromaščino? Ne, Katica se ne bi bila smela tako začuditi, ko je ugledala njega, prosjaka. Pognala ga je s svojimi začudenimi očmi daleč od sebe med tatove in razbojnike. Nikoli ne bi bil potrkal na tista vrata, če bi bil vedel, da je Katica za njimi. A kdaj je premenila službo, da ni tega prav nič vedel? Spet se je oglasil zlobni duh iz teme:

»Blagajna je nabito polna, to vem. Denarja bova imela ko toče. Treba je le previdnosti.«

Denar... Jožeta je privzdigovalo. Misli so bile preomamne. Že so začele vstajati v njegovih možganih predstave, ki so mu slikale kupe denarja. Brez denarja nisi človek. Beden ubožec si, pred katerim se zapirajo vrata. Še Katica se sramuje prosjaka. A če bi prihodnjic pozvonil pred njenimi vrati v dostojni obleki in ves obložen z zavetki darov, bi bila nanj ponosna in on bi bil srečen. Kaj za to, če bi bil denar ukraden, glavno je, da Katica ne bi vedela, da je ukraden...

Tedaj mu je zlobni duh iz teme ponudil čutarico in Jože je zaduhal žganje. Srknil je. Čez čas je srknil vnovič. Še lepše misli so ga začele prepletati. Jože se je zavedel le še toliko, da vsega tega ni, a da bi moglo biti. Da, moglo bi biti, če bi bil denar... Potem je segel znova po čutarici, a tat mu je zabranil.

»Dovolj je, ako hočeš ohraniti vedro pamet. A ta nama je zdaj potrebna kakor le kaj. O polnoči odrineva. Če boš dobro stražil, dobiš četrtino plena. Če ne, te čaka ječa in še kaj.«

Jože se je zdrznil. Torej pojde zares. Zares naj postane tat.

Okoli dveh po polnoči je stražil. Tat ga je bil privedel po stranskih ulicah pred visoko belo hišo. V pritličju so bili nameščeni trgovinski prostori. Jože je naenkrat obstal. Ta hiša se mu je videla znana. Ali ni bil danes že tu? Da, saj to je hiša s Katico, iz katere je drvel danes dopoldne bolan od sramote, ker je prosil. In zdaj naj bi prav tu kradel? »Tu ne bom stražil!« je s trdim glasom dejal tovarišu, ki ga je vlekel nekam za hišo, kjer je bilo dvorišče.

»Molči!« je šepnilo srdito iz teme. »Ali pa ti zaprem gobec za vselej!«

»Ne bom stražil!« je pribijal Jože v sebi. »V hiši, kjer služi Katica, ne bom kradel.«

»Za menoj!« je ukazoval tat. »Za menoj, ako ti je do kupov belega denarja, ki bodo kmalu tvoji!«

Denar... Jožeta je gnalo skoraj nezavedno naprej. Naj se zgodi zdaj, kar hoče, a potem nikoli več...

Tat se je z mačjo gibčnostjo plazil dalje. Jožeta je moral večkrat opomniti, naj hodi opreznije in naj ne dela šuma. Skočila sta skozi okno v neke kletne prostore, a potem je odprl tat s svojim ključem vratca, skozi katerega sta prišla k stopnicam, ki so držale navzgor. Tako naglo in lahkotno je šlo vse skupaj, da je Jože strmel. »Ta posel ni težaven«, je misli pri sebi.

Na stopnišču se je začela njegova naloga. Moral bi patuljirati od stopnišča do vhoda v skladišče, nad katerim so ležale pisarniške sobe. Tu je bila tudi ona nabito polna blagajna, o kateri je tat govoril.

Tat je bil izginil v smeri proti sobam, a Jože je prešteval sekunde in čakal.

Stopnišče je bilo obširno in neznano. Jožeta je obhajal občutek, ki ga dotlej še ni poznal. Bilo ga je groza.

Sekunde so se vlekle. Tat je moral imeti težavno delo, da ga ni bilo toliko časa nazaj. Tiho se je premaknil Jože proti sobam. Če bi ga smel poklicati. A bilo mu je naročeno, naj tiho zabrlizga le v nevarnosti. Toda vladala je globoka tišina, tako globoka, da si je Jože ni upal prekiniti z glasno stopinjo. Stal je mirno in z napetostjo vlekel na uho.

Ljudje v hiši so spali. Z njimi je spala Katica, kateri se prav gotovo ni sanjalo da je njen Jože tako blizu. Da, blizu, a hkratu daleč od nje, zakaj v današnji noči je postal

tat. Denar krade njenemu gospodarju. Za njo ga krade, a Katica ne bo vedela. Saj se zgodi le tokrat, a potem nikoli več.

Jože je zdajci zaslišal šum in tudi zapazil postavo, ki je tekla proti njemu.

»Hudič, zakaj nisi bolje stražil!« se je skoraj v diru pognal tat mimo njega.

»Vse skupaj se je ponesrečilo«, je spretelo Jožeta in tisti trenutek se je zavedel, da mora tudi on bežati. A bilo je prepozno. Uslužbenci in gospodarji, vse je vrelo na kup.

»Kraši sta hotela!« je odmevalo po hodniku.

»Kaj?«

»Denar... Blagajna je odprta. Le še nekaj trenutkov, pa bi bila pobegnila s plenom. K sreči je slišal paznik, ki leži v skladišču, šum nad seboj in se po strmih stopnicah pognal v pisarniške prostore. Bil je skrajni čas.«

Tedaj so privedli tatu, ki so ga bili ujeli, ko je bil že na dvorišču. Divje je gledal okoli sebe in klet, ko so ga zvezanega priklopili Jožetu. Jožetu je telo rahlo drgetalo. Kako bliskovito se je preobrnilo vse v eni sami minuti, ki je preklala njegov sen na dvoje. Nepremično je upiral oči na svoje trdno povezane roke.

Pred njim je stala z drugimi uslužbenci Katica in nepremično strmela vanj, kakor bi ne verjela svojim očem.

Ah, da bi bila vsaj izpregovorila. »Jože, ti kradeš?« bi bila morala reči, toda strmel je nemo in niti teh besed mu ni privoščila.

Le, ko je odhajal in ga je orožnik sunil s puškinim kopitom, je rahlo vzkliknila. Vendar se Jože ni ozrl. Vedel je, da se je sramovala celo tega svojega rahlega vzkrika.

Trdo je stopal s tovarišem in je polagoma začel potihem kleti kakor on. Na stražnici so jima pridružili še troje ptičkov, ki so jih bili ujeli v pretekli noči.

Ko je nastopilo jutro, so jih skupno eskortirali na policijo. Ljudje so postajali na ulicah in si ogledovali četico bednih in izvrženih ljudi z različnimi občutki v srcih. Ogledovali so tudi Jožeta, ki je stopal med njimi trdo in težko.

Četa najbednejših je pogoltnila tudi njega... Milka Adamičeva

Čudne sanje

Sele solnce je zbudilo gospoda Koprivo iz sna. Nekaj časa si je mel zaspane oči, čez čas pa se je glasno zasmel. Nato je skočil iz postelje, se ozrl po ženi, ki je vsa radovedna zastrmela vanj, in planil v še silnejši smeh.

»Kaj pa ti je, da že spet noriš?« je Koprivca naposled vzkliknila, čeprav bi ga bila rajši ozmerjala, ker si je oblačil raztrgane nogavice.

Gospod Kopriva pa se je kar zvijal od smeha, se naposled vrgel na posteljo in bral z nogami v zrak:

»Če bi vedela, kakšna neumnost se mi je sanjala! O, joj, kakšna neumnost!«

Zdaj je še žena planila iz postelje in nestrpno čakala, da ji mož pove in razloži — kakor običajno ob jutrih — svoje sanje, ki so bile vedno silno zanimive.

»No, povej že enkrat! Povej, kaj se boš tako napravljal!« je vzkliknila, vsa koprneča od radovednosti.

Gospod Kopriva se je zresnil, a takoj nato se je spet glasno zakrohotal. To pa je gospo Koprivco začelo jeziti: že je hotela Koprivi povedati nekaj resnih, a premislila si je in dejala s sladkim glasom, v katerem pa ni mogla zabrisati sledu naraščajoče nejevolje:

»Daj, no! Povej, kaj je bilo! Tudi meni se je sanjalo nekaj imenitnega. Takoj ti razodenem, samo povej najprej ti!«

»Ne povem,« se je Kopriva še nekaj časa branil; ko pa to ni pomagalo in je bila Ko-

privca vedno bolj nasilna, jo je rezko zavrnil:

»Nič ti ne povem, ker si tako radovedna. Moram te ozdraviti tvoje neznosne radovednosti, zaradi katere sem že toliko pretrpel. Razumeš?«

»Dobro, pa ti ne skuham kave in pojdi lačen v urad!« se je Koprivca skujala in spet legla.

»Kakor hočeš, povem pa ne in ne, rajši se ustrelim!« je odvrnil Kopriva odločno in se začel oblačiti; toda zdaj pa zdaj se je moral na glas nasmejati, tako da Koprivce le ni zdržalo v postelji. Brez besede je vstala, se oblekla, šla v kuhinjo in pripravila prav dobro kavo, upajoč, da ji bo mož vendarle razodel svoje skrivnostne sanje.

Kopriva se je medtem oblekel in prišel v kuhinjo:

»No, ženka, daj mi kavo! je dejal, ko je videl, da kava še ni pripravljena. »Mudi se mi v urad; zaradi teh neumnih sanj bom nazadnje še prepozno!«

Koprivca pa je gledala skozi okno, kakor da ga ni slišala. Ko je odločneje zahteval kavo, se je obrnila k njemu in ga je zavrnila:

»Ne dobiš je, dokler mi ne poveš, kaj se ti je sanjalo!«

Kopriva pa je tudi ostal trden:

»Ne povem, ker potem bi se moral ustreliti! Sicer pa mislim, da sem ti ljubši živ kakor mrtev,« je nadaljeval smealjaje se in segel na štedilnik, da bi si sam nalil kavo.

Koprivca je srdita planila k njemu, ga sunila stran in zakričala:

»Če ne poveš, tudi kave ne boš pil!« Čez trenutek pa so se ji oči zalile s solzami. »Saj vem, kaj se ti je sanjalo, da si ne upaš povedati. Gotovo si mi bil v sanjah nezvest. Saj te poznam, kakšen si.«

Še mnogo je govorila o tem, toda Kopriva ni utegnil več poslušati: bil je skrajni čas, da je vzel klobuk in odhitel v urad.

Med tem ko se je Koprivca pripravljala na maščevanje, je Kopriva zagrenjen sedel v uradu za pisalno mizo in žaloval za prijetno dišečo kavo, ki je ni popil. Sploh mu je bilo nekam sitno in nerodno. Zdelo se mu je, da so to tudi drugi opazili; celo predstojnik ga je ošinil nekajkrat z resnim pogledom. Sprva se je jezil na svojo ženo, pozneje pa je zmirom bolj spoznaval, da je vendar sam vsega kriv. Saj se mu vendar ni sanjalo nič taksnega; mirne duše bi bil lahko razodel ženi svoje sanje in ne bilo bi jutrnega spora in zdaj bi ne bil sredi dopoldneva še tešč. Kdaj bo šele obed? No, pa tedaj ji bom vse povedal, smejala se bova in vse bo dobro, je nazadnje sklenil.

»Kaj pa je danes z Vami gospod Kopriva? Ze spet ste napravili pogreško. Poprimite se vendar z resnostjo dela, lahkomišljenih ljudi imam že tako dovolj!« ga je oštel njegov predstojnik, ko je bil Kopriva sredi najlepših misli o obedu in spravi z ženo.

Tako, zdaj še to. Po tolikih letih vestnega dela so me prišleli med lahkomišelnice ljudi, si je Kopriva govoril že ves zmeden. Oh, te nesrečne sanje, zakaj jih le nisem razodel svoji ženi, zdaj se venomer vračajo in me ovirajo pri delu.

Ko je zazvonilo poldne, si je Kopriva globoko oddahnil in naglo odhitel domov, da razodene svoje sanje čimprej, ker sicer se utegne pripetiti še kaj hujšega.

Zatopljen v najlepše misli je pozvonil doma. Že je hotel veselo objeti ženo, toda ta se je takoj umaknila v sobo, ko mu je odprla vežna vrata. Kopriva je sicer stopil za njo, toda Koprivca ga je ostro zavrnila:

»Pusti me! Na štedilniku te čaka obed. Lahko ga poješ s svojimi sanjami vred!«

Kaj naj bi zdaj storil ubogi Kopriva? Šel je v kuhinjo, da sam poobeduje, saj je bil že pošteno lačen. Najprej je treba spraviti želoдец v red, potem pa bo že potolažil svojo ženo.

Toda silno se je začudil, ko je našel na štedilniku list in na njem napisano z velikimi črkami: Ženska stavka.

To mu je bilo preveč.

Obrnil je list in napisal na drugo stran: Danes je sicer prvega, a denarja ni, ker tudi moški stavkajo!

Nato je naglo odšel, stopil v oddaljeno gostilno in si naročil najboljši obed. Ko se je dodobra nasitil, si je dal prinesiti še pol litra vina in nato še pol. Vse popoldne je sedel ob vinu in čedalje bolj pozabljal Koprivco, službo, sanje. Šele na noč se mu je posvetilo, da se mora vrniti k ženi, čeprav bo huda. Prav milo se mu je storilo, ko je začel razmišljati o tem, kako ga v tem času Koprivca, s katero sta živela dvajset let v miru in slogi, išče bogve kod. Naročil si je še pol litra, da obudi kesanje. Res, zdaj je bil prepričan, da je grešil, hudo grešil in pripravljen je bil na pokoro.

Ves omamljen od vina in težke vesti se je dvignil in počasi odnaval proti domu. Večkrat se je sicer nevarno opotekel, toda naposled je vendar otipal domačo hišo.

No, doma sem, zdaj bo konec tega strašnega dne in vse bo dobro, si je govoril, se povzpelo po stopnicah in pozvonil. Dolgo je čakal, a vrata se niso odprla. Pozvonil je še enkrat, toda zaman.

Torej je odšla, je skoraj zaihtel. Tako hudo sem se pregrešil! O, te nesrečne sanje! Vse bom popravil, tudi denar ji bom dal, ves denar kakor navadno, samo naj pride, se je razkiokal, sedeč na stopnicah pred vežnimi vrati.

Tedaj pa je zaslišal nad seboj mili glas svoje žene:

»Hvala Bogu, da te spet imam!« vzkliknila Koprivca in prišla Koprivo za roke. »Čeprav mi nočeš povedati svojih sanj, samo da si prišel.«

»Tako ti bom vse povedal, ljuba ženska,« se je razveselil Kopriva. »Samo čakaj, najprej ti bom izročil denar!«

Dvignil se je in segel v žep po denarnico. Toda v tistem žepu, kamor jo je navadno shranjeval, je ni bilo. Nestrpno je začel iskati po ostalih žepih. Sleknil si je plašč, suknjo, a denarja ni bilo nikjer. Obupan se je spet sesedel na stopnice, se prijel z obema rokama za glavo in zajokal na glas:

»O, te sanje! Zjutraj sem se jim smejal,

zdaj jih pa imam, zdaj jih pa imam! Do pičice so se uresničile. Vidiš, Koprivca, vse to s emi je sanjalo. Zbudim se, ti hočeš vedeti moje sanje, jaz ti jih pa ne povem. In potem vse, kakor se je danes zgodilo: brez kave v urad, predstojnikov opomin, obed v gostilni in nazadnje izguba denarja. Samo konec je bil srečnejši, denarnico si ti našla in jo prinesla...«

Kopriva je še pretresljiveje zajokal, tedaj pa ga je objela Koprivca in se zasmejala:

»Ljubi moj, glej, saj je tudi konec takšen, kakršen je bil v sanjah,« in pomolela mu je denarnico pod nos.

Kopriva je ves blažen objel ženko in ji obljubil, da ne bo nikdar več zamolčal svojih sanj.

Anton Ingolič

Štempiharjevega Blaža nesrečen konec

Kadarkoli je šel Štempiharjev Blaž skozi domačo vas, se je že kje izza ogla vežnih vrat prikazal kakšen paglavci, se zasmeljal in zaklical:

Blaž, Blaž,
kam krevljaš?
V Kurjo vas
po par klobas!

Kmalu se je okrog paglavca nabralo še več drugih otrok, ki so nagajive besede vsekrižem ponavljali. Po navadi se Štempiharjev Blaž še zmenil ni za otročaje in je samozavestno, kakor bi ne bil ničesar slišal, korakal dalje.

Toda včasih ga je neznansko pogrelo nezazlužen zbadanje. Bliskovito se je okrenil in stekel za nagajivci. Kriče so se razgubili otroci na vse strani.

Vaščani so bili že vajeni tega.

Le redkokdaj je kdo izpred hiše zakričal nad Blažem, češ naj pusti otroke pri miru.

»Saj imajo več pameti kakor ti,« je še dostavil in se ni brigal več zanj.

Blaž pa je užaloščen šel proti domu.

Njegova bajta je čepela ob nizkem bregu za vasjo. Podedoval jo je bil po svoji materi, vdovi Štempiharici, ki je umrla prav na sveti večer.

Na smrtni postelji je dejala mati sinu:

»Blaž, hiša je tvoja in kravica v hlevu. Boš že živel. Če se pa kdaj oženiš, vzemi Agato.«

Tedaj je bilo Blažu že trideset let. Ni imel ne brata, ne sestre. Kakor nobenemu tudi njemu ni prizanesla svetovna vojna.

Od takrat, ko ga je neki narednik udaril s puškinim kopitom po glavi, ni bil nikoli več pri polni pameti.

Ljudje, ki v svoji zlobi tako radi pozabljajo nesrečo bližnjega, so postopali z Blažem kakor z bebcem.

Po materini smrti je postal Blaž še bolj mrk in samosvoj. Kuhal in pral si je sam, sam je obdeloval zemljo okrog bajte in tudi molzel je sam.

»Čemu neki,« je premišljal večkrat, »so mi mati svetovali Agato za ženo? Ančka ne mara zame, jaz pa Agate ne maram.«

Ančka je bila hči vaškega krčmarja. Blaž se je zagledal vanjo. Ob neki priliki jo je kar naravnost vprašal:

»Ančka, če me hočeš, pa te vzamem?«

Ančka ni mogla iz smeha, oči so ji bile polne solz od same prešerne veselosti. Potem je z napol resnim obrazom odvrnila:

»Seveda, Blaž! O svetem Nikoliju bo poroka!«

Blaž se je še tisto uro odpravil v farovž vpraševati župnika, kdaj se bo obhajal sveti Nikolj.

Župnik, ki se je komaj vzdrževal smeha, mu seveda ni mogel pojasniti, in Blaž se je užaljen vrnil domov.

Od tistega dne ni več mislil na Ančko, pa tudi v krčmo ni več zahajal.

Pozimi se je zakopal v svojo bajto kakor polh in se ni ganil nikomur razen ob nedeljah v cerkev. V hlevu se je pogovarjal s sivko, v svoji zakajeni izbi pa s črnim mačkom, ki je po cele ure prečepel na zapečku.

Žive duše ni bilo v bajti, kvečjemu če je včasih prišla Agata po kakšen liter mleka.

Gostačka Agata Skobernetova je stregla v boleznirajni Štempiharici.

Imela je že čez štiri križe na hrbtu in je s svojim nezakonskim sinom Mihecom stanovala v Franconovi kajži.

Pred leti je pri Franconu služila za dekle. Pravili so, da je njen sin Mihec sad pregrešne ljubezni z gruntarjem Franconom. Natančnejšega ni vedel nihče, le to so vedeli vsi, da ima Agata Skobernetova brezplačno stanovanje v Franconovi kajži. Agata se je preživljala kot dninarica pri kmetih. Bila je zdrava in čvrsta kakor robidnica in je kajkrat pravila svojim znankam:

»Tako bi se omožila, samo da mi kdo pomigne. Baba brez dedca je kakor riba brez vode.«

Še mislila ni pri tem Agata, da se bodo njene precej jedrnato izgovorjene besede res kdaj uresničile.

Tisto leto je okrog božiča zapadlo precej snega. Štempiharjev Blaž se je bil na božični dan namenil k deseti maši. Po cerkvenem opraviilu jo je počasi mahal proti domu. Sredi vasi ga je zdajci zajela gruča otrok. Od vseh strani so letele besede:

Blaž, Blaž,
kam krevljaš?
V Kurjo vas
po par klobas!
Če jih sneš,
domov ne smeš,
če jih prodaš
domov ne znaš!

Blaž je v veliko veselje otrok nekajkrat zamahnil s palico po zraku, hoteč razgnati nadležne paglavce. Toda dosegel je prav nasprotno. Otroci so pričeli delati kepe iz snega in jih metati proti Blažu.

Ena je zadela Blaža na čelo. Divje je zatulil in se nagnal za otroci.

Agatin Mihec, ki je bil tudi med nagajivci, se je spotaknil in padel. Blaž ga je dohitel zavijet palico in mahnil z njo po dečkovem hrbtu. Mihec je zakričal in se zvrnil nazaj v sneg.

Blaž pa se je zmagovalno zasmeljal in zbežal proti domu.

Vse to je gledal Francon z domačega dvorišča.

»Norec,« je zavpil za bežečim Blažem, »kaj pa pobijaš otroke! Le počakaj, nazna- ni te bom!«

Stopil je na cesto, kjer je v snegu stokal Mihec.

»Vstani! Ali te je hudo?« se je sklonil nad dečkom — svojim sinom.

»Na, ovri se name, povedem te domov!« je dejal Francon in ga dvignil.

Agata je vzdihovala in obenem sklepala roke od začudenja, da je Francon vendar enkrat prestopil prag njenega stanovanja.

»Privedel sem ti fanta,« je govoril Francon in kakor v zadregi begal z očmi po sobi. »Tisti Stempiharjev norec ga je pošteno oplazil, še ubil bi ga bil, da nisem prišel v pravem trenutku.«

Agata je položila sina na posteljo in zraven vzdihovala. »Kolikokrat sem ti že rekla, da pusti Blaža pri miru!« Potem je pogledala Francona.

»Hvala ti Storil si svojo dolžnost, saj je otrok tudi tvoj sin.«

Francon je stal ob durih in gledal v tla, kakor bi bil iskal besed. Ze nekaj let je bil vdovec, brez gospodinje pri hiši.

»Agata,« je počasi izpregovoril, »jaz sem se naveličal samotarnenja. Oženim se! Če ti je prav, pa takoj pred puštom stopiva pred oltar.«

Tega Agata ni pričakovala. Z odprtimi usti je bulila v Francona in samo prikimala. Francon je molče šel.

Na Stefanovo je župnik oklical Francona in Agato enkrat za trikrat.

Stempiharjev Blaž je ves zamišljen prišel iz cerkve, stopil v hlev in pobožal sivko.

»Nič več se ne bova pogovarjala, sivka! Kdo te bo zdaj krmil, kdo molzel? Veš, zdaj tudi Agate ne bo več po mleko; omožila se bo. Pa ne z menoj, kakor so mati želeli, ampak s tistim Francom, ki je rekel, da me bo naznanil! Letošnji božič je Blaža požrl, razumeš, sivka? Pojdem, za zmeraj pojdem. Zbogom, sivka!«

Šel je, poiskal debelo vrv, jo pritrdil na kljuko pod lesenim stropom in si vtaknil glavo v zanko.

Na šentjanžev dan so ga sosede našli obšenega. Pod truplom je čepel črn maček in ježno pihal nad prišleci.

Pravijo, da vsako leto okrog božiča v razpadajoči Stempiharjevi bajti straši.

Nnesrečna Blaževa duša se vrača po mir, ki ga ji v življenju ljudje niso hoteli dati.

Vinko Bitenc

Mrtvi mejaš

(pripovedka)

»Na meji pod gozdom straši... Stari Ferlan je moral imeti nekaj na vesti, kar ga teži še zdaj na onem svetu... Tako so menili prebivalci samotne gorske vasi.«

»Bog mu daj nebesa!« so želeli svojemu mrtvemu sosеду. »Najbrž ni bilo kaj prav pri tisti nesrečni pravdi zaradi zemlje.«

»Ali kaj govori?« so se plaho vpraševali. »Vzdihuje,« je vedel povedati Grebenc, postaven možak, ki je prikazen že večkrat videl. »Glas pa ni razločen.«

Radovedni so bili, ali se prikazen premika. Nekateri so trdili, da stoji mirno kakor kip na oltarju.

»Sklanjja in pripogiba se kakor človek, ki nekaj meri,« je pravil Grebenc. »Ni pa nihče drugi kot rajni Ferlan, saj je sijala luna, ko sem šel mimo njega.«

»Kdor bi ga nagovoril, bi ga morda rešil,« so modrovali vaščani. Izkušeni Pelin je vedel, kako je treba začeti. »Vsak dobri duh Boga časti, ti pa, kaj potrebuješ?« Tako moramo govoriti z duhovi.

Grebenc si je zapomnil te besede. Nikomur ni omenil, kaj je sklenil v svojem srcu. Tri dni se je postil in četrto noč se je odpravil na mejo, ko je odbila enajsta ura. Nič ga ni bilo groza, ko je zagledal temno postavo, ki se je sklonila in spet vzravnila. Spoznal je starega Ferlana.

»Vsak dobri duh Boga časti,« ga je nagovoril, čim se mu je približal. »Ti pa, kaj potrebuješ?«

Prikazen je spregovorila. Čulo se je kakor iz daljave: »Kdo si, ki mi hočeš pomagati?«

Povedal je svoje pravo ime in duh je nadaljeval svecano: »Poslalo te je usmiljenje, zakaj tisoč let že trpim in ko bo minilo tisočkrat tisoč stoletij, se večnost še ne bo pričela...«

»Kako dolgo bo še trajalo vaše trpljenje?« je vprašal sočutno.

»Dokler ne najdem rešilca. Ako si poslan od Boga, mi boš odprl nebesa...«

»Storil bom vse, kar bom mogel,« se je častno zavzel.

»Tedaj prestavi tale mejnik za tri sežnje navzdol proti vasi...«

Grebenc je pomišljal: »Prestavljanje mejnikov je po zakonu prepovedano... Zemlja bo razkopana... Brez sledi ni mogoče kaj takega izvesti... Zares, nevarno opravilo...«

»Ne boj se, prijatelj! Med nama in med svetom leži neprozorna senca... Nobeno človeško oko naju ne vidi in na tleh se ne bo jutri nič poznalo...«

»Pa lopate tudi nimam ali rovnice, da bi ga odkopal...«

»Ni treba ti orodja. Kar zagradi ga in potegni, zemlja ga bo izločila sama in spet sprejela vase...«

Komaj se je Grebenc dotaknil mejnika, mu ga je zemlja res kar dvignila in potisnila v roke. »Kam naj ga denem?« je vprašal mrtvega soseda.

»Semkaj ga postavi!« mu je pokazal z dolгим koščnim prstom.

Kamen ni imel nobene teže. Nesel ga je z lahkoto in spustil na odkazani prostor. Zemlja ga je potegnila vase do polovice ter ga tesno objela.

»Zdaj sem rešen!« Na obrazu prikazni je zasijalo blaženstvo. »Pojdi domov in povej mojemu sinu, pa tudi drugim sosedom, kaj se je zgodilo.«

Grebenc je ugovarjal: »Mladi Ferlan mi ne bo hotel verjeti...«

»Ferlan dobro ve, kaj sem mu naročil, preden sem umrl. Pa mi ni hotel pomagati.«

Duh je bil izginil, kakor bi bil ugasnil svetilko.

Mejnik je bil drugi dan res prestavljen za tri sežnje. Sosed, ki je po krivici izgubil zemljo, je prejel povračilo. Duh se ni od takrat več prikazal.

Soteščan.

Klic iz brezna

(Pripovedka)

Na travniku pod Sotesko je še danes udrina, ki je pa že delno zasuta. Nekdaj je bilo na tem kraju globoko brezno, kjer je ponoči strašilo. Stari Lesjak je srečal tukaj neznanca v lepi črni obleki. Voščil mu je dober večer ter ga vprašal, koliko je ura. »Jaz nikdar ne vem, koliko je ura,« je odgovoril s čudno odmevajočim glasom in izginil v temo.

Ponoči se je čulo iz brezna obupno klicanje. Marsikdo, ki je šel mimo, se je pognal v beg in tresnil doma ob vrata. Škrjanec iz Soteske pa je bil borenjak za tri enake. Prav nič ga ni

pogrelo, ko je prišel neke noči mimo brezna in slišal iz globine: »Pomagajte!«

»Ali si moter padel?« Mož se je pogumno ustavil. »Pa ne moreš venkaj?«

»Ne morem,« je ječalo nekje v globočini.

»Kdo pa si?« se ni bal vprašati. Spomnil se je zgodbe, katero je čul že tolikokrat. Pred davnimi leti tu še ni bilo brezna. Udrlo se je šele pod jezdecem, ki je prijezdil po dolini nekega temnega večera. Samo obupen krik, pa ni bilo več ne konja ne jezdec, oba je pogoltnila zemlja.

Stal je na robu brezna in čakal odgovora. »Ako ne moreš venkaj, ti pomagam.« Škrjanec ga je imel tisto noč pod kapo.

»Pomagaj! Sezi globoko, kar moreš in me potegni iz jame.«

Mož je iztegnil svojo krepko desnico. Tedaj ga je spreletela groza. Roka, katere se je dotaknil, je bila trda in mrzla. Nekaj silno težkega se je oklenilo njegove roke. Čudno, da ni omahnil o globino.

Senca, katero je potegnil iz brezna, se je spremenila v moško postavo. »Tako si me rešil!« je spregovorila. »Kaj želiš za plačilo?«

»Ničesar. Dobro delo izgubi vso vrednost, ako ni prav opravljeno...«

»Spomni se me, kadar boš v stiski ali nevarnosti. Obudi eno samo tiho misel, pa ti bom hvaležno pomagal...«

Duh je izginil, utihnil je tudi klic iz brezna. Jama se je začela sama zasipati in ožiti.

Minilo je več let po tem dogodku. Škrjanec ni potreboval obljubljenе pomoči; pri kupčiji je imel srečo; vsaka pot mu je bila poplačana z novim dobičkom. Na kako nevarnost že dolgo ni več mislil, čeprav je pot, po kateri je hodil iz mesta, držala po gozdu, kjer so roparji prežali na potnike. »Dva ali tri bi že otrkal s palico...« si je mislil, ko je stopal pozno nekega večera proti domu. »Pa saj ne bo nikogar,« se je tolažil, ker je bil že sredi gozda.

Tedaj je nekdo zažvižgal v prste. Škrjanec so obkolili tolovaži. »Stoj! Denar ali življenje!« Našlemljen razbojnik mu je nastavil na prsi bodalo.

Mož se ni upal geniti. Roka, ki je držala palico, mu je odrevenela; ni je mogel dvigniti v obrambo. V nevarnosti se mu je sprožila rešilna misel. »Duh iz brezna pomagaj!« je zaklical v strahu za življenje.

»Tukaj sem!« je zabučalo iz gozda. Roparji so zbežali z divjim krikom.

Škrjanec ni videl drugega kakor drobno lučko, ki mu je svetila po prebiti nevarnosti vso pot iz gozda.

Soteščan.

Melhijorjeva kriva pota

Melhijor Hlačon pride iz Škofje Loke v Ljubljano. Ker ne dobi vsega blaga naenkrat, mora ostati v Ljubljani več dni. Kaj naj počne ubožec te večere sam v Ljubljani. Pa se seznani z lepo mlado Ljubljanko Dragico, ki je bila prav dovezna za Melhijorjevo dvorjenje.

Po končanih opravkih se Melhijor vrne nazaj v Škofjo Loko k svoji dragi ženi.

Ko spi Melhijor prvo noč po končanem ljubljanskem veselju spet v domači postelji, sanja tako živahno o svoji ljubici, da v spanju večkrat glasno zakliče: »Dragica, Dragica...«

Melhijorjeva boljša polovica se spričo tako glasnega klicanja zbudi in vsa prestrašena reče možu: »Ze pet let sva poročena, a še nikdar nisi govoril v spanju. Zdaj pa naenkrat glasno sanjaš. Kdo pa je tista Dragica?«

»Ah, draga ženka,« razlaga Melhijor, »nikar si ne misli ničesar hudega! Bil sem v Ljubljani pri prijatelju, ki ima krasne konje. Zlasti mi je ugajala kobilica Dragica. Sai veš, da me konjereja zelo zanima.«

Ženka se je s to razlago zadovoljila in obe zakonski polovici sta spet zaspali.

Po več dneh, ko se je Melhijor iz pisarne vrnil opoldne domov, ga je žena sprejela s kislosladkim obrazom, češ: »Pomisli Melhijor, tista krasna kobilica iz Ljubljane ti je danes pisala...«

PRVI

Upnik (študentu): »Obljubili ste mi pred letom, da bom jaz prvi, ki mu boste vrnil denar.«

Študent: »Saj sem tudi držal besedo. Dolej še nikomur nisem vrnil denarja.«



Nocoj je sveta noč miru

*Spet zvezde se utrinjajo
in v angelce spreminjajo,
ki spuščajo se na zemljo
in rajske pesmice pojo.*

*Zgrnila se je sveta noč
čez plan do tihih gorskih koč;
za rebrijo gori zaklad,
kjer nekdanj stal je stari grad.*

*Prerasel je skalovje mah,
graščinski rod je danes prah.
Božična noč pa spet budi
nam pravljice iz davnih dni.*

*V teh pravljicah ni več strahu,
nocoj je sveta noč miru,
po zemlji zgrinja se skrivnost:
nocoj je Jezušček naš gost.*

Soteščan

Jurček gre k polnočnici

Se nikoli ni bil Jurček tako žalosten kakor tisti sveti večer. Ko so zvečer sedeli doma za mizo in gledali jasele, pred katerimi je brnela drobna lučka, je oče dejal, da letos ne pojde nihče od družine k polnočnici. Snežilo je. Debele snežinke so se valile izpod neba, v vetru so se sukale in padale kakor vrtoglavice na tla. Ves hrib je bil že zasnežen, vse ceste. Saj je padlo v nekaj urah več kakor pol metra snega in še zmerom je snežilo, snežilo.

In Jurček bi bil šel tako rad k polnočnici! Daleč je bilo do cerkve. Poleti, ko je šla pot sama iz hriba v dolino, je potreboval zanj po ure, zdaj pa bi bil potreboval dosti več.

Pa je začel premišljati, kako bi prišel sam k polnočnici, če domači ne bodo hoteli iti.

Oče je kmalu nato vstal izza mize, pogledal na zaprašeno uro, ki je zaspano tikala v kotu in dejal:

»Deset bo že. V posteljo, da bomo lahko jutraj prej vstali. Pa pojdemo k jutrnji maši, če bo sneg ponehal. V takem meteu na polnočnico še misliti ne smemo.«

In ne da bi se bil zmenil za druge, je stopil v čimnato in ga ni bilo več nazaj. Jurček se je počasi pobral. Niti besede ni znil, samo žalosten je šel skozi kuhinjo pod streho, kjer je bila njegova izbica. Tam je spal sam.

Kako naj le pride k polnočnici? Ta misel mu je še neprestano blodila po glavi. Kako naj pride skozi sneg in vihar? Če ga ne bo, se bodo jutri fantje iz njega norčevali, da je zaspal, ali pa, da si ni upal priti.

Tedaj se je iznenada spomnil. »Očetove krpice bom vzel, pa bom lahko prišel po snegu v dolino.« Poti pa tudi ne bo težavno najti, saj jo dobro pozna. Vsak dan je hodil k fari v šolo in nikoli ni zgrešil.

Skrivaj se je spazil v shrambo poleg kuhinje in res privlekel izza skrinje očetove krpice. Še nihče jih ni letos potreboval, saj je bil to prvi večji sneg. Vse prašne so še bile.

Vrnil se je v svojo podstrešno izbico. Pripravil je svojo praznjo obleko in čevlje. Kar hitro se je oblekel, da bi se lahko čimprej odpravil na pot, o kateri je vedel, da bo dolga. V čevlje, ki so mu bili tako dosti preveliki, je namašil papirja, ker je v šoli slišal, da papir greje v noge. Potem je oblekel še suknjič, da ga ne bi zeblo.

S krpijami v rokah se je splazil s pod-

strešja v kuhinjo. Za ognjiščem je bil spravljen ključ. Previdno ga je vzel in odklenil hišna vrata. Potem je odrinil še zapah. Vrata so se s sunkom odprla in sneg mu je bušil v obraz.

Oddahnil se je. Zdaj mora še tiho zakleniti, da ne bo nihče slišal, potem pa hitro v dolino.

Ključ je položil na okno, da bi ga nazaj grede takoj dobil, potem pa je šel.

Izprva je stopal zelo težko. Krpelj ni bil vaje in takoj se je utrudil, ker je moral tako široko stopati. Toda kmalu mu je šlo tako lahko, da je na krplje kar pozabil. Tudi vdiral se mu ni preveč. Le časih, ko je prišel nad kakšno kotanjo, kjer je bil sneg še zelo rahel, je stopil nekoliko globlje. Še zmerom je snežilo, toda pot je dobro poznal, iz doline pa se je čulo tudi že zvočenje.

Zvonovi so vabili k polnočnici. Nihče od njegovih domačih je letos ne bo slišal, samo on. Nevoščljivi mu bodo. On pa jim bo rekel:

»Pa bi imeli še vi toliko poguma kakor jaz!«

In kako ga bodo gledali fantje. Gotovo si nihče ne misli, da bo v takem vremenu prišel.

Med temi mislimi mu je hitro mineval čas. Sam ni vedel, kdaj so postali zvonovi še glasnejši in kdaj je prišel v dolino. Preden se je zavedel, je stopal že mimo prvih hiš, in zdaj še malo časa, pa bo pri cerkvi.

Kar oslepilo ga je, ko si je odvezal krplje in stopil skozi cerkvena vrata. Vse se je iskriilo v neštetihi lučih. Ljudi je bilo še malo v cerkvi. Saj je bila ura še zgodnja in tisti, ki so stanovali v bližini, so prihajali zmerom šele v poslednjem trenutku. Videl je nekaj fantov iz sosesčine, ki so ga začudeni gledali. Izzivalno se jim je posmejal, češ: jaz se ne ustrašim vremena. Zlezel je v klop in se stisnil v kot.

Počasi se je cerkev le napolnila. Jurček je bil truden in upehan. Zadremal je in šele takrat, ko so prvič zadonele orgle s kora, se je predramil.

Okoli njega so že sedeli ljudje, pred oltar pa je prišel stari župnik s težkimi koraki...

Polnočnice je bilo kmalu konec. Bog ve, ali se je to samo njemu zdelo, ali pa se je gospodu župniku res mudilo, da je svojo pobožnost tako hitro opravil.

Zdaj je bilo treba misliti na odhod proti domu. Pred cerkvijo je stalo nekaj fantov. Eden izmed njih je stopil k njemu in mu rekel:

Jurček bi bil šel najrajši domov, toda to takem vremenu. Kje imaš pa očeta?»

»I, spat so šli,« se je moško odrezal Jurček ves srečen, da govori odrasel fant, tako tovariško z njim.

»Ali pojdeš z nami v gostilno?« so ga vpraševali drugi.

Jurček bi bil šel najrajši domov, toda to vabilo je bilo le preveč laskavo, da bi se mu bil odrekel. Ne zaradi pijače, saj pijače ni maral, toda zaradi vabila samega. Kje se je že kdaj primerilo, da bi bili fantje, ki pojdejo drugo leto k vojakom, vabili s seboj dečka, ki bo moral še dve leti hoditi v šolo.

Pomišljal se je, ali naj gre z njimi, ali ne, toda tedaj mu je fant spet rekel:

»Samo toliko pojdi, da dobiš kaj toplega. Kozarec žganja te bo pogrel. Saj dolgo tako ne smeš ostati, če hočeš priti še pred jutrom domov. Pot bo dolga in lahka tudi ne bo v teh zametih. Skoraj boljše bi bilo, če bi ostal kar v dolini do jutra. Zdaj v temi lahko še pot zgrešiš.«

Jurček se je odločil, da pojde s fanti. Do jutra pa ni hotel ostati v dolini, ker je vedel, da bo očeta skrbelo, kaj se mu je zgodilo, če ga zjutraj ne bo našel v postelji. Fantje v gostilni so nekaj časa hvalili njegov pogum. Namesto enega kozarčka žganja je moral popiti dva. Kako ga je to pogrelo po želodcu!

In kako ga je ščemelo po griu. Noge so mu postale neskončno lahke. Kar same so ga nosile iz vasi, ko se je poslovil od fantov.

»Preden bo ura, bom doma. Lepo bom legel in nikomur ne bom povedal, da sem bil pri polnočnici. To bo oče debelo pogledal, ko mu bodo jutri pri fari vse povedali. Jaz pa se bom smejal.«

Pot je začela lezti v hrib. Jurček je računal, kod mora iti. Najprej na levo, potem pa ovinek čez sedlo, na drugi strani pa je njegov dom.

Še zmerom je snežilo. Zdaj je bilo snega že skoraj meter in tudi dosti rahlejši je bil kakor prej. Pogosto se mu je vdrl pod nogami. Toda za to se ni zmenil. Pogumno je šel dalje v hrib. Nekoliko utrujen je postal. Časih se mu je zazdelo, da mu noge klecajo v kolenih. Ali je bilo to res, ali si je samo domišljal? Računal je, da bo kmalu na polovici poti. Še nekaj časa mora hoditi po levi, potem bo prišel do visoke smreke, na kateri je pribito znamenje in tam bo zavil. Da, doma vsi spijo. Nihče ne ve, da je bil Jurček pri polnočnici in da se zdaj skriva v vrata. Prav nihče.

Spomnil se je, kako mu je pripovedoval sosedov Tonček o božiču, ki ga praznujejo v mestu. Tam je še dosti lepše kakor tu na deželi. Tam je vse mesto razsvetljeno, vsaka hiša se iskri v tisočih lučih. In povsod postavljajo na sveti večer božična drevesa. Same dobrote navežejo nanje, lesketajoče se trakove in drobne svečice. In pod drevesca denejo potem darove za otroke.

Ali ne bi bilo lepo, če bi imeli tudi pri njih doma takšno drevesce? Saj je toliko darov, ki bi jih Jurček rad imel. Lepo orodje za žaganje, pa kakšno knjigo in še mar-

sikaj bi mu bilo všeč. Da, če bi napravili takšno drevesce, res ne bi škodovalo.

Jurček stopa po snegu. Nekoliko počasi je njegov korak, kolena mu čedalje bolj klecajo, toda tega skoraj ne čuti. Pa je res dobro žganje! Človeku kar vzame vso slabost.

Zdaj mora biti še kakšnih deset minut do sedla.

»Če bom dobro stopil, bom še prej tam,« si je dejal Jurček in pospešil korak. Noge so se mu nekoliko zapletale.

»Na vrhu se odpočijem,« si je rekel.

In res, še prej kakor v desetih minutah je bil na vrhu. Velika smreka se je temno odražala iz sivobelega snega. Prav za prav je bil tudi sneg črn, samo senca smreke je bila dosti temnejša od njega. Pod njenimi širokimi vejami snega skoraj ni bilo. Te veje so segale tako nizko, da se je moral Jurček skloniti, ko je lezel pod nje.

Nekaj minut počakam tu, da si nabere novih moči, potem pa pojdem dalje. Slabe četrte ure, pa bom doma,« je modroval sam pri sebi.

Stisnil se je k deblu. Zeblo ga je. Roke je vtaknil v žep.

»Nekaj minut,« si je še enkrat rekel. »Pri-leže se takšen počitek.«

»To bi bila mati v skrbeh, če bi vedela, kod hodim,« je potem pomislil. »Pa oče tudi. Da, kar kmalu moram iti dalje. Zdaj bo ura že najmanj dve in ob treh moram biti v postelji. Oče ima navado, da vstaja že ob štirih zjutraj in pogleda po hiši. Kaj bi rekel, če ne bi našel ključa za ognjiščem?«

Da, v mestih, tam je dosti lepše. Tam vstajajo ljudje pozno, ko jim že sonce posveti na posteljo. Jurček pa mora vstajati vsako jutro zgodaj, ko pa je toliko dela pri hiši, a denarja ni, da bi mogli imeti hlapca.

Toda zmerom tudi ne bo tako. Jurček pojde v mesto. Učil se bo. Za gospoda pojde. Saj mu je rekel gospod župnik, da bo pomagal. V gimnazijo pojde in potem na visoko šolo. Gospod bo. Hitro bodo minila leta učenja, prav tako hitro, kakor minevajo zdaj v šoli pri fari. Potem bo dobil dobro službo. Malo mu bo treba delati, denarja pa bo imel dovolj. In ko bo že dosti prihranil, se bo pripeljal spet na vas. S parom konj.

Ali ne bi bilo lepo, če bi prišel takole na sveti večer, kakor je nočoj? In v vozu bi pripeljal s seboj božično drevesce, vse okrašeno. Potrkal bi na vrata. Mati bi mu vsa plašna in radovedna odprla, on pa bi ji stisnil roko in nesel drevesce v sobo. Na mizo bi ga postavil, da bi segalo prav do stropa. Oče bi sedel za pečjo in ponosen bi bil nanj. Da, njegov Jurček, pa gospod! In potem bi Jurček prižgal sveče na božičnem drevescu in pod veje bi postavil darila. Visoke škornje za očeta in toplo kučmo, za mater pa nov predpasnik in blago za obleko, pa še kaj dobrega. O, kako lepo bi bilo!

In Jurčku se iznenada zazdi, da je že gospod, da so vse šole že za njim, da je že v mestu, da je že prišel z božičnim drevescem domov.

In Jurček gleda zadovoljni materin obraz. In domača izba se iznenada vsa razširi, tako svetla postane, tako velika, tako lepa. Kakor mestna soba je.

In Jurček misli dalje, misli, misli, toliko lepega...

✱

Šele drugi dan opoldne je prišel Jurček domov. Trije fantje so ga prinesli. V snegu je zmrznil.

Boris Rihteršič

Tinica

Zunaj hiše so se vzdramili koraki. Tinca je prislubnila:

»Mama.«

Glas je plah in drhteč. Od jutra že deklica čaka matere, ki je rekla, da gre v mesto po očeta. Zdaj se mrači, a ni odnikoder še nikogar.

Po drugih hišah vlada nočoj samo veselje, v Petrinovi bajti pa mrzla samota, ki stiska desetletni deklici srce. Kadarkoli kaj zaškrtaja zunaj v snegu, hiti deklica k oknu in gleda. Včasih gre mimo sključen delavec, včasih leti samo pes, včasih pa sploh ni korakov, ampak je zaškripala le veja na malem sadnem vrtu ali odtrgan drog v plotu.

Tinci je tesno. Vso jesen se je veselila praznikov. Oče ji je obljubil toliko lepega, da je komaj čakala trenutka, ko se razgrne po hiši božični mir, ko zasije žar blaženosti, ki spremeni najubožnejšo sobico v pravljčen svet lepote in dobrote. Pa se je zgodilo tam v začetku adventa. Očeta ni bilo iz tvornice, le Reza, materina prijateljica je prišla in govorila nežno in zamolklo, naj se Nana, Tinčina mati, nikar preveč ne ustraši. Ni nič hudega in nič preveč nevarnega. Majhna nezgoda. Kakopak, nesreča nikoli ne počiva. Očeta Lenca je malo pritisnilo v tvornici. Nekaj narobe se je prestopil, pa je bilo brž navzkriž. Stroj je pač stroj.

V resnici res ni nič hudega. Zdravnik je moža koj obvezal in Lenc je naročil pozdrave za domače. Je tudi rekel, naj se nikar ne boje.

»Kje pa je?« je mati vsa solzna sklenila roke.

»O, je Lenc v dobrih rokah. Naravnost v Celovec so ga odpeljali. Z avtom kakor gospoda. In zdaj so že zdravniki okrog njega. Saj zdravniki danes znajo vse.«

Reza je govorila, da je bila soba polna njenih besedi, mati pa je bolestno stokala v to tolažilno ploho in se jela odpravljati na pot.

»Nikar nikamor ne hodi, Nana! Kaj bo počel otrok sam doma!«

»Saj veš, da ga moram videti! Lenc, ubogi moj dobri, nesrečni Lenc.«

Tedaj je zaihtela tudi Tinca. Ko je videla, da se mati odpravlja na pot, se je je krčevito oklenila in ni odnehala, dokler je mati ni vzela s seboj.

Tri ure sta hodili do mesta. Tinca še zdaj kakor v omotici vidi sobo, kjer v dveh vrstah stojte postelje. Na eni izmed teh je ležal ves v obveze in povoje skrit človek, njen oče. Komaj, komaj je mati sprosil, da so jo s hčerko pustili k postelji. Tinco je obšla groza. Ali je to res njen oče? Ne gane se, nobene besede nima zanj in niti ozre se ne po njej...

Mati je stala kakor okamenela. Nobenega vzdihla, nobene besede, le solze so ji polzele po preplašenih licih. Tako sta čakali, dokler jima usmiljenka ni ukazala oditi.

Odtlej skoraj ni bilo dne, da ne bi Tinčina mati premerila dolge poti v Celovec in spet nazaj. Vračala se je vselej z upanjem, da bo očka kmalu spet doma. Ko je davi odhajala, je rekla Tinci:

»Danes bodi prav posebno pridna, da te bo očka bolj vesel. Prideva oba, veš Tinca.«

Mali se je zaiskrilo v očeh. Vse je pospravila, vsako malenkost je dela na svoj prostor, potem pa je čakala. Naj ne prižiga luči, ji je naročila mati, da se ne zgodi nesreča. Zato zdaj čaka Tinca v temi in drgeče. V peči je ogenj že zdavnaj ugasnil in v sobo sili mráz, a Tinca si ne upa zakuriti. Samo čaka in čaka. Ko prideta oče in mati, bo vendar tako toplo in lepo.

Zunaj hiše se vzdramijo koraki. Nekdo si otkava sneg s čevljev. Zdaj sta torej prišla.

V skoku hiti Tinca odpirat:

»Mama, očka.«

Klic radosti zamre, ko spozna Tinca Rezin glas:

»Ali si še kar v temi?«

Deklica vzdrhti. Nenadno veselje se preljuje v jok.

Reza gre z malo v hišo, nažge luč in govori. Nemara sta se zamudila in prideta zjutraj. Seve, saj je Nana dosti nespametna če misli, da bodo bolnika ponoči spuščali v ta volčji mráz in na tako pot.

Reza govori, kakor bi sekal drva. Njene besede so trde in mrke.

»Najpametnejše bo, da greš z menoj. Če ju zjutraj ne bo, se peljeva gledat v mesto.«

Tinca se brani, a Reza noče ničesar slišati.

»Le ne bodi trmasta,« godrnja, jo vleče za roko in že zaklepa vrata.

Zunaj brije veter. Nekje je kriknilo. Tinci se zdi kakor očetov klic. Drgetaje se oglaš. Mir.

Spet je kriknilo. Mali se zdi kakor materin glas.

»Mama.«

Odnikoder odziva, samo Reza rentaci, naj vendar molči.

V temo se včasih zalije svet bakle. Oddaljeni že gredo k polnočnici. Tu, tam je čuti govorjenje iz teme.

Nekje obstane gruča. Bakle se zgostijo. Vedno več jih je in prostor po staro jelšo je kmalu ves razsvetljen. Ljudje se gneto, se prerivaio in bulijo v tla. Tudi Reza potegne Tinco tjakaj.

»Nana.«

Bogve kdo je rekel. Tinca čuti, kako se negreza svet pod njo. Kakor v sanjah sliši Rezo:

»Kakor hitro sem izvedela, da je Lenc prestal, sem šla po otroka. Moi Bog, sem vendar mislila, da bo Nana ostala v mestu in počakala...«

Tinca sliši, a ne razume. Kakor ranjena golobička plane k materi, jo objame in grebe sneg raz njo.

»Mama, mama, kje je očka, mama, kje je očka?«

Nana leži sklonjena. Ne sliši hčerke, ne sliši ljudi, ne sliši zvonjenja božičnih zvonov. Vroče hčerke solze se goste na njenih licih v mrzle ledene bisere.

Ivan Albreht

Za bistro glave



Kateri deček je vrgel sneženo kepo gospodu v glavo

★

Imena onih, ki bodo na to vprašanje prav odgovorili, objavimo v prihodnji številki.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Nekaj čarovnij za praznike

Čarovnij na svetu ni, vendar pa je dosti reči, ki so jim zelo podobne. Če znate kaj takega v veseli družbi pokazati, boste zmerom priljubljen družabnik in povsod vas bodo radi klicali. Zlasti v dolgih zimskih večerih imajo v vsaki hiši radi zabavo. No, in če boste pokazali kaj presenetljivega, česar ljudje še ne znajo, vas bodo imeli res za pravega čarovnika, posebno če boste znali svojo navidezno čarovnijo zaviti v lepo obliko.

Tu vam bom zdaj opisal nekaj tistih čarovnij, vi pa jih potem preizkusite in pokažite veseli družbi.

Kako sežgemo na papirju napisano ime, pa nam potem pepel sam pokaže ime na roki.

Z mlekom ali kisom napišemo kakšno ime ali nekaj črk na hrbet roke in počakamo, da se pisava posuši. Potem napišemo v družbi isto ime ali črke na kos papirja in rečemo, da bomo papir sežgali. Ime pa se bo spet pokazalo na roki. Če potem papir, na katerem je ime napisano, sežgemo in si s pepelom tega papirja odrgnemo tisti del roke, kjer smo prej napisali ime, se bo to ime spet pokazalo.

Kako sežgemo nit, na kateri visi prstan, pa prstan vendar še visi na pepelu.

Nit napravimo vlačno, prepojimo z raztopljeno soljo in potem posušimo. Nanjo obesimo prstan. Nit potem zažgemo, da vsa zgore. Toda zaradi tega se nit ne pretrga, ampak bo prstan še zmerom visel na njej. Seveda ta sežgana nit ne bo več tako močna, kakor je bila prej, in moramo zato paziti, da ne bomo vzeli pretežkega ali prevelikega prstana ali pa, da se prstan ne bo zibal, ker se nam utegne sicer nit pretrgati, nam pa se bodo vsi smejali, če se nam bo poizkus ponesrečil.

Kako streljamo s ključem brez smodnika.

Vzeti moramo votel ključ in v votlino naliti vode. Potem zamašimo luknjo s koščkom lesa ali zamaška kolikor mogoče tesno, tako da ne bo mogel zrak uhajati iz notranjosti ključa.

Če bomo potem držali ključ nad svečo ali nad ognjem, se bo ključ segrel in bo razbeležena voda vrgla zamašek iz votline. Pri tem pa bo počilo, kakor bi bili ustrelili s pištolo.

Kako obrnemo poln kozarec vode, pa se voda ne razlije.

Ta čarovnija je prav preprosta, vendar pa bo marsikoga presenetila. Vzeti moramo skoraj do vrha poln kozarec in reči navzočim, naj poizkusijo kozarec postaviti na glavo, ne da bi vodo razlili. Tega seveda nihče ne bo znal. Potem pa jim mi pokažemo to čarovnijo. Čez kozarec položimo kos gradkega papirja, ki pa ne sme biti prevelik. Z dlanjo potem prekrijemo papir in kozarec počasi in previdno obrnemo. Čeprav bomo potem roko odstranili, kar je treba storiti previdno, bo vendar papir obvisel na kozarcu in zadržal vodo, da se ne bo razlila. Ko hočemo kozarec spet obrniti v pravo smer, moramo iznova pokriti papir z roko. Če hočemo poizkus ponoviti, moramo vzeti nov papir, ker drugič ne bi več držal tako kakor prvič.

Kako spravimo jajce v steklenico z ozkim vratom

Manjše jajce namočimo za tri ali štiri dni v močan vinski kis, da postane potem v njem čisto mehko. Nato ga oprezno tlačimo skozi vrat v steklenico in ga tu spet zalijemo z mrzlo vodo. Tako bo dobilo svojo prejšnjo obliko in trdoto, gledalci pa se bodo čudili, kako smo debelo jajce mogli spraviti v tesno steklenico.

Kako skuhamo jajce brez ognja.

V skledo vode, v kateri naj bi skuhali jajce, položimo kos negašenega apna, ki je velik kakor gosje jajce. Potem skledo pokrijemo in jajca bodo v desetih minutah skuhana.

Ubogljivi novce

Na mizo, ki je pokrita s prtom, položimo novce za 50 par, na desno in levo pa damo po en novce za 20 dinarjev in položimo čezenj vinski kozarec, tako da stoji na robovih obeh velikih novcev nad malim novcem.

Če praskamo zdaj z nohtom malo po prt pred kozarcem, bo manjši novce v kratkem času prišel sam izpod kozarca. Če znamo praskati prav narahlo, da nas nihče ne opazi, se bo gledalcem zdelo, kakor bi novce prišel izpod kozarca kar na ukaz.

Kotiček za ugankarje

REBUS



POSETNIKA

Valerija L. Bezun
Komen

Kaj bere ta gospodična v »Domovini« najraje?

DOPOLNILNICA

...vijica, bole... ..bana, .o.a, gr...
Vi...ca

Namesto pik vstavi prave črke. Dobil boš same besede, nove črke pa dajo pregovor.

ČRKOVNICA

T A D O O P I
H O M T E D A
I V A S V O R

MAGIRCEN LIK

A A A A
D E E M
O O R R
R S V V

Iz teh črk sestavi štiri besede, ki pomenijo: 1. ujeta; 2. turško ime; 3. prepričanje; 4. romunsko mesto. Besede se berejo enako v navpičnih in vodoravnih vrstah.

Rešitve in imena tistih, ki bodo vse uganke prav rešili, bomo objavili po novem letu. Rešitve sprejemamo do konca leta.

NE GRE NA LIMANCE



Gospod: »Jaz vas ljubim, prelepa gospodična.«

Gospodična: »Ali lovite ribe tudi na tako neumne vabe?«

ŽENSKI VESTNIK

Zimska moda v znamenju vitkosti

Letošnja zimska moda kaže prav malo izprememb. Tako zvana linija je ostala; čim bolj si tenka, toliko bolj si moderna. Obleke, kostumi, plašči, jopice, vse se tesno prilaga k životu. Le rame pri plaščih in kostumih so zelo podložene in tudi rokavi pri ramah so podloženi s trdim platnom, da stojijo gube lepo pokonci.

Plašč na primer je tesno ušit v pasu, ima spredaj in zadaj globoke ušitke, da se natančno vidi, kje je pas. Pa tudi na spodaj je plašč gladko padajoč brez vsakih gub. Zapenja se na tri gumbce, ki pa so prišli v dve vrsti, tako da potrebuješ za plašč šestih gumbov. Vso pozornost moraš posvetiti rokavom. Rokavi so zelo košati. Imajo polno gub in se proti komolcu ali zapestju počasi zožujejo tako, da so za pestjo čisto ozki. Velik ovrtnik iz krzna še bolj poudarja široke in dvignjene rame.

Kostum, čim preprostejši, tem modernejši je. Krilo je ozko in ravno, jopica preprosta, tesno se oprijemajoča v pasu, ima dva žepa in se zapenja kakor plašč na tri gumbce. Rokava sta zgoraj široka, drobno nabrana ali nabrana v gube in se proti komolcu zožujeta poudarjajoč s tem razširjene rame. Krznen ovrtnik in manšete so okras kostuma. H kostumu spada seveda tudi bluza, ki je lahko ali pletena ali iz blaga, odnosno svile, in pa velik šal, ki ga zavežeš v pentljo, kar poživijo obleko.

Obleke so kaj preproste, imajo razne našitke in so okrašene z gumbi ter zapete do vratu. Tudi imajo razne ovrtnike iz svile ali črkestelega blaga, pa usnjen pas z veliko zanonko.

Zelo so moderni štajerski klobučki, ki pa pristojajo samo kostumu, če je po športno prirojen. Ne moreš na takega klobuka nositi k vsaki obleki ali plašču, ker se vidi to smešno in neokusno. To je tako, kakor bi moški oblekel športne hlače in na glavo poveznil cilindar.

Pri izbiri blaga, kroja in barve bodi vedno previdna in dobro premisli, kaj boš izbrala. Ne kupuj preveč kričavega blaga, posebno če imaš malo obleke.

Kako ravnaš z dojenčkom

Pred vsem ne razvadi dojenčka! Daj mu točno ob uri jesti. Prej ga, kadarkoli je moker. Skopaj ga v primerno topli vodi vsak večer dobro oterj in ga med nožicami namaži z vazelino, da ga ne bo peklo.

Če ima otrok red, je vedno v čistih, opranih plenica in dobi hrano točno ob uri, ne bo zlahka bolan. Skrbi le, kadar otroka previjaš ali koplješ, da je soba topla, da ga tedaj ne prehladiš. Skrbi pa tudi, da bo imel otrok redno prebavo, zlasti da ne bo trpel za zaprtjem. Če mu kamilični in janežev čaj ne pomagata, tedaj otroka klistiraj: če sama tega ne znaš, naj te babica nauči. Dobra prebava je otrokovo zdravje.

Napačno pa ravnaš, ko si otroka skopala, povila v čiste plenice, ga nahranila in dala spat, da ga potem voziš ali ziblješ ali celo nosiš toliko časa, da zaspi. Sit, zdrav otrok mora zaspati takoj, ko ga deneš spat. Če pa otrok noče zaspati, vedi, da si sama kriva, ker si ga že razvadila s tem, da si ga vozila ali zibala, ko si ga položila spat.

Če otrok malo zajoka, ne teči takoj k njemu, pusti ga, naj malo joka, saj s tem se mu samo pljuča utrdijo. Skrbi, da bo soba zmerom dobro prezračena, kjer otrok spi. Ne suši okoli peči plenice (in morda še neopranih) v sobi, kjer imaš otroka. Otroku potrebuje dobrega čistega zraka. Nesj otroka ali ga v vozičku pelji vsak dan vsaj za eno uro na zrak. Napačno je misliti, da dojenčka ne smeš pozimi nositi po mrazu. Otroka dobro zavij in ga nesj ven, da se utrdi. Privoščji mu

nežega zraka, da ne bo slaboten in podvržen iznim boleznim.

Ce je otrok bolan, ga ne vozari sem in tja po hiši. Otroka morda boli glava in bi tako potreboval miru, od tresenja v vozičku pa mu je le še hujše. Tudi če otroka vzameš v naročje, ga ne tresi in ne trepljaj po telescu, to vse povzroča bolečine in joče še bolj. Otroka z mirno, milo besedo potolaži, gladi ga malo po glavi, pa se bo kmalu pomiril.

Ne razvadi otroka, s tem mu prav nič ne koristi, temveč škoduješ, ker se primeri, da nimáš vedno časa zanj in tedaj trpi otrok kakor ti. Razvajeni otrok noče biti prav nič sam; čeprav je zdrav, hoče imeti vedno nekoga okrog sebe in se cmeri tako dolgo, da doseže svoje. Sitnega otroka si sama kriva, ker si ga tako razvadiš.

Tudi pozimi si lahko pripraviš cvetje

Cvetje pozimi je redko. Če ga hočeš imeti, ga moraš drago plačati. Lahko pa imamo vso zimo ceneno cvetje, ki nič ne stane, le malo potruditi se je treba.

Na vrtu imamo razno sadno drevje in vse polno lepoticnega grmičevja. Najboljše so vejice češenj, breskev, marelic in marabel, od lepoticnega grmičevja pa japonska kutina in posebno forsitijska, ker so prav od forsitijske zdej popki zelo razviti. Narežimo si od omenjenih dreves odnosno grmičev vejice, jih denimo v vodo ter postavimo v nazakurjen prostor, pozneje pa postavimo v zakurjeno sobo. Vodo večkrat menjajmo, in sicer uporabimo postano vodo, ki ni preveč mrzla. Že po treh tednih se pričnejo razvijati cvetovi; vejice, ki nimajo cvetnega popja, pa nam lepo ozelenijo.

Kakor rečeno, je forsitijska najbolj hvaležna, kajti že v desetih dneh se pokažejo cvetovi. Lahko pa tudi pri ostalih vejicah pospešimo razcvetenje. Ker pomladi rastline posebno hitro odženejo, če pade topel dež, pričarajmo popkom tako rekoč pomlad s toplo vodo. Vejice denimo za 12 ur v toplo vodo, ki ima 30 stopinj Celzija, posodo pa pokrijemo z rutami, da ostane voda enakomerno topla. Potem denimo vejice v vaze in kmalu se razvijejo cveti.

Pri sadnem drevju odrežemo seveda le one vejice, ki delajo goščavo in bi jih tako pozneje odrezali. Pri grmičevju pa uporabimo samo vejice, ki imajo cvetno popje že nakazano. Če pa grmiček cvete šele na poganjku, ki zraste pomladi, nam bo v vazi le ozelenel. Ali je popje cvetno ali listno, se prepričamo, če en ponek prerežemo in ga skozi povečevalno steklo pregledamo.

Za kuhinjo

Ocvrte krompirjeve kroglice. Skuhaj pol kile olupljenega krompirja. Kuhanega odcedi in pusti pokritega nekaj minut stati, nato ga pretlači skozi sito. Pretlačeni krompir stresi nazaj v lonec, dodaj malo soli, žličico sirovega masla, dva rumenjaka in malo naribanega muškata oreška. Zdej krompir na ognju mešaj tako dolgo, da se loči od lonca in kuhlalice. Iz te zmesi (na deski) oblikuj okrogle, za oreh velike kroglice, jih pvaljaj v raztepenem jajcu in drobtinah ter ocvri na vroči masti kakor krofe. Daš s pečenim mesom na mizo.

Ocvrta zelena. Zeleno operi, olupi in zreži na centimeter dobele plošče. Na zeleno nalij z limono okisane vode, da ostane lepo bela. Nato jo odcedi in stresi v krop, ki ga istotako okisaj z limonovim sokom. Vre naj samo nekaj minut. Nato zeleno spet odcedi. Najbolje je, če jo odcediš na situ. Zdej pa pripravi testo. V loncu zmešaj 15 dek moke, dve žlici olja, ščep soli in toliko piva, da dobiš gosto tekoče testo. Testo naj nato počiva pol ure, nato pa primešaj še en beljak. V to testo pomakaj prevrelo zeleno in jo na vroči masti ocvri.

Rdeče zelje v solati. Zelje očisti in zreži na drobne rezance. Po zelju polij omako. Omaka: Dve žlici olja, žlica kisa, malo soli malo popra in malo kumne stepaj s šibo v skledi, da se malo zgosti. Nato polij po zelju in premešaj. Zelje pa pripravi vsaj eno uro prej, preden ga daš na mizo, da se nekoliko uleži.

Praktični nasveti

Da bodo tla res lepo poribana, jih zribaj takole: V posodi zmešaj en del sveže ugašenega apna in tri dele presejanega peska. Tla najprej malo zmoči, nato pa krtačo pomoči v apno in pesek ter drgni tla, in sicer ribaj po deskah vedno po dolgem. Nato s čisto vodo in krpo zbrši, in če imaš dosti krp, zbrši tla še s suhimi krpami. Ako ribaš tla z apnom in peskom, ne bodo tla samo lepo belo poribana, temveč uničiš pri tem tudi bolhe, ki se kaj rade drže v špranjah poda. Če je soba, katero ribaš, velika 4x4 metre, tedaj vodo menjaj vsaj štirikrat, ker z umazano vodo ribati je brezuspešno delo in je le škoda truda.

Ilovica, s katero navadno zamažemo razpoke pri pečeh, kaj hitro razpoka in odpade. Če pa primešaš k ilovici pivnik, se pa to ne bo zgodilo. To narediš takole: Vzameš dve pesti ilovice in dva do tri liste navadnega sivnega pivnika. Pivnik namočiš v mleku in ko je namočen, ga drobno raztrgaš in zmešaš z ilovico, zraven pa primešaš še 15 gramov soli in 15 gramov zelene galice, ki jo dobiš v drogeriji, oboje grobno stočeno. Namesto vode vzemi mleko. To vse skupaj dobro zgneti in zmešaj, da dobiš primerno gosto mazilo. S tem mazilom zamaži razpoke pri lončenih ali železnih pečeh. Razpoke pri lončenih pečeh, preden jih pričneš mazati, poprej dobro zmoči, a ne zakuri, dokler ilovica ni vsaj malo suha.

Potres je porušil vrsto mest

Po poročilih iz New Yorka je zadela ameriško republiko San Salvador potresna nesreča, kakršne doslej v teh krajih še niso doživeli. Več mest je hudo prizadetih, mesto San Vincente pa je čisto razdejano in samo še kup razvalin. Tudi okoliški kraji so hudo trpeli. Številko mrtvih in ranjenih še ni ocenjeno, boje se pa, da je nesreča zahtevala izredno mnogo smrtnih žrtev. Potres je nastal ponoči, ko so ljudje po večini spali. Potresni sunki, ki so bili zelo močni, so tako hitro sledili drug drugemu, da ljudje niti niso utegnili zbežati na ulice in jih je po večini doletela smrt pod ruševinami. Posebno

hudo so poleg San Vincentija prizadeti kraji Petprian, Apastepeque, Vera Paz, San Sebastian, San Cayetano, Tecoloco in San Esteban.

Vlada je naglo poslala v potresno ozemlje pomožne delavske oddelke, da pomagajo pri reševanju ranjencev. Tudi posebni vlaki z zdravniki in bolniškim osebjem so krenili v potresno ozemlje, kjer so uredili zasilne bolnišnice. Večji oddelki vojaštva skrbijo za red. Na potresnem ozemlju stoji ognjenik, ki že desetletja ni več deževal, zdej pa se je najbrž v notranjosti sesul.

× **Skrivnosten velikan na Himalaji.** Med prebivalci ogromnega gorovja Himalaje se trdovratno vzdržujejo vesti o čudnih stopinjah, ki se pojavijo zdej pa zdej na večnem snegu tamkajšnjih gorskih orjakov. Nihče ne pozna in tudi nihče še ni videl človeka, ki bi pušal za seboj tako velike sledove. Praznoverni ljudje govore o gorskem duhu, o Snežnem možu. Stara pripovedka je zdej oživila. Te dni se je vrnil angleški plezalec Shipson v severno Indijo. Shipton spada med one drzne plezalce, ki so zaman poskušali priplezati na vrh Mount Everesta. Shipton je pripovedoval po povratku s Himalaje, da je obšla v višini 5000 m njegove nosače nenkrat groza. Tudi on se je ustrašil, ko je opazil na snegu globoke stopinje podobne po obliki in velikosti slonovim. Po razdalji med poedinimi stopinjami bi se dalo skiepati, da izvirajo od dvonožnega bitja. Plezalec je pripomnil, da zelo daleč naokoli ni nobenega človeškega bivališča. Nosači so bili prepričani, da so to sledovi Snežnega moža.

× **80 let je služila.** Ljudje, ki ne morejo dočakati, da bi stopili po 30 do 35 letih službe v pokoj, bi se morali ravnati po primeru Angeline Partinijeve, ki je ovrgla vse nazore o službeni dobi. V eni službi, in sicer kot pomočnica v gospodinjstvu, je bila 80 let in ves čas pri eni družini. Službo je nastopila kot 12letno dekletce v Tunisu in šele smrt ji je prinesla kot 92letni starki pokoj. V teh dolgih letih je seveda preživela tri pokolenja svojih gospodarjev. Zadnja leta svojega življenja je opravljala samo lažja dela pri pravnukinji svoje prve gospodinjne.

× **Jejte vsi čebulo!** Da je čebula priljubljena, je tudi znano. Razen čebule je tudi česen človeškemu zdravju zelo koristen. V Evropi dajejo ljudje skoro povsod prednost česnu, v Ameriki pa čebuli. Nesreča je pa v tem, da čebula in česen smrdita in da se neprijetnega duha človek dolgo ne more iznebiti. Marsikdo bi rad jedel čebulo ali česen, pa se boji, da bi mu ne smrdelo iz ust. V Ameriki so si ljudje dolgo belili glave, kako bi našli izhod iz tega položaja. Ko so se vsi poskušali, odstraniti neprijeten duh če-

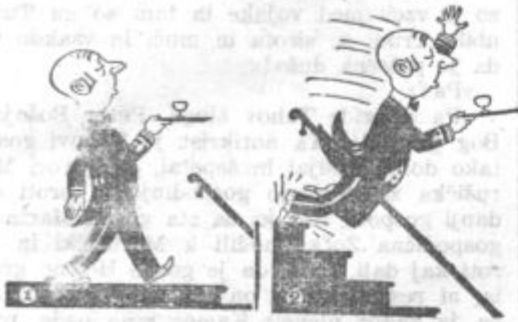
sna in čebule izžalovili, je izdalo neko ameriško društvo razglas, s katerim bo neprijeten duh čebule odstranjen. Razglas se glasi: Jejte vsi čebulo, pa ne bo nikogar motil njen duh.

× **V 12 letih 54krat omožena.** Neki belgijski baron je prišel nedavno v bruseljsko cerkev, kjer je bila baš poroka. Radovednost ga je prignala pred oltar in od presenečenja je kar kriknil, ko je spoznal v nevesti svojo pobeglo ženo. Takoj se je obrnil na policijo, ki je nevesto aretirala. Najprej je vse tajila, češ da barona še nikoli ni videla, naposled je pa pod težo dokazov smeje priznala vsa svoja poročna sleparstva. Gre za 30-letno Američanko pustolovko Glorio Robertsonovo iz Chicaga. Prelepa plavalaska je začela svojo sleparsko pot že kot 18-letno dekle najprej v Ameriki, pozneje se je preselila v Evropo. V 12 letih se je poročila 54krat in opeharila 1838 moških. Od vseh je izvabila denar. Zdej bo zaenkrat konec njenih pustolovčin.

× **17 žrtev letalske nesreče.** Te dni se je neko holandsko potniško letalo vžgalo v zraku in pri Purleyu strmoglavilo na tla iz neznanih vzrokov. V plamenih je doletela smrt 15 potnikov in dva pilota. Njihova trupla so popolnoma zgorela.

× **Izumitelj nalivega peresa.** V New Yorku je živel v drugi polovici preteklega stoletja zavarovalni agent Lewis Edson Waterman. Da bi lažje pridobival zavarovance, je nosil s seboj črnilo in pero. To pa ni bilo prijetno, kajti večkrat se mu je razlilo črnilo. Zato je začel razmišljati, kako bi izpopolnil že obstoječe modele naliveh peres. Leta 1884. se mu je to posrečilo in svoje naliveno pero je nazval Ideal. Ker je pa bilo zlato pero premeško in se je prehitro obrabilo, je opremil Waterman konico peresa z iridijem, zelo trdo kovino, do šestkrat dražjo od zlata. Prvo leto je prodal Waterman neki newyorški trafiki 200 naliveh peres, ki so se pa kmalu tako priljubila, da je moral ustanoviti več tvornic. Ko je leta 1901. umrl, so izdelovali v njegovih tvornicah 6 milijonov naliveh peres letno, zdej jih pa izdelujejo že nad 13 milijonov.

Za smeh in kratek čas Ravnovesja natakara Mihe ni mogoče omajati



LEPE BESEDE



Ona: »Za doto bom dobila lepo vilo, avto, več tisoč po svoji pokojni teti, lepo opravo in razen tega...«

On: »Govori, govori dalje! Poslušal te bi do jutraj!«

MED LAHKOŽIVIMI PRIJATELJICAMI



Vera: »Ali ti je všeč moj prstan?«

Zora: »Prav lep je. Ali mi ga daruješ?«

Vera: »Nezgodno, ker mi je drag sponin.«

Zora: »Na koga pa?«

Vera: »Če bi se le mogla spomniti...«

ČUDEZNA DEKLICA

Mati: »Na klavir moja hčerka ne zna igrati, pač pa zna kuhati kakor pravi hotelski kuhar.«

Gospod: »Kaj in take čudovite deklice še niste razstavili?«

NA MAŠKERADI



»Ne maram Dušana. Udelava se, kakor bi bil res indijski maharadža, ker kadil orientalski tobak in pleše ko slon...«

ODVISNO JE OD NJE

»Gospa nekega ljubljanskega odličnika je spodrsnilo na cesti. Gospa je padla na sedalni del svojega lepega telesa in se ranila. Poiskati so morali avto, ki je ponesrečeno lepo gospo zapeljal domov.«

Doma je dala gospa poklicati zdravnika, ki je ugotovil, da je rana neznatna.

»Ali se bo kaj videlo, dragi gospod doktor?«

»Milostljiva gospa, to vse je odvisno od vas,« je odvrnil zdravnik.

STRAŽNIKA ISČE



A: »Kaj ni bližini nobenega stražnika?«

B: »O da. Kar v temle kupu ga poiščite!«

S KONJA NA OSLA



»Konji so me uničili zdaj pa iščem osla, ki bi mi kaj posodil.«

IZ MAJHNE NESREČE V ŠE VEČJO

Matevž je že mesec dni na obisku pri svojem nekdanjem sošolcu Matiji. Matijevi so se Matevža že naveličali, pa bi se ga radi otresli.

»Čuješ, Ma evž,« je rekel nekoč Matija, »ali tvoja dobra žena Polona in tvoji otroci tebe nič ne pogrčajo?«

»Seveda me! Takoj jim bom pisal naj pridejo za menoj.«

PRI BRUSACU



»Ali naj vam zbrusim nož za kuhinjo ali za zločin?«

RAZBITA POSODA



Gospa: »Kdo je razbil to dragoceno posodo?«

Nova služkinja: »Razbila — razbila — razbila — jo je — mačka.«

Gospa: »Mačka? Čegava mačka?«

Nova služkinja: »Kaj ni pri nas nobene mačke?«

NI TAT



Avtomobilist: »Ali ste vi ukradli moj avto?«

Tujec: »Prosim kat pregledite moje žep.«

SVEDI

Največja dobrotnost je to, če dobi kdo lepo porcijo udarcev, pa se boji, da bi onemu, ki ga je tepel, razburjenje ob vihtenju police preveč škodovalo.

Cokolada je dobra, kislo zelje je tudi okusno. Kako nebeška jed mora biti šele čoko ada s kislim zeljem!

Kaj je frak? Frak je ali preozek ali pre širok.

Avgust Senoa

KMEČKI PUNT

12

Poleg tega treba preiskati, v koliki meri je knez Bator poga-zil pravico in koliko ne. Tudi Vam pravim, da kraljevega sodnika ban ne more soditi. Vse to je treba dobro premisliti.

Uršula se je umaknila za dva, tri korake, razprla oči in pogledala bana, stari Ambrož pa je nagrbnil čelo.

»In to je vaša pravica, in to je vaša sod-ba? In da naj vse dokažem? Ali je treba do-kazati, da solnce sije na nebu? Kakšno pra-vico je imel Bator, ko je ubil človeka? Red-na pravda? O, vem, kaj to pomeni. Poznam pota vaše pravice! Kriva so, dolga, temna, in ob vsakem koraku zija prepad. Redna prav-da, pravite vi, hrvaški ban — ali pa je za razbojnike treba kaj drugega kot vešala? Vaša redna pravda teče sto let in pri tem lahko poginemo od gladi jaz in moji otroci,« je kriknila Uršula in si z rokami pokrila solzno lice. »Toda jaz vam pravim, ban,« si je naglo opomogla, »da ne govorite prav, da to niso besede hrvaškega bana, ampak Ta-hijevega zeta; to ni pravica običajnega pra-va, ampak nasilje, to je znamenje nezvesto-be, zločin, pri katerem ste sokrivec vi...«

»Gospa Heningova!« je planil Peter Erdö-di in lice mu je globoko zardelo, »brzdajte svoj jezik! Pomislite, da stoji pred vami kra-ljev namestnik in da ste v njem osramotili tudi kralja.«

»Ne bojim se vas, ban moj,« je viknila Uršula z vzdignjeno pestjo. »Skrivajte ka-kor vam je drago svoje sebične spletke pod plašč kraljevskega veličanstva, jaz se vas ne bojim. Potegnili bom z vas ta plašč in zrušila lažne stebre vaše pravice, da se bo videlo, kako je tehtnico vaše pravice raz-grizla rja in so zakone pregrizli črvi. Turke bijete zaradi krščanske vere, pa ste krivo prisegli, ker ste sami Turki! Čemu se mučite! Ban Peter, vaša krivica bo prišla na vas, na vašo ženo, na vaše otroke...«

V tem trenutku je banica močneje stisnila otroka k sebi, prebledela in šinila pokoncu. V njenih črnih očeh je zažarel besen ogenj.

»Naj vam zaradi te želje usahne jezik, go-spa Heningova!« je viknila Uršula.

»Dovolj!« je zagrmel ban in stopil k go-spe Uršuli. »Pravim vam, da tukaj ni sodni-ja. Oddajte tožbo, kakor jo zahteva postava. Saj advokata imate! Gospod Ambrož je spre-ten pravdač!«

Podbanu so zadržale trepalnice in ves je zardel. Mirno, toda glasno je rekel: »Viso-korodni gospod! Gospa Heningova je govo-rila resnico. To ni dvomljiva posest, to je zločin. Gospod ban, ali niste pripravljeni po-magati tej vdovi?«

»Po postavni poti!« je suho odgovoril ban. »To je vse, kar vam imam povedati, gospod advokat!«

Ambrož se je zdrznil, nosnice so se mu razširile, ustnice stisnile. Malo je pomolčal, nato pa je rekel:

»Visokorodni gospod ban! Da, bom njen advokat, ker vidim, da vaša boginja pravica škili. Jaz vam to pravim, jaz, ki sem pod-ban. Sorodna kri vam je zaslepila oči. Gor-je deželi, gorje ljudem, če se sme navadna goljufija in grdo razbojništvo skrivati pod krinko pravice! In če ste tudi knez Peter Erdödi in naj tudi vaše žezlo bliske siplje, zgrabil ga bom in ga zlomil, da ne bo več sramotilo plemstva in da ta dežela, ki je toliko pretrepala, ne bo plen gosposke lakom-nosti!«

»Ha, ha!« se je smutno bled zakrohotal ban, »glej z Medvedgrada je zatulil stari volk, pajdaš Nikole Zrinjskega. Toda ta biv-ši lukavški kastelan se naj pazi pred mojo železno pestjo!«

»Da,« je rekel Ambrož, »na strašnem

zboru bo stari volk maščeval pogaženo pra-vico.«

»Pri Juzusovi krvi!« je zakriknila Uršula, »tudi Heningovka se bo dvignila na noge. Z Bogom. Pripravi se, ban! Moji zobje so železni!«

»Z Bogom,« je zaklical ban, »Peter Erdödi se ne boji niti babjega naskoka, niti star-čeve kletve!« Ambrož in Uršula sta pohitela na dvorišče. Keter pa je ves izmučen šepnil Barbari:

»Kuška se je sprožila! Vedel sem, da se ta burja pripravlja. Tahi je moj, pokazal bom tema ubogima sivarjema, da je Peter Erdödi ban, pa če bo tudi boj, če bo tudi tekla kri!«

VI.

Dva streljaja za cerkvijo v Gornji Stubici stoji proti vasi Golubovcu, kakor da je na breg naslonjena, majhna hiša, o kateri ne veš reči, jeli kmetska ali plemiška. Zgraje-na je iz opeke in pokrita s škodljivami. Za njo zeleni v bregu trta, ob strani stoji za grmov-jem hlev, kašča in zidanica, pred njo se hrib polagoma spušča proti cesti. To položno dvorišče je ograjeno s plotom, po katerem se ovija slak. Med celino stoje tuintam sonč-nice in mak, po hiši se vzpenja bršljan, sre-di dvorišča pa je razprostrl star oreh svojo krošnjo. Po dne je že davno minilo, solnce se je nagnilo na zapad, po straneh stubičke gore lega počasi mrak, samo v vrhovih se še zlato leskečejo poslednji žarki. Na klopi pod orehom sedi mož in obdelava jarem za vole. Vse kaže, da je hišni gospodar, toda ne vidi se, jeli tlačan ali svobodnjak. Da bi ga presodili po obleki? Težko, take obleke ne nosijo tlačani. Njegove suknene hlače so fine, čevlji tanki, svetli in zašiljeni, srajca bela in vezena, temni telovnik krasni gosta vrsta srebrnih gumbov, okoli vratu se mu ovija svilena ruta, na glavi mu čepi kapa iz kunovine. Ali ga naj sodimo po postavi in po licu? Bil bi še bolj težko. Visok je, telo je močno kakor hrast, mišice kakor kamen, ramena ravno tako široka, prsa ima za dva moža. Vrat ima močan, glavo veliko, zadaj nekoliko višjo. Svetlozlate lase nosi na čelu razčesane v prečko, nad močnim nosom se mu dviga visoko čelo, spodaj ozko, zgoraj širše, prepreženo z dvema tremi gu-bami. Pod čelom stoje ravne goste črne obrvi, temne oči se čudno svetijo. Iz njih či-taš moško pamet in žensko nežnost. Lice moža je široko, nekoliko podolgovato, pri bradi zaokroženo. Obrl si ga je, samo nad ustnicami stoje še pristriženi brki, mimo je, brez strasti, niti mišica se na njem ne gane, kakor pri človeku, ki mnogo misli, se malo jezi in ničesar ne boji. Niti bel ni, niti zago-rel. Vztrajno dela in ne gane z obrazom, niti tedaj ne, če se trdi les upre sekirici. In vendar se mu lice včasih spremeni. Zdelo bi se, da o nečem razmišlja. Včasih se blaženo nasmešne kakor žena, kakor otrok, včasih na se mu lice zresni, oko postane močno ka-kor pri pametnem človeku, če ga kaj zaboli. Tedaj začne krepkeje tesati, da bi pregnal neveselje misli. Ali je ta mož plemič? Če tudi ni, plemenit je vsekakor!

Zdajci izpusti sekirico in pogleda proti Stubici, odkoder je šel z naglimi koraki mlad, vitek, zagorel kmet. Vsekakor se mu zelo mudi. Stopi na dvorišče in krene h gospo-darju.

»Hvala ti, bodi Jezus Kristus!« pozdravi mladenič.

»Na veke, Gjuro! Kaj je? Zakaj tako hi-tiš, da komaj dihaš? Kaj si prisopihal k meni,« vpraša starejši.

»Sem, dragi ujec,« odvrne mladenič. »Po-čakaj da pridem do sape. Ko bi vedel, kaj se je zgodilo! Prokle...«

»Sedi, Gjuro, zberi se in povej!«

»Joj, joj, ujec, sam vrag nam je poslal tega novega gospodarja. Bog sam bi se raz-jokal! Čuj! Ti poznaš tisto ubogo vdovo Kato Marušičko iz Zaprešiča.«

»Poznam!«

»Petero drobnih otrok ima na vratu. Moža so ji vzeli med vojake in tam so ga Turki ubili. Trudi se sirota in muči in vsakdo ve, da je poštena duša!«

»Pa?«

»Pa ti pride Tahov sluga, Peter Bošnjak. Bog ga ubij! Ta antikrist je Tahovi gospe tako dolgo šušljal in šepetal, da govori Ma-rušička za prejšnjo gospodinjjo in proti se-danji gospodi. Res je, da sta gospa Marta in gospodična Zofka hodili k Marušički in si-roti kaj dali, toda, da je gospo Heleno grdi-la, ni res; briga se ona za take stvari! Laž pa je kakor plevel: Kamor zrno pade, pre-preže čez noč celo polje plevel. In kaj se zgo-di? Pomislite, ujec! Gospa Helena in ta naš novi gospodar sta verjela praznim Petrovim besedam in hudo je prišlo iz tega za Maru-šičko. S tolpo razbojnikov, kakršen je on sam, je prišel Peter v Zaprešič. »Ti bom že dal gospo Uršulo,« je smeje se zaklical Pe-ter, »videla boš, kdo je tvoj Bog, ti nekršče-na psica!« in pri tem jo je s pestjo sunil v bok, da je padla na obraz. Razbojniki so razbili vrata, odnesli žito, ajdo, koruzo in vzeli pitanege vola, ki ga je imela od gospo-ske. Še več! Zasedli so ji vinograd, razbili klet in odnesli vino, sirota sedi na pragu pred kočico in joka, jokajo pa tudi otročki, da se ti srce trga!«

»Ali je to res?« zakliče ujec Matija Gubec, prebledi, vrže sekuro na tla in skoči pokoncu.

»Živa resnica, kakor je meni ime Gjuro Mogaič, da nimam ne očeta ne matere in da ste vi ujec že od mladih let sem moj varuh in rednik. Bil sem danes v Zaprešiču, videl sem ubogo vdovico in posilile so me solze. Ali ta gospoda ne pozna nobenega Boga? Vprašajte samo Zaprešičane Grgo Zdebarja, Stjepana Jelakovića in starega Matijo Jabučića. Ti vam bodo lahko bolj povedali, ker so vse videli z lastnimi očmi!«

»Z lastnimi očmi?« je vprašal Gubec ogorčeno, »a kaj so počeli z lastnimi ro-kami?«

»Kaj bi naj? Godrnjali so seveda, celo navaliti so hoteli nanje. Toda kaj jim je ko-ristilo? Čez malo časa je prišla v vas četa oborožencev z ostrimi kopji. Nastanili so se pri županu. Tam so vso noč bili, vse razbili in župan — je molčal. Moj Bog! Sila!«

Gubec je sklonil glavo in si grizel z zobmi spodnjo ustnico.

»Take žalostne novice, ujec, prihajajo tudi od drugod,« je nadaljeval Gjuro. »Stari Tahi je pravi vrag. Kdor ne pride pred svitom na tlako, ga pretepejo pred gradom Susiedom, in če se župan samo malo zakasni, ga denejo v klade, v katerih se mora en dan na soln-cu pražiti. Tudi Matiji Mandiću v Brdovcu so vzeli hišo, polje in vinograd in ga pogna-li s palicami s posestva kakor psa!«

»Oh!« bolestno vzdihne Gubec

»Hudo je, ujec, hudo. In gospoda grozi, da bo še hušje: če bo kdo samo pisnil, bo ob glavo. Vsenovsot, pod Susiedom, po Treo-vini, Jakovljem in po drugih vaseh preisku-jejo, kdo je zvest stari gospodi, da bo nad njim potem ne bič. Stari siyobrade Tahi je vrag, njegova žena Helena ni hujša. Ithot cerkveni kmet na Pušji je imel edino prase in ker se je gospe zahotelo pečenke, so mu to zadnjo prase odgnali v Susjed. Najvražji na je mladi gospod Gabrijel. Ta strelja kmetske krave in konje s svojo puško in vodi vedno jato psov s seboj, ki jih ščuva na kmete. Oni dan bi bili starega Jurka iz Brdovca kmalu raztrgali, da jih ni moja Ja-na s palico po gobcih.«

Gubec je s prekrizanimi rokami zamisljen stal. Potopil se je v čudne misli, v njegovih prsih je bešel čuden boj.

»Da,« je nadaljeval mladenič nekoliko paho, »vrištel sem, ujec, tudi zaradi sebe; tudi meni se kuha nekaj zloga, dasi nisem tlačan, ampak svoboden kmet.«

(Dalje)

Debela Neža pri fotografu



Naša lepa Nežika k fotografu je prišla, da ji sliko naredi, ki lepo se naj drži. Pa ji reče fotograf: »Neža, vi ste paragraf, preveč resno se držite, malo lica razvedrite!«



Neža hoče lepa biti, saj postavi tej stasiti lep obraz bi se prilegal, ki bi srca moška begal. Pa se Neža zasmeji, fotograf se kar zježi: Usta Neža je odprla, da bi vola že požrla.

DRAGA OSMRTNICA



»Ko' o stane osmrtnica za časopis?«
»Vs. milimeter en dinar.«
»To pa bo strašno drago, saj je bil visok in meter in 85 cm.«

KAKO DOLGO

Zena je prejela od moža brzojav takele vsebine: »V štirih tednih sem shujšal za polovico. Kako dolgo naj ostanem še tu, ženska?«

Odgovor žene: »Še štiri tedne!«

V KAZNILNICI

Prvi kaznjenec: »Tako, zdaj sem spet tu. Hotel sem vlomiti v Roženkrančovo banko, pa so me zasačili.«

Drugi kaznjenec: »To je pa res čudno naključje. Jaz sem namreč bankir Roženkranč.«

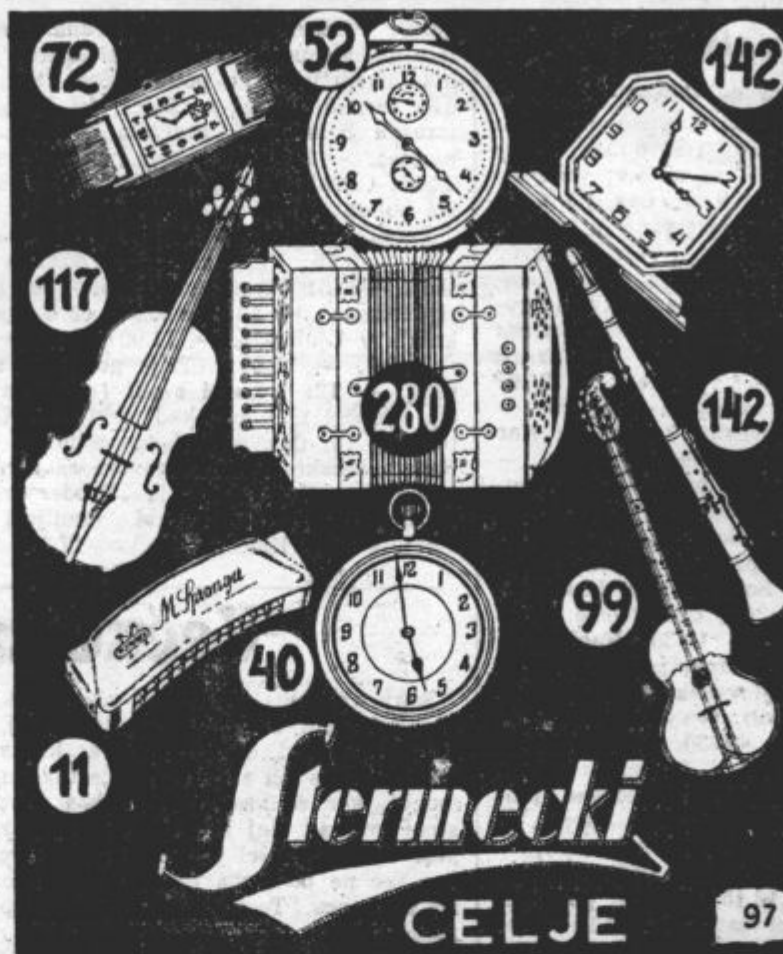
NAROBE

A: »Zakaj vam ona dama ne odzdravi, če jo pozdravite?«

B: »Prej mi je odzdravljala, odkar pa se je njen zet zdravil pri meni, me noče videti.«

A: »To pomeni, da je zet umrl.«

B: »Ne, nasprotno, ozdravel je!«



NI VEDELA

Milan: »V tistem trenutku, ko sem se zaljubil v vas, sem skoraj znorel.«

Zora: »Res? Nisem vedela, da ste že od svojega rojstva zaljubljeni vame.«

NIMA SREČE

Bankir: »Nimam sreče!«

Prijatelj: »Zakaj?«

Bankir: »Imel sem za blagajnika invalida brez nog, pa mi je vseeno utekel...«

TROBENTA

Mož: »Nehaj že kričati! Stokrat rajši bi poslušal trobento kakor pa tebe.«

Zena: »Trobenta je vendar glasnejša.«

Mož: »Res je, toda vsak trenotek ji lahko odbijem ustnik...«

ZA VSO DRUŽINO



Snubec: »Prosim za roko najstarejše hčerke.«

Oče: »Ze prav, toda ali boste lahko skrbeli za družino?«

Snubec: »To se razume.«

Oče: »Vedeti pa morate, da nas je pet najst.«

TAKA JE TA REC

A: »Včeraj ste srečali gospodično Olgo, pa vas ni niti pogledala. Ali niste več njen zaročenec?«

B: »Ne, temveč njen mož.«

ZA SVOJ DENAR

Mož: »Kaj, že spet nova obleka?«

Zena: »Ne jezi se, saj sem si jo kupila za svoj denar.«

Mož: »No, sem pa res radoveden, kje si ga dobila.«

Zena: »Prodala sem tvoj kožuh...«

EDINA



Gervazij: »Ti si edina, ki sem jo doslej poljubil.«

Kunigunda: »Rada verjamem.«

Gervazij: »Pa tudi edina, ki mi to me...«

RAZLIKA



Zena: »Odkar imam kratke lase, nisem več podobna stari ženski.«

Mož: »Ne, ampak staremu dedcu.«

RADIO LJUBLJANA

od 27. decembra do 3. januarja.

Nedelja, 27. decembra: 8: veselo nedeljski pozdrav (plošče). — 8.30: Urova ura (15 minut za ženske, 15 minut za moške; vodi bo profesor Dobovšek). — 9.00: Čas, poročila, spored. — 9.15: Veselo nedeljsko jutro (radijski orkester). — 10.45: Verski govor (prior Valerian Učak). — 11: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve (otroško petje). — 11.30: Otroška ura: Striček Matiček kramlja in prepeva. — 12: Franz Krüger igra na ksilofon (plošče). — 12.10: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 13.00: Čas, vreme, obvestila. — 13.15: Kar imamo, to vam damo (plošče po željah). — 16: Fantovska ura: Kako pridobivajo komunisti pristaše (Rudolf Smersu). — 17: Kmečka ura: Kmečka mladina in mesto (Ludvik Puš). — 17.20: Operetna glasba (sodelovali bodo: Dragica Sokova, Ivan Franci in radijski orkester). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Naša dramska produkcija (Mesar in Zagreba). — 19.50: Slovenska ura: Božič v tujini (profesor Adolf Ivancič). — 20.30: Koncert pevskega moškega zbora z Ježice. — 21.15: Beethoven: Simfonija št. 7. v A-duru (plošče). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Lahka glasba (radijski orkester).

Ponedeljek, 28. decembra: 12.00: Sramni igranje (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Venčki vsake vrste (plošče). — 14: Vreme, borza. — 18: Zdravniška ura: Množina potrebne hrane (dr. Anton Breclj). — 18.20: Slovenske narodne pesmi (plošče). — 19.30: Slovenska narodna pesem (France Marolt). — 19: Vreme, poročila, čas, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Kako je Vuk Karadžić prišel do narodnih pesmi (Višeslav Čuričić iz Beograda). — 19.50: Zanimivosti. — 20: Verdijeva ura (sodelovali bodo Zvonimira Zupečeva, Aleksander Kolacio in radijski orkester). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Instrumentalni dueti (izvajala bosta Antunović in Haršlag).

Torek, 29. decembra: 12: Solistični koncert lahke glasbe (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Uvertire (plošče). — 14: Vreme, borza. — 18: Pester spored (radijski orkester). — 18.40: Filozofsko predavanje: Zmaga nad beduinskim poganstvom (Fran Tersegglav). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Iz Boke Kotorske (Milica Janković iz Beograda). — 19.50: Zabavni zvočni tehnik. — 20.00: Venčki narodnih pesmi. — 21: II. ura variacije. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Za ples in oddih (plošče).

Sreda, 30. decembra: Glasbene igranje (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Vesel koncert (radijski orkester). — 14.00: Vreme, borza. — 18: Mladinska ura: Berač in smrt, zvočna igra po narodni pripovedki napisal Arnošt Adamič. — 18.40: Pomen našega rudarstva za narodno gospodarstvo (vseučiliški profesor inž. Viktor Gostiša). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Meštrovčevi herojsko-epski moški liki (Branko Mašić iz Zagreba). — 19.50: Šahovski kotiček. — 20: Dvospevi (Pavla in Majda Lovšeti: pri klavirju profesor Lipovšek, vmes radijski orkester). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Koncert pevskega zbora »Sava«.

Četrtek, 31. decembra: 12: Slovenske pesmi (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Valčki in polke (plošče). — 14: Vreme, borza. — 18: Za delopust (plošče). — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije (iz Beograda). —

19.50: Plošče. — 20: Popoprana inventura leta 1936 (hudomušen pretres arhiva in kronike naših oddaj v potekajočem letu; besedilo sestavili Jožek in Ježek in Ivan Rob; izvajali bodo člani radijske družine; vmes plošče). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Citraške točke (plošče). — 22.30: Veseli pohod v novo leto 1937.

Petek, 1. januarja: 9: Čas, poročila, spored. — 9.15: Veseli novoletni pozdrav (plošče). — 9.45: Verski govor (škof dr. Gregorij Rožman). — 10: Prenos iz cerkve sv. Nikolaja v Ljubljani. — 11.00: Pesmice otrok (plošče). — 11.30: Trije godci — zvočna slika. — 12: Domači zvoči (sodelovala bosta Kmečki trio in Akademski pevski kvintet). — 13: Čas, spored, obvestila. — 16.00: Katere ženske lastnosti govore za njeno gospodarsko delo (Franja Brodarjeva). — 16.20: Novoletni pozdravi (radijski orkester). — 17: Kmečka ura. — 17.20: Popol-

danski koncert radijskega orkestra s sodelovanjem Romana Petroviča. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Letni politični pregled iz Beograda. — 20: Koncert vojaške gozde 40. p. p. triglavskega. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Koncert radijskega orkestra.

Sobota, 2. januarja: 12: Plošče se za ploščo kar naprej vrti. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Plošča se za ploščo kar naprej vrti. — 14: Vreme. — 18: Za delopust (plošče). — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.50: Pregled sporeda. — 20: Zunanji politični pregled (dr. Alojz Kuhar). — 20.20: Pratika za januar (pisan večer; besedilo napisal Ivan Rob; sodelovali bodo člani radijske igralske družine). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Koncert na kromatični harmoniki (Rudolf Piliš).

Večno uro so iznašli

Sanje iznajditeljev so bili včasih tako zvaní perpetuum mobile, to je tak stroj, ki bi zmerom deloval, če bi ga enkrat kdo spustil. Toda žal nas uči znanost, da je tak stroj nemogoč, ker se vsaka sila enkrat obrabi in stroj prej ali slej neha delovati. Zdaj pa je neki Švicar iznašel tako uro, katere res nikdar več ne bo treba navijati in ki bo sama šla do konca. To pa seveda še ni perpetuum mobile.

Toda kako more kaka ura iti, ne da bi jo kdo navijal? Zadeva je v kratkem takale: Švicarski iznajditelj Reutter je naredil to uro, ki jo goni topota, prav za prav merja joča se topota. V uro je vdelana cevka v obliki črke U. Ta cevka je napolnjena z živim srebrom in tekočim plinom in polščena v pregibljiv kotinski bobenček, ki je prav za prav duša ure. Kadar se toplota še za tako malo izpremeni, nastane v bobenčku gibanje. To gibanje pa žene uro. Če se toplota spremeni le za eno stopinjo Celzija, zadestuje, da ura gre 5 ur. Ker pa se topota vedno izpreminja, je s tem uresničen sen vseh urarjev vseh časov.

Kadar bo torej ta časomer prišel v pomet, bo konec navijanja ur. Najnežnejša sila bo zadestovala, da bo ura šla. Topota,

ki prihaja s solca, bo tista gonilna sila. Dobili bomo torej solčne ure v novi obliki. Na zunaj pa se ta ura ne bo prav nič razlikovala od dosedanjih časomerov.

POUK V POLJUBOVANJU

»Ah zdaj bi tako rada poljubovala«, je rekla mala Lizka.

Osupel je pogledal oče hčerko in jo vprašal, kje je ujela te besede.

»Služkinja včeraj tako govorila«, je pojasnila Lizka.

»No, te počakaj, jaz bom služkinjo že naučil poljubovati«, je menil oče, ter jo šel hitro iskat v drugo sobo.

Med tem je prispela mati in vprašala Lizko, kje je oče.

»Očka je pri služkinji in jo uči poljubovati«, je odgovorila Lizka.

OB SPOMINU

Boitežar je prejel lepo žensko in jezen pljunil pred njo.

Ženska ga je ogorčeno okarala.

Boitežar »Saj nisem pljunil zaradi vas, temveč zaradi tega, ker sem se spomnil svoje puste žene doma, ko sem videl vas, ki ste tako lepe«.

MALI OGLASI

KOZE DIVJACINE

kune, lisice, dihurje, jazbece, kupuje L. Rot, krznarstvo Ljubljana, Mestni trg 5.

Ljudske igre:

»CRNA ZENA« — »CARSKI SEL« — »ZA GRUNTA« — naročite na Redenčev Ivan Domžale. — P. iporočamo!

NOVOST ! samo Din 49.50



Pravi avtomatski stroj
Dobra kvaliteta
Kromirane plošče
3 letna garancija
Din 49.50

31. 12. 31. ura
srednjem. časom.
in. servisirano

(Red um.)
Din 19.50

Zastavljate očini si
ga vam polje
svoj in polje
prosto

H. SUITNER
LJUBLJANA 6

Lastna protokola
Izdana tovarna
ur v Švic.

Sadiarii.

**ne zamudite
ugodne prilike**

Radi opustitve drevesnih prodam več
sof visoko in nizkodednih jablanovih in
brusinskih dreves

**za polovično
ceno**

Samo, dokler traja, zaloza

Ivan Savnik

K R A N J